

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 23. svibnja. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 17

Navodnjavanje –
neiskorišteni potencijal
**Žedna
Vojvodina**

Intervju:
dr Draško Redep

Mali savjeti za bolji život:

Sredstva sa Vašeg računa dostupna su Vam na bankomatima 24 sata dnevno, a podizanje novca i plaćanje možete vršiti na svim šalterima Banke, kao i na svim prodajnim mjestima, bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite. Vaša viza za ceo svijet je Viza kartica Vojsvođanske banke.

**VOJSVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI**

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNII VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Navodnjavanje
Nedovršeni projekt »zemlje obilja«.....6,7

Privatizacija manjinskih medija
Između tržišta i misije.....8,9

Ivan Torov
Gladijatori su gladni.....10

Sonja Badel
Apatija ili apstinencija.....11

Intervju
Dr. Draško Redep.....12-14

Mirko Sebić
Naljutio se Lala na selo.....15

Reportaža: Mohač i Pečuh
Multikultura i manjine.....18, 19

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:
photonino.com

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

TAJNICE REDAKCIJE: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Ostanak u sedlu

Kiša je pala, ali je Vojvodina i dalje žedna. Takva će i ostati sve dok se ne počne ozbiljno baviti navodnjavanjem. A to neće ići dok je god resornom ministru najvažniji posao – opstanak u funkcionarskoj fotelji. A tako će biti sve dok ministarska pozicija bude podrazumijevala prvenstveno privilegije, a ne obaveze. U našem slučaju, dakle, još veoma dugo.

Aktualna rasprava i međusobna optuživanja političara za sve i sva pokazuju da je zaista zrelo za izbore. Cirkus pred malim ekranima i uopće u medijima prevazilazi granice dobrog ukusa. Kao da nitko ništa ne radi i kao da nitko ni o čemu drugom ne razmišlja, osim o tome kako se zadržati u sedlu, odnosno, kako prvog do sebe izbaciti iz igre. Možda bi izbori stvarno bili rješenje, osim ako moguća biračka apstinencija dodatno ne zakomplicira stvari. Kao, recimo, u Hrvatskoj, gdje je, doduše na manjinske izbore, izašlo manje od 10 posto onih s pravom glasa. Država je obavila svoje, zadovoljila formu, a pripadnici nacionalnih manjina iz toga nisu izvukli nikakvu korist. Jedan od predstavnika nacionalnih zajednica objasnio je kasnije što se desilo – »Imali smo dovoljno kandidata, ali nismo imali dovoljno birača«. Slikovito.

Proteklog tjedna nastavljena je serija sastanaka u vrhu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini s kojih se javnost informira isključivo putem priopćenja. Sjednice Predsjedništva i Vijeća DSHV-a zatvorene su za javnost, a priopćenja su štura i nedovoljno jasna. Neslužbeno se saznaje da je rasprava na tim skupovima žučna i glasna, da padaju teške riječi, ali se priopćenja time ne bave. Bilo bi zanimljivo otvoriti vrata i pustiti unutra novinare, možda bi se i diskusija »uljudila«. U svakom slučaju bar bi se znalo o čemu je riječ. Čak su i komunisti, u posljednjim godinama svoje vladavine, na sve svoje službene sjednice zvali novinare. Odluke su se, nismo djeca, donosile u zamandaljenim kabinetima bez javnosti, ali se makar atmosfera sa svađljivih sastanaka prikazivala narodu.

Apatija je uočljiva i na lokalnoj razini. Završeni su Dani hrvatskog filma u Vojvodini, ambiciozno zamišljena i sprovedena manifestacija u Novom Sadu, Somboru i Subotici, a organizacija i gosti bili su za respekt. Zatajila je samo publika. Kao i toliko puta ranije, kad su u pitanju projekti unutar onoga što se zove hrvatska zajednica u Vojvodini.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 15. 5.

Vlada Srbije predložila jednostrano
ukidanje viza državljanima EU

NEDJELJA, 18. 5.

General Blagoje Grahovac: Vojsku
SCG smanjiti na 25.000 i ukinuti
Ratnu mornaricu

PETAK, 16. 5.

Poljoprivrednici blokirali
autoput Beograd-Zagreb
zbog dugovanja
za šeceru repu

Prosječna neto plaća u Srbiji
11.148,00 dinara

UTORAK, 20. 5.

Bivši pilot JNA Emir Šišić osuđen na
doživotnu robiju

SUBOTA, 17. 5.

Goran Svilanović: Nema ulaska u
Partnerstvo za mir dok je
Šljivančanin na slobodi

SRIJEDA, 21. 5.

Zajednički apel Europskoj
uniji uputile Srbija,
Hrvatska i Makedonija

PONUDA

Beograd nudi ukidanje Republike Srpske ako BiH odustane od tužbe (pred Međunarodnim sudom u Haagu). Takav signal u nekoliko navrata dobili smo izravno, ali i putem nekih međunarodnih posrednika. Određeni utjecajni krugovi u Beogradu spremni su na takvu nagodbu. Neimenovani visoki bošnjački dužnosnik, »Dnevni avaz«, 19. svibnja 2003.

NEUMJESNI KOMENTARI

Postalo je uobičajeno da svako malo netko od političara iz ove zajednice (SCG) daje neke neumjesne komentare koji se tiču BiH. U svakom slučaju, to više šteti njima nego nama. **Adnan Terzić**, premijer Bosne i Hercegovine, povodom izjave Zorana Živkovića o opasnosti otejepljenja Kosova i moguće lančane reakcije kao posljedice toga, »Glas Slavonije«, 20. svibnja 2003.

NE DAM!

E, moram da kažem da Crna Gora već mesec i po, koliko traje ovaj novi aranžman, nije uplatila ni evro za svoj deo pokrivanja troškova državne zajednice. I nije fer da mi plaćamo crnogorske ministre, ambasadore, poslanike, da u potpunosti poštujemo dogovor, a da Crna Gora ne pokriva ništa. Ne vidim nikakvu logiku u tome da mi plaćamo troškove crnogorskih funkcionera sve dok Crna Gora ne počne da uplaćuje svoj deo. **Božidar Đelić**, ministar financija u Vladi RS, »NIN«, 15. svibnja 2003.

MILIJUN BESPRAVNIH

Po nekim podacima u Srbiji je oko milion bespravno izgrađenih objekata i nadamo se da će većina tih objekata ovom akcijom (legalizacijom koja je počela 13. svibnja i trajati će šest mjeseci) biti legalizovana. **Lazar Kuzmanov**, pokrajinski sekretar za stambeno-komunalne djelatnosti, »Dnevnik«, 18. svibnja 2003.

ŽELJENA OKUPACIJA

Amerika je u Iraku i hoće da ga preobrazi. To je uspjelo u Nemačkoj, Japanu, možda, uspeva u Bosni, na Kosovu, u Srbiji, i u Istočnom Timoru, a neizvesno je u Avganistanu i Haitiju. Evo i bogohulne primisli od koje bi i sami najradije pobjegli glavom bez obzira: kamo lepe sreće da su glupi, agresivni, trapavi, nekulturni, arogantni, gramzivi i nehumani Amerikanci okupirali 1991-92. nas pametne, miroljubive, suptilne, kulturne, skromne, nekoristoljubive i humane Srbe i Hrvate. Uštedeli bi nam bili 200.000 mrtvih i sunovrat u srednjevjekovlje i sramotu naše osvedočene časti i dostojanstva. **Cvijeto Job**, bivši jugoslavenski ambasador, »Danas«, 17. svibnja, 2003.

PROKAZANI EUROPEJCI

Danas su mnogi bivši Jugoslaveni i anacionalni Hrvati ponovno u ofenzivi putem novih oblika i sadržaja djelovanja. Svoju komunističku i jugoslavensku opciju zamijenili su anacionalnim europej-stvom, a komunistički internacionalizam globalizmom. Ponovno su na javnu političku scenu došli mnogi koji su hrvatske prolećare prije trideset godina ne samo sotonizirali, nego nemilosrdno uklanjali s javnih mjesta iz javnoga života a mnoge i strpali u zatvore... Na udaru tih anacionalnih snaga svi su oni koji brane istinu o razdoblju stvaranja i obnove hrvatske države, koji nisu spremni bez prigovora izvršavati sve zahtjeve međunarodne zajednice, koji ne žele biti sluge novim gospodarima. **Dr. Zdravko Tomac**, potpredsjednik Sabora RH, »Fokus«, 16. svibnja 2003.

PROSJEK PLAĆE - NULA

U opštini ne veruju kad vide da mi je prosek plate – nula. **Branko Milošević**, mehaničar iz prije pola godine privatiziranog »Remonta« iz Sremske Mitrovice, »Dnevnik«, 20. svibnja 2003.

Dujizmi

///Uvijek kuburimo sa nekim.

///Da bi ostao na liniji partije otišao je na vatrenu liniju.

///Nismo glupi! Izigravamo budale.

///Konac života najviše je vezan za naš kraj.

Dujo Runje

Piše: Zlatko
Šram

Hrvatska nacionalna zajednica na ovim prostorima ima svoju vlastitu političku, kulturnu i socijalno-psihološku kolektivnu dinamiku koja će neminovno dovesti do (re)vitalizacije nacionalnog identiteta i pretpostavki za egzistenciju jednog zbiljskog političkog naroda

Političko-kulturološki okvir hrvatskog nacionalno-manjinskog identiteta

Osjećaj zajedničke sudbine

U ovom ćemo članku pokušati ukratko naznačiti neke od odrednica referentnog okvira unutar kojeg bi se trebali situirati i odvijati procesi očuvanja i uspostavljanja hrvatskog nacionalnog identiteta na ovim prostorima.

Hrvatska nacionalno-manjinska kultura se može odrediti kao povijesno prenosiv obrazac značenja otjelovljenog u simbolima, sustav naslijeđenih koncepcija izraženih u simboličkom obliku pomoću kojih ljudi komuniciraju, održavanje kontinuiteta, i razvijanje znanja o životu i stavova prema životu. Nacionalna je kultura određeni svjetonazor koji objašnjava zašto se i kako pojedinci i skupine ponašaju, kao i zašto to čine. Ovakav nacionalno kulturni svjetonazor podrazumijeva postojanje spoznajne i emocionalne komponente vjerovanja o društvenoj stvarnosti i pretpostavki o tome kada, gdje i kako će ljudi u vlastitoj naciji, te oni u drugim nacijama, djelovati u pojedinim slučajevima. Nacionalna kultura u određenom smislu označava specifičan stil života kojega karakterizira subjektivno osjećanje pripadanja nacionalnoj skupini; otkriva kako ljudi gledaju na prošle, sadašnje i buduće događaje, i na koji se način razumijevaju životni izbori s kojima se suočava.

POLITIČKI RESURSI: Nacionalna kultura povezuje individualne i kolektivne identitete. Naime, individualna i kolektivna osjećanja su djelimično motivirana osjećajem zajedničke sudbine kojeg pojedinci dijele u danom povijesno-političkom kontekstu. Sa psihodinamičnog razvojnog stajališta, identifikacija se događa onda kada pojedinac izgradi veze s vanjskim objektom i kada na temelju toga usmjerava svoje djelovanje. Objekti identifikacije ne moraju biti samo pozitivni, već mogu biti i frustrirajući, te rezultirati u destruktivnim akcijama, odnosno, reflektirati samodestruktivne stavove i tendencije. Pojedinci koji dijele nacionalno-kulturalne veze imaju zajednička iskustva, ili se bar tako pretpostavlja, koje im olakšavaju inkorporiranje grupnog identiteta u svoj vlastiti ego.

Nacionalna kultura definira skupine i obrasce ponašanja unutar i između skupina. Drugim riječima, vrsta nacionalne kulture određuje granice i organizira djelovanja unutar i između skupina. Nacionalna kultura osigurava referentni okvir za interpretaciju djelovanja i interpretaciju motiva koje imaju »drugi« i osigurava političke resurse za političku organizaciju i mobilizaciju.

Već iz ovako kratko navedenih odrednica hrvatske nacionalno-manjinske kulture možemo vidjeti značaj nacionalne a time i političke socijalizacije koji ona ima u kontekstu kako očuvanja tako još više uspostavljanja hrvatskog nacionalnog identiteta. Nacionalno-politička socijalizacija jest dio socijalizacije uopće, ali je ona specifičan dio, pa je kao takvu treba teorijski i empirijski tretirati. Ako je socijalizacija, najopćenitije rečeno, proces integriranja pojedinca u društvo kao cjelinu, onda je nacionalno-politička socijalizacija proces integriranja pojedinca u hrvatsku nacionalnu zajednicu kao specifičnu i posebnu nacionalno-manjinsku zajednicu, imajući u vidu političko-povijesni kontekst u kojem je ona konstituirana ili je pak u procesu konsolidacije. To je ona razina socijalizacije kojom netko postaje u pravom smislu pripadnik nacije, internalizirajući nacionalno-kulturne vrijednosti i određene političke standarde. Nacionalno-politička socijalizacija, ma što god pod tim podrazumijevali, je prijeko potrebna pretpostavka postojanja hrvatske nacionalno-manjinske zajednice i može imati tri različite zadaće. U stabilnim i tradicionalnim manjinskim zajednicama, koje su imale svoj postupni razvoj i gdje se radi o održavanju i osiguranju nacionalnog kontinuiteta, zadaća je nacionalno-političke socijalizacije uklapanje pojedinca u postojeći vrijednosni sustav i standarde. U manjinskim zajednicama koje su podvrnute naglim promjenama društvenog sustava, pa prema tome i naglim promjenama vrijednosnog sustava, normi ponašanja i političkih struktura, zadaća je nacionalno-političke socijalizacije da djeluje na

mijenjanje ranijeg sustava vrijednosti i usvajanju novog, koji odgovara novonastalim političkim pa i gospodarskim promjenama. U nacionalno-manjinskim zajednicama, koje su tek započele samostalan (priznati) politički život, bez ikakve političke tradicije u suvremenom poimanju, zadaća je nacionalno-političke socijalizacije da uvodi nove vrijednosti, standarde i osjećaj zajedničke pripadnosti.

ZAJEDNIČARSTVO: Imajući na umu važnost rane dobi za nacionalno-političku socijalizaciju dolazimo do izuzetnog značaja strukturiranosti i dinamike javnog odgoja i obrazovanja hrvatske djece i mladeži, a u smjeru uspostavljanja i očuvanja nacionalnog identiteta. Važnost rane dobi se očituje u dva temeljna načela: (1) načelo primarnosti: ono što je prvo naučeno – najbolje je naučeno, i (2) načelo strukturiranja: ono što je prvo naučeno strukturira kasnija znanja. A gdje se u jednom ovako izloženom, uvjetno rečeno, teorijskom referentnom okviru nalazi danas hrvatska zajednica u Srbiji i Crnoj Gori, da li možemo govoriti u terminima »zajedničarstva«, i kakve su perspektive Hrvata na ovim prostorima u smislu očuvanja nacionalnog identiteta? Ako bismo sudili i zaključivali na temelju, samo na prvi pogled, kaotičnih političkih i socijalnih interakcija unutar hrvatskog nacionalnog korpusa, nametala bi nam se ne tako svijetla perspektiva. Međutim, hrvatska nacionalna zajednica na ovim prostorima ima svoju vlastitu političku, kulturnu i socijalno-psihološku kolektivnu dinamiku koja će neminovno dovesti do (re)vitalizacije nacionalnog identiteta i pretpostavki za egzistenciju jednog zbiljskog političkog naroda. Ali i na individualnoj razini zasigurno postoje pojedinci koji razmišljaju svojom vlastitom glavom i koji će imati dovoljno mudrosti izbjeći zamke, kako naslijeđene, tako isto i zamke koje nameće unutarnja psihodinamika i nacionalno-manjinski status hrvatskog naroda.

Autor je sociolog, potpredsjednik Hrvatskog akademskog društva

Navodnjavanje i vodni potencijali Vojvodine

Nedovršeni projekt »zemlje obilja«

*Habzburgovci su Vojvodini namijenili ulogu »obećane zemlje» * Ideja navodnjavanja plodne ravnice samo djelomice realizirana, i pored bogatstva riječnih i jezerskih potencijala*

Piše: Vesela Laloš

P oput onoga psa iz basne koji se sjeti kuće kada naiđu prve hladnoće, i Vojvodani se svoga sustava za navodnjavanje sjetite onda kada im nemilosrdno vojvođansko sunce sprži usjeve. A tada obično bude kasno za njihovo spašavanje. Onda naiđu jesenske kiše, snijeg, i hladnoće... i misli odu na drugu stranu. No, nepravedno bi bilo tek tako optuživati one koji su po opisu radnog mjesta zaduženi za razmišljanje o ovoj temi kada je poznata činjenica da se ni uz mnogo dobre volje taj problem ne može lako riješiti bez novca. Ali činjenica je i to da je za jednu agrarnu zemlju neozbiljno da u 21. vijeku problem navodnjavanja usjeva gura u drugi plan.

Još su se u starom Egiptu, u vrijeme prve dinastije faraona, negdje oko tri tisućite godine prije nove ere, ratari suočili sa potrebom navodnjavanja oranica. Već tada su pored Nila nastali prvi sustavi za navodnjavanje. U sadašnjoj Europi primjer Nizozemske postao je paradigmatičan upravo po razgranatoj mreži kanala za odvodnjavanje i navodnjavanje, koji su neplodnu morsku ravnice pretvorili u izdašnu i darežljivu, što je ovu zemlju lala svrstalo u sam vrh bogatih europskih država. Naša »zemlja lala« sa Nizozemskom sličnosti samo po plodnoj zelenoj ravnici što ju je priroda obilato podarila njenim stanovnicima, ali bez sustava za navodnjavanje. Taj »propust« majke prirode pokušali su nadomjestiti još austrougarski vladari koji su u svojim strateškim državnim planovima Vojvodini namijenili ulogu »obećane zemlje«, u kojoj će kolonisti iz mnogih europskih neplodnih i siromašnih krajeva uspjeti da od pustog močvarnog predjela između Dunava, Tise, Begeja i Tamiša stvore svijet obilja. Temelj toga projekta nedvojbeno je bila izgradnja sustava za isušivanje i odvodnjavanje, a potom i navodnjavanje vojvođanskih polja, zahvaljujući čemu je zemlja ritova i močvara polako pretvarana u žitnicu, u kojoj je kasnije nastala i jedna od najsnažnijih mlinskih industrija svijeta.

POČECI U 1750. GODINI: Za historijske početke sustava navodnjavanja može se smatrati odluku Marije Terezije da 1750. godine osnuje Privilegiranu kompa-

Žedna polja

niju Trst-Rijeka, koja počinje raditi na ideji saobraćajnog povezivanja regija srednjeg Podunavlja sa ovim jadranskim lukama. Zbog toga se pristupa hidromelioracionim radovima i izgradnji kanalske mreže u Banatu, kako bi se stvorio vodeni put prema Jadranu preko Dunava, Tise, Save i Kupe. Franc II. četrdesetak godina kasnije odobrava izgradnju kanala Dunav - Tisa, po projektu Josifa i Gavrila Kiša, od Bačkog Monoštora do Bačkog Gradišta, u duljini od 100,5 kilometara. Kanal je završen

1802. godine, i postaje okosnica ekonomskog napretka Bačke, i istodobno obilježava početak stvaranja jednog složenog sustava navodnjavanja na teritoriju Vojvodine.

Kako navodi *Dimitrije Boarov* u knjizi »Ima li još Vojvodine«, investicije u vojvođansku zemljišnu i vodnu infrastrukturu u naredna tri vijeka bile su ogromne. Još 1720. godine bare i močvare činile su 35 posto ukupnih vojvođanskih površina u Vojvodini, a danas su one manje od jednog

Vodni potencijali

Dunav kroz Srbiju protiče u duljini od 588 kilometara, i to pretežno kroz Vojvodinu, i cijelom svojom duljinom je plovni. Plovne su i njegove pritoke Tisa, Sava i Begej – sa po 168, 206 i 75 kilometara – između kojih je prokopana razgranata mreža kanala za navodnjavanje.

Tri velike rijeke, Dunav, Sava i Tisa, čine sa svojim pritokama i kanalima bogatu riječnu mrežu, i bogat vodni potencijal. Sve rijeke veliku akumulativnu moć i bogato meandriraju. Dunav protiče kroz Vojvodinu duljinom od 370 km, širina mu je od 380 do 2.000 metara, a dubina od pet do 23 metra. U širim dijelovima ima dosta rukavaca i prostranih ada. Najviši vodostaj bilježi u svibnju i lipnju kada se tope snjegovi i padaju prve ljetne kise, a najniži tijekom jeseni i zime. Visoka vodostaj Dunava utječe i na vodostaj njegovih pritoka.

Pritoke ove najveće vojvođanske rijeke čine Sava, Tisa, Tamiš, Karaš i Nera. Tisa protiče kroz Vojvodinu duljinom od 167 km. Bilježi visok vodostaj tijekom travnja, kada se otapaju snjegovi Karpata, a najniži obično u listopadu. Pri visokom vodostaju Tisa utječe i na nivo vode u Dunavu. Sava kroz Vojvodinu protiče duljinom od 210 km. Najvisi vodostaj dostiže u travnju, i svibnju, a najniži u kolovozu i rujnu.

Banat lijeno presijeca čak sedam rijeke, i sve dolaze iz Rumunije. Jedna od najvećih, Tamiš povezuje dva najveća grada u Banatu – u rumunjskom dijelu Temišvar, i u našem – Zrenjanin. Tu su još Begej, Karaš, Nera, a ovo rečno bogatstvo nadopunjuju brojna prije svega veštačka jezera, nastala akumulacijom i iskopavanjima. Samo ih u južnom Banatu ima desetak, dok se na sjeveru u Bačkoj može računati sa velikim vodnim potencijalima Palića i Ludoša, koji spadaju u najveća u najnovijoj nam državi.

Elementarna nepogoda proglašena u dvanaest županija u Hrvatskoj

Šteta od suše preko milijardu kuna

Štete na poljoprivrednim usjevima u Hrvatskoj prouzročene sušom premašile su milijardu kuna, izvijestili su na prvom sastanku državnog Povjerenstva za procjenu šteta od suše župani 12 hrvatskih županija koje su proglasile stanje elementarne nepogode. Vlada Republike Hrvatske je na svojoj sjednici utvrdila kratkoročne mjere pomoći poljoprivrednicima pogođenima sušom, no konkretni novčani iznosi i pomoći nisu se spominjali. Ministarstvi ma poljoprivrede i financija Vlada je na sjednici dala zadaću da izrade i dostave joj model djelomične naknade šteta od suše, uključujući visinu i izvor sredstava. Suša je pogodila velik dio države, no stvarne će se posljedice znati tek nakon što nadležne komisije na terenu utvrde točno stanje.

KONKRETNE MJERE POMOĆI: Vlada je korisnike novčanih poticaja oslobodila obveze dokazivanja minimalnog prinosa za krušna žita, pivski ječam, uljarice, soju i šećernu repu. Suglasila se da se korisnicima državnog zemljišta otpiše naknada za korištenje u dijelu koji pripada državi (25 posto) te pozvala županije i općine da učine isto. Korisnicima kredita iz sredstava

Ministarstva poljoprivrede odobrila je početak od jedne godine bez obračuna redovnih kamata, a poslovne je banke pozvala da povuku slične poteze. Hrvatske vode zadužene su da otpišu vodnu naknadu za 2003. Ministarstvo poljoprivrede ima pak zadaću da kroz programe kreditiranja i model kapitalnih ulaganja prednost daje nabavi opreme za navodnjavanje, te za zaštitu od mraza i tuče. O poreznim olakšicama za poljoprivrednike Vlada bi trebala razgovarati na idućoj sjednici.

NOVI ZAHTJEVI: Ministar poljoprivrede i šumarstva Božidar Pankretić rekao je kako treba razmatrati daljnje mjere i dati prijedloge Vladi. Sve županije, a posebno Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, trebaju pokrenuti inicijative prema bankama i ispitati mogućnosti odgode otplate kredita poljoprivrednim proizvođačima na godinu dana, zaključeno je između ostalog na sjednici Povjerenstva. Što se pak tiče prijedloga MPŠ-a, koji se odnosi na neograničenu uporabu plavog dizela, taj je prijedlog već proslijeđen Ministarstvu financija i očekuje se definiranje konkretnih mjera. Na sastancima je bilo riječi i o kompletnom

stanju hrvatske poljoprivrede, koja i dalje željno iščekuje kišu. Istaknuto je kako su evidentni i nezavidni problemi nedostatka stručnih poljoprivrednika i zastarjeli poljoprivredni strojevi. Treba istaknuti da u Hrvatskoj, unatoč brojnim vodnim tokovima, mreža za navodnjavanje pokriva tek 0,5% obradivih površina.

D. D.

procenta. Od 1718. godine do danas ukupno je iskopano preko 20 tisuća kilometara odvodnih kanala, uz desetak tisuća mostova, propusta i crpnih stanica. Sve te vodno-saobraćajne investicije, započete u doba habzburške carevine, osigurale su Vojvodini 730 kilometara plovinih riječnih tokova, i 600 kilometara kanalskih plovinih putova. Države nastale na tlu Austro-Ugarske djelomice su nastavile taj ambiciozni projekt, prije svega nekadašnja SFRJ, izgradnjom kanala Dunav-Tisa-Dunav, i regionalnih sustava. Ti novoizgrađeni kapaciteti, iz raznih razloga, koriste se u neshvatljivo malom procentu. Dijelom zato što je »zub vremena« dobro oštetio nasipe, mostove, ustave, dok je dio opreme pokraden, izraubovan, dotrajavao i zapušten.

Hidrosistem Dunav Tisa Dunav počeo se planirati još 1947. godine poslije rata, a njegova izgradnja je počela 1957. Zadnji objekt u tom projektu završen je 1977. godine, tako da je DTD prema planovima dovršen projekt. Izgrađen je u duljini od 930 kilometara, od čega je 591 kilometar plovnog puta. »Njegova namjena je već u planovima bila višestruka«, kaže za »Hrvatsku riječ« dr. Svetomir Dragović, profesor predmeta navodnjavanja na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu u miru. DTD je trebao služiti najprije za od-

vodnjavanje suvišnih voda – poznato je naime da je Vojvodina je bila ugrožena podzemnim vodama. Druga njegova funkcija je bila vodosnabdijevanje, u prvom redu tehničkom vodom. A tek potom dolazi navodnjavanje, zatim saobraćaj, turizam, ribarstvo, itd.

U pogledu navodnjavanja, Dunav-Tisa-Dunav omogućuje navodnjavanje 510 tisuća hektara zemljišta. Još oko 500 tisuća moguće je snabdijevati vodom iz regionalnih sustava, koji su izgrađeni tamo gdje ne stiže Dunav-Tisa-Dunav. Konkretno, u Subotici je moguće osigurati navodnjavanje oko 20 tisuća hektara, kaže dr. Drago vić. Dakle, u Vojvodini od 1,650 milijuna obradivog zemljišta, bez većih ulaganja bi se moglo navodnjavati navodnjava oko milijun hektara – 500 tisuća sa DTD, i isto toliko iz regionalnih sustava. No, to se ne događa, jer je praktično izgrađeno samo oko sto tisuća hektara zalivnih sustava – 60 posto tih kapaciteta se nalazi na sustavu DTD, a ostalo obuhvaćaju regionalni. Međutim, i od tih 100 tisuća hektara, koji su građeni čitavih 50 godina, koristi se samo 20 do 30 posto. Sve drugo je propalo – oprema je zastarjela, zardala, pokradena ili jednostavno propala od vremena.

Dr. Dragović podsjeća da se uvjeti za navodnjavanje mogu poboljšati jedino ako

se obavi temeljna rekonstrukcija i sanacija vojvođanskog sustava za navodnjavanje. To, dakako, košta, a generalne procjene govore da je za to potrebno između četiri i pet milijuna eura. Za sustave koji su malo oštećeni trebalo bi uložiti oko sto eura po hektaru. Na drugim mjestima, gdje su oštećenja veća, popravka bi, recimo, zahtijevala i do tisuću eura po hektaru, jer je sve propalo. »Naravno, istodobno je potrebno razmišljati i o gradnji novih sustava za navodnjavanje, ako želimo suvremenu poljoprivredu. Te investicije se kreću od jedne do četiri pa i pet tisuća eura po hektaru«, kaže dr. Dragović.

FINANCIRANJE ŠTETE: Prema zvaničnim procjenama, suša koja je ove krajeve zadesila tijekom 2000. godine nanijela je Vojvodini štetu od milijardu dolara. Ove godine suša je približnog intenziteta, što bi moglo nagovijestiti sličnu cifru. Tim se novcem, opominju stručnjaci, može izgraditi sustav za navodnjavanje za blizu sto tisuća hektara. Da su se ovih godina umjesto u sanaciju »elementarne nepogode« sredstva ulagala u izgradnju zalivnih sustava, prihodi sa vojvođanskih njiva manje bi bili uvjetovani čudima prirode, a država ne bi običnu klimatsku pojavu kakva je suša proglašavala elementarnom nepogodom.

Zakon o informiranju i manjinski mediji

Između tržišta i nacionalne misije

Medije nacionalnih manjina očekuju značajne promjene

Piše: Mirko Sebić

Dugo očekivani, zatim, pod izvanrednim stanjem, na brzinu, usvojen i vladinim amandmanima opskrbljen, Zakon o informiranju nije donio samo promjene u odnosu na odgovornost za pisanu riječ i nije samo »prenormirao« pravila ponašanja novinara. Njegove odredbe značajno su odredile i ulogu države i njenih organa u osnivanju i financiranju medija a na ovu promjenu naročito su osjetljivi mediji takozvanih manjinskih zajednica, jer su oni osnivačkim pravom čvrsto vezani za Skupštinu kao zakonodavno tijelo države ili pokrajine i za godišnji proračun kao značajan izvor financiranja. Što očekuje manjinske medije u budućnosti i koji su njihovi izgledi da izvan državne skrbi nađu svoju stabilnost a istovremeno nastave igrati značajnu misiju koja im je povjerena?

»Što se tiče medija na jezicima manjina imamo dvije varijante«, kaže za »Hrvatsku riječ« pokrajinski sekretar za informiranje **Rafail Ruskovski**. »Po Zakonu o radio difuziji ni lokalna samouprava, ni teritorijalna autonomija niti država ne mogu biti osnivač elektronskog glasila. Tu je situacija jasna. Što se tiče Zakona o informiranju koji se odnosi na tiskane medije tu je priča nešto drugačija. Naime, postoji odredba u Zakonu koja tvrdi da u roku od dvije godine država i drugi njeni organi moraju svoja osnivačka prava prenijeti na nekog drugog. Sada se razmatraju adekvatna rješenja koja će omogućiti normalno funkcioniranje medija koji izlaze na jezicima manjina. Što se tiče medija koji su u direktnoj kompetenciji Skupštine Vojvodine i Sekretarijata za informiranje, to jest medija kojima je vojvođanska Skupština osnivač, tu je jasno da se to osnivačko pravo mora delegirati na nekog drugog. Tu dakako, postoje dvije varijante a to je ili da ti mediji idu na čistu privatizaciju ili da se to osnivačko pravo pokuša prenijeti na nekog drugog. Za nacionalne zajednice najpogodniji su tu Nacionalna vijeća koja se brinu o interesima nacionalnih manjinskih zajednica. Njihov interes je tu najočigledniji a time bi informiranje nacionalnih manjina postalo dio civilnog sektora a ne državni posao.«

Prenošenjem osnivačkih prava otvara se pitanje financiranja ovih medija Zakon o informiranju je i tu veoma precizan, naime ako postoji opći društveni interes onda država mora izdvojiti određena sredstva. Ali, način distribucije ovih sredstava se mijenja. Sredstva će se dodjeljivati isključivo po sistemu financiranja projekata.

»Nećete moći prosto tražiti sredstva za plaće zaposlenih, već će se projekt morati obrazložiti preciznim pokazateljima potreba i razloga za angažiranje određenih sredstava. Na osnovu svih tih pokazatelja donositi će se odluka o dodjeli sredstava. Prevedeno na običan jezik, sredstva najvjerojatnije neće biti manja, ali će način

njihove raspodjele biti drugačiji. Ukoliko netko recimo ne bude odradio projekt za koji je dobio sredstva, normalno je da će snositi

posljedice i sljedeći put mu sredstva neće biti dodijeljena«, objašnjava Ruskovski.

Kod manjinskih izdavačkih kuća gotovo je nevjerovatno da se pojave zainteresirani privatni finacijeri, zato je možda i najracionalniji model da se putem projektnog financiranja i ekonomičnog poslovanja po-

Rafail Ruskovski

Državni tajnik za informiranje prvi ministar u posjetu »Hrvatskoj riječi«

Orlić za daljnje dotacije

Slobodan Orlić, tajnik za informiranje Vijeća ministara Srbije i Crne Gore, i

predsjednik Socijaldemokratske partije, boravio je u utorak, 20. svibnja u Subotici. Nakon press konferencije na kojoj se osvrnuo na aktualna pitanja dnevnopolitičkog života, posjetio je Općinski odbor svoje stranke, a zatim i uredništvo NIU »Hrvatska riječ«.

U razgovoru sa zaposlenima u NIU »Hrvatska riječ« Slobodan Orlić je izrazio zadovoljstvo kvalitetom ovog manjinskog tjednika, te je obećao dodatnu pomoć na više razina, uključujući državnu.

Ocijenjeno je kako je ovaj medij most suradnje između Srbije i Hrvatske i između dva naroda koji su proživjeli teških 15 godina, te da može doprinijeti izgradnji dobrosusjedskih odnosa i da su uposljeni svjesni toga tko su, ali i gdje su.

PRIVATIZACIJA - LOŠ KORAK

»Manjinski mediji moraju ostati na dotacijama iz državnog proračuna«, kategoričan je Slobodan Orlić. »Privatizacija manjinskih medija bio bi loš korak koji bi doveo do gašenja niza listova. To bi bila loša poruka i ovi mediji moraju ostati na proračunu, o tome nema dileme.«

Orlić je istakao kako je bivši režim u Srbiji, koji je nanio zla svom i okolnim narodima, poražen, ali da ubojstvo premijera Đinđića pokazuje kako nije poražen do kraja. Dodao je da još predstoje veliki izazovi, ali da se treba truditi da mostovi budu što čvršći. Također je izrazio zadovoljstvo što se Srbija pokazala u ljepšem svjetlu time što je omogućen rad »Hrvatskoj riječi«, ali da se opet nalazi na ispitu odlukom hoće li manjinski mediji biti i dalje financirani iz državnog proračuna.

Tijekom boravka u Subotici, Orlić je više puta naglasio potrebu za lustracijom u medijima i kvalitetnim informiranjem, te profesionalnim i novinarima.

N. P.

Manjinski izbori u Hrvatskoj

Odziv nikakav, troškovi veliki

Oko 320.000 pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj imalo je pravo 18. svibnja izaći na prve izbore za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i regionalne samouprave.

Cilj osnivanja vijeća nacionalnih manjina unaprjeđivanje je, očuvanje i zaštita položaja nacionalnih manjina, a vijeća su neprofitna pravna osoba, koja, uz ostalo, moraju biti obaviještena o svakom aktu tijela jedinica koja se odnose na zaštitu ljudskih i manjinskih prava. Tamo gdje nema vijeća njegovu funkciju obavljat će predstavnik manjine.

NEKI I BEZ KANDIDATA: Državno izborno povjerenstvo objavilo je da 18. svibnja oko 320.000 pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj može birati vijeća i predstavnike nacionalnih manjina na 872 biračka mjesta u županijama, gradovima i općinama.

Izbori su bili raspisani za 471 vijeće nacionalne manjine i 141 predstavnika nacionalne manjine. Za članove vijeća i predstavnike ukupno je bilo predloženo 3.675 kandidata.

Na nekim izbornim listama kandidirano je manje kandidata nego što ih se bira u vijeća županije, grada ili općine. Izbori za vijeća nacionalnih manjina nisu se održali u tri županije, 42 grada i 103 općine jer nacionalne manjine, iako su imale na to pravo, tamo nisu istaknule svoje kandidate.

NEISKORIŠTENO PRAVO: Predsjednik Državnoga izbornog povjerenstva *Ivica Crnić* rekao je da su pripadnici nacionalnih manjina iskoristili pravo predložiti kandidate za 47 posto vijeća nacionalnih manjina i

za 28 posto svojih predstavnika. Napomenuo je kako ne može predvidjeti hoće li Vlada raspisati dopunske izbore ondje gdje nacionalne manjine nisu istaknule kandidate. »Vlada to može, ali ne mora učiniti jer se može tumačiti da manjine nisu iskoristile pravo isticanja kandidata« – zaključio je Crnić.

OESS poziva Vladu RH

Misija Organizacije za europsku sigurnost i suradnju izrazila je zabrinutost zbog slabog odaziva birača na izborima za vijeća nacionalnih manjina te pozvala Vladu da organizira dodatne izbore u područjima gdje izbori nisu održani. Vođa misije OESS-a veleposlanik *Peter Semneby* ocijenio je da su izbori za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u županijama, gradovima i općinama bili dobro organizirani, ističući međutim da bi slab odziv birača mogao negativno utjecati na legitimitet izbora.

LOŠ ODAZIV GLASAČA: Odziv na izbore različit je za pojedine nacionalne manjine, a kreće se od 1,59 za austrijsku do 88,91 posto za bošnjačku manjinu. Sastav svojih vijeća izabrale su albanska, bošnjačka, crnogorska, češka, mađarska, makedonska romska, slovenska, srpska,

austrijska, ukrajinska i židovska manjina. Kandidate nisu istaknuli Rusini, Talijani i Slovaci. Predsjednik Državnoga izbornog povjerenstva *Ivica Crnić* relativno slab odziv na izbore ne pripisuje neinformiranosti birača i krat-

kim rokovima, jer su i za ove izbore rokovi isti kao i za sve druge. Prema njegovu mišljenju, iz podataka o odazivu pripadnika nacionalnih manjina na izbore moglo bi se zaključiti kakav je njihov odnos prema novom obliku njihova organiziranja.

A ŠTO SADA? Je li se to manjinske udruge nisu mogle nositi s poslovima vezanim za izbore koje puno lakše rade uhodane političke stranke ili je nedostajalo volje i zainteresiranosti za ostvarivanje i ovog manjinskog prava? Uzgred, troškovi izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina procjenjuju se na 22 milijuna kuna i bit će podmireni iz proračuna. Ta sredstva su veća od onih koja se godišnje izdvajaju iz proračuna za sve manjinske udruge u Republici Hrvatskoj. Kako nisu bile istaknute sve kandidature, i neće se osnovati sva vijeća, Vlada Republike Hrvatske mora odlučiti hoće li raspisati dopunske izbore za nepotpuna vijeća, ili nove za ona vijeća koja se na ovim izborima nisu birala. A možda će te manjine na osnivanje svojih vijeća čekati četiri godine, za kada su predviđeni novi izbori.

D. D.

kušaju pokriti troškovi proizvodnje ovih medija. Ali, kako nam kažu u Sekretarijatu za informiranje, bilo je zainteresiranih i privatnih partnera. Recimo, jedan slovački partner se interesirao za privatizaciju tiskarske kuće »Kultura« iz Bačkog Petrovca, tiskare usko vezane za izdavačku djelatnost ovdašnje slovačke zajednice.

»Naš prijedlog je da u takvim situacijama Skupština Vojvodine daje suglasnost o privatizaciji tih glasila, jer procjenjujemo da će ona najbolje cijeniti opći društveni interes« kaže Ruskovski.

Pošto je i socijalno i kulturološki pa i demografski položaj nacionalnih manjina različit, iz tog proizilazi da su i mediji ovih zajednica u različitim položajima, odnosno da su im različite potrebe. Postavlja se pitanje tko će i kako odrediti kriterije na

osnovu kojih će se nekima dodjeljivati više sredstava, dok će se drugi gurati ka tržištu ili nekom vidu samostalnijeg i od države neovisnijeg financiranja. Prijenosom osnivačkih prava sa Skupštine prestaju i njene obveze kao osnivača, sama odluka o visini finacijskih sredstava ostaje na onom tko polaže račun za utrošena sredstva, to jest na resornom sekretarijatu ili ministarstvu. Ovim rješenjem izvršna vlast će samostalno odlučivati o raspodjeli sredstava, bez obaveze koja bi proistekla iz osnivačkog prava.

»Bilo bi veoma važno da se izrade kriterijumi koji bi bili jedinstveni i javno dostupni svima koji konkuriraju i koji delegiraju svoje projekte tako da svi znaju pod kojim uvjetima mogu dobiti sredstva«, ka-

že za naš list pokrajinski sekretar za informiranje.

Pitanje koje se logično postavlja i za koje su neposredno zainteresirani oni koji rade u manjinskim medijima je koliko će se brzo ova transformacija odigrati.

»Zakon predviđa da se ove transformacije dogode u roku od dvije godine, što se nas u Sekretarijatu tiče mi smo za to da se, ako je moguće, dogode odmah. Dakle, kad Ministarstvo za kulturu i medije Republike Srbije izradi potrebne kriterije, mi ćemo se zalagati da se transformacijama pristupi odmah, već u ovoj proračunskoj godini«, kaže pokrajinski sekretar za informiranje i obećava da ovaj vid transformacija i njena eventualna brzina neće narušiti finacijsku ravnotežu tiskanih medija nacionalnih manjina.

Srbija na raskršću

Gladijatori su gladni ili DOS na izdisaju

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

Čim je izvanredno stanje ukinuto, samo se će kao pogodan trenutak da sve ponovo bukne. I buknuo je, pokazavši koliko nedostaje Đinđićeva liderska pragmatična vještina da smiruje strasti i amortizira potencijalne obračune međusobno konfrontiranih lidera

Nešto više od dva mjeseca nakon ubojstva premijera Đinđića politička scena Srbije se – kao po nečijoj komandi – pretvorila u pravu gladijatorsku arenu. Skoro da se ne zna više tko s kim i protiv koga ratuje, tko kome »otkriva« ili smješta skandale i igre, a najintrigantnije u svemu tome je što je epicentar najnovijeg (da li i posljednjeg?) potresa u samoj Republičkoj vladi, odnosno »ostatku« vladajuće koalicije DOS.

Čović i Isakov, dva »složna« potpredsjednika gađaju Živkovića, Jovanovića (Čedu), Popovića (Bebu), tu su im za odstrel pri ruci Čanak i Veselinov. Čanak, opet, ne može smisliti Čovića, Isakova i Veselinova, a ovaj potonji bi lidera LSV rado poslao tamo gdje je i njegov »osvjedočeni« prijatelj i imenjak Opačić. Sve to podsjeća na svojevrstnu srbijansku burlesku u kojoj je redatelj odlučio svim glumcima omogućiti da glume kako god i što god hoće, improviziraju i rasplet učine što katastrofalnijim.

A sve je – na prvi pogled – počelo otvorenim pismom Vladana Batića »svojoj« Vladi, u kome »za brinuti« ministar pravde praktički optužuje Živkovićev kabinet da je zaustavio borbu protiv svih oblika organiziranog kriminala, postavivši, usput, svojevrstan ultimatum: ili idemo do kraja, pa kud puklo da pukne, ili, brate, 'ajmo svi na – izvanredne izbore. Živkoviću nije jasno »što to Batić, u stvari, hoće«, ministar policije Mihailović se mršti i demantira da je oštrica Sablje otupjela, Svilanoviću, opet, ne pada na pamet »komentirati Batićeva pisanija«, a lideru koalicije Šumadija Kovačeviću je savršeno jasno: »ma, to Batić predosjeća da je kraj vladajuće koalicije, pa bi da se blagovremeno iz svega toga izvuce i pokupi još koji politički poen kako je, eto, on bio i ostao jedini pravi borac protiv mafije. »Politički analitičari, pak, nemaju nikakve dileme: stvar je do kraja apsurdna.

Onaj (Batić), koji, pored ostalih, treba položiti nekakve račune, traži da to njemu učine drugi. Da Srbija nije u lošem stanju, sve bi to bilo više nego komično.

I kako to obično biva na poprištu sukoba sujeta, interesa, ambicija i intriga, u »igru« se ubacuju i mediji. Otvara se rat TV Pink – Čović i Isakov, a i sam premijer, na sebi svojstven, nespretan i nezgrapčan način, stavlja na tapet »lik i djelo« B 92 i njenog »vlasnika« Verana Matića.

Nagovještavalo se sve ovo još u tijeku izvanrednog stanja. Verbalni obračun dva vladina potpredsjednika Čovića i Jovanovića oko toga tko je s mafijašima pio viski, tko je kome poklanjao konje, u čijim su se bazenima kupali neki funkcionari, amortiziran je čim se pojavio samo iz pijeteta prema ubijenom Đinđiću. Čim je izvanredno stanje ukinuto, samo se čekao pogodan trenutak da sve ponovo bukne. I buknuo je, pokazavši koliko nedostaje Đinđićeva liderska pragmatična vještina da smiruje strasti i amortizira potencijalne obračune međusobno konfrontiranih lidera vladajuće koalicije. Sada tu ulogu nevješto i neuspješno preuzima Živković, ali već njegov prvi potez – klinč s funkcionarima G 17 Plus – pokazuje da nije odmakao od mentaliteta i temperamenta lokalnog (niškog) političara. Tu bi ulogu htio i preambiciozni Čedomir Jovanović, samo što ga u tome ometa kako otpor Čovića, Isakova, Mićunovića, tako i opravdana strepnja samog Živkovića da ga mlađahni potpredsjednik DS ne istisne na marginu. Ne samo u Vladi, već i u vrhu stranke.

DOS se – u to više nitko ne sumnja – raspada. To je proces koji je započeo neposredno nakon Miloševićevog pada, povremeno je ublažavan uzajamnim ustupcima i kompromisima, a nakon Đinđićevog ubojstva ubrzan do razine na kojoj ga je teško zaustaviti, još teže kontrolirati i obuzdavati. Biti

će, doduše, još pokušaja da se održi na okupu, ali to više nitko od lidera neće činiti s entuzijazmom i poletom koji bi ugrozio njihovu poziciju i mogućnost da se blagovremeno prestroje tamo gdje je politički najprofitabilnije. DOS je, tako, postao žrtva vlastitih (prevelikih?) ambicija, a skromnih kreativnih mogućnosti, pa je sada preostala samo dilema – kojom će se cijenom platiti njegovo neminovno, a, s druge strane, (sasvim nepotrebno) dramatično razilaženje.

Srbija je sada – kakve li sudbinske ironije? – u delikatnijoj situaciji nego prije Đinđićevog ubojstva. Policijska akcija Sablja je razbila mnoga kriminalna gnijezda, ali kad se začepkalo po pravoj poza – dini sprege politike, države i mafije, ispostavilo se da je to preveliki (i preriskantni) zalogaj za vladajuću oligarhiju, koja je najvećim dijelom stvarana, njegovana i stasala na Miloševićovoj matrici vladanja i ponašanja. Najavljen je, u međuvremenu, Skalpel i obračun s moćnim finansijskim lobijima, kreatorima najveće pljačke Srbije, a da prethodno nisu pruženi valjani odgovori na pitanja koja opterećuju odnose unutar DOS-a je li »Sablja« bila strogo selektivna i zloupotrijebljena u političke svrhe, zašto su veze nekih vladinih funkcionara sa zemunskim kriminalcima proglašene za državnu tajnu, tko i zašto opstruira istragu o odgovornosti Vlade i državnih organa za Đinđićevo ubojstvo. I sve to u svjetlu sumorne činjenice da su njegovi egzekutori (državna sigurnost i »crvene beretke«) bili pod neposrednom kontrolom Vlade.

Promoviran je »Skalpel«, obećan je bespoštedni rat protiv ekonomsko-financijskih mafijaša u i van vlasti, a čim je buknuła afera sa šećerom, sve se svelo na pranje ruku i dokazivanje kako državna i politička oligarhija nema baš nikakve veze s tim. ■

Zbrka oko izbora pripadnika nacionalnih manjina

Apatija ili apstinencija

Piše: Sonja Badel

Stječe se dojam da je Vlada »odradila« jedan posao i time formalno zadovoljila zahtjeve međunarodne zajednice koja bdije nad položajem manjina i inzistira na provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

Prvi izbori održani za vijeća nacionalnih manjina u općinama, gradovima i županijama te za predstavnike manjina u tijelima lokalne samouprave, održani 18. svibnja, pokazali su na prvom mjestu veliku nezainteresiranost birača. Od 320.000 pripadnika nacionalnih manjina s pravom glasa, glasovalo je samo 30.000, manje od 10 posto.

U prvim analizama ovih izbora, krivica za slabi odziv birača prebacuje se na Vladu. Zašto se Vlada toliko žurila, zašto je raspisala izbore bez prethodnih konzultacija s predstavnicima manjina, zašto je ostavila prekratak rok za pripreme, zašto se nije potrudila da ove izbore, kao novinu u pravima manjina, objasni javnosti – sve su to pitanja zbog kojih je talijanska manjina odustala od ovih izbora, što su na nekim mjestima učinili i Bošnjaci. Njihov odaziv je inače bio najveći – između 70 i 80 posto. Srbi, kao najbrojnija manjina pokazali su slabo zanimanje, glasovalo ih je tek 10 posto.

Takvim ishodom izbora koji su trebali biti novi korak u ostvarivanju prava nacionalnih manjina nezadovoljna je i misija OEES-a u Zagrebu te traži od Vlade organiziranje dodatnih izbora.

Stječe se dojam da je Vlada »odradila« jedan posao i time formalno zadovoljila zahtjeve međunarodne zajednice koja bdije nad položajem manjina i inzistira na provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Vlada je za izbore potrošila 22 milijuna kuna. No udruge manjina se žale da nisu dobile ni kunu za organiziranje priprema. Stoga drže da izbore nije trebalo održati dok se ne donese zakon o financiranju izbora.

Neki su skloni slabi odziv birača tumačiti općom tendencijom ka apstinenciji. Ispitivanja javnog mnijenja pokazuju da su građani u velikoj mjeri umorni od raznoraznih izbora, da ne vide smisao vlastitog angažmana jer ionako ne mogu utjecati na proces odlučivanja u društvu. Kad je o manjinama

riječ, mogući razlog apstinencije je i nelagoda ljudi da se javno deklariraju kao pripadnici nacionalnih manjina, naročito nekih.

Razloge za nezainteresiranost pripadnika manjina za protekle izbore neki vide i u ponašanju nacionalnih stranaka. Postoji navodno strah već etabliranih predstavnika nacionalnih manjina u raznim tijelima vlasti da bi nove mogućnosti koje pružaju nacionalna vijeća na svim razinama, mogle ugroziti njihove pozicije i interese.

Predsjednik Srpske narodne stranke i zastupnik Srba u Hrvatskom saboru Milan Đukić izjavio je, primjerice, prije izbora da će vijeća biti »smetnja integraciji nacionalnih manjina u hrvatsko društvo«. Oni pak koji od novih vijeća očekuju veće sudjelovanje manjina u javnom životu ističu da bi ona trebala biti brana monopolu pojedinih političkih opcija i političara. Tako se i na dušu manjinskih političara stavlja neuspjeh izbora, jer navodno nisu dovoljno učinili da građane zainteresiraju za rad i ulogu nacionalnih vijeća.

Potpredsjednik Sabora i visoki dužnosnik Socijaldemokratske partije (SDP) Mato Arlović objasnio je slabi odziv birača njihovim »opredjeljenjem za građansku opciju« i »odbijanjem ljudi da se identificiraju kao pripadnici manjine«. Arlović time skida odgovornost s vlasti, jer kao da želi reći: donijeli smo zakon, dali smo novac za izbore a vaš je problem što svoja prava ne želite koristiti.

Najnoviji izbori aktualizirali su neka opća pitanja o manjinama. Neki od novih nacionalnih vijeća ne očekuju ništa, dok drugi u njima vide mogućnost za pokretanje inicijativa i utjecanja na donošenje odluka. Nacionalna vijeća, kao i kulturna društva, škole, mediji važan su prostor za zaštitu i njegovanje posebnih kultura što je bitno za svaku manjinu.

Neki pak najveću važnost pridaju zastupljenosti manjina u Saboru, kao i na svim mjestima gdje se stvarno donose odluke. Ima među tim mišljenja da su podjela birača po nacionalnosti, te njihov izbor u predstavnička tijela po nacionalnom ključu, nepotrebna i štetna za same manjine. Postojeći zakoni dijele manjine u pravnoj i političkoj sferi od većine čime se šteti integraciji i stabilizaciji društva. Ističe se da se posebnosti manjina moraju poštovati ali da one ne mogu biti temelj različitog političkog statusa, jer u demokratskoj državi svi moraju pred zakonima biti isti.

Priča o manjinama se nastavlja. I najnoviji izbori pokazali su da donošenje zakona i njihova formalna provedba nisu dovoljni. Zakonska zaštita manjina svakako je nužna. No, da bi se pripadnici manjina osjećali ugodno, da ne budu ugroženi samo zato što su po nečemu drukčiji, potrebno je učiniti puno više u društvenom ozračju. Najveća odgovornost u tome pripada naravno pripadnicima većinskog naroda. ■

Inicijativa Hrvatske, Makedonije i Srbije

Trojni apel Europskoj uniji

Brisel – Predsjednici Hrvatske i Makedonije *Stjepan Mesić* i *Boris Trajkovski* i srpski premijer *Zoran Živković* uputili su zajednički apel Europskoj uniji da poveća pomoć balkanskim zemljama kako bi ih počela pripremati za članstvo u Uniji, piše Fajnenšel tajms.

Trojica lidera, u zajedničkom pismu, inzistiraju da zapravo od Brüssela ne traže više novca, nego

uspostavljanje suradnje koja bi omogućila da se sadašnja razina pomoći efikasnije troši. Oni prije svega žele da se u lipnju na samitu EU i balkanskih zemalja u Solunu odluči da Unija sa sadašnje pomoći za rekonstrukciju, prijeđe na pomoć za gospodarski razvoj, koja bi se izdvajala iz takozvanih Europskih fondova za koheziju.

Draško Ređep, spisatelj, kritičar, esejist, filmski djelatnik...

Cocktail ogorčenosti

*Žirirao sam, najradosnije, od Ninove nagrade do Miss Jugoslavije, od Pule do Moskve * Andrić, Crnjanski i Krleža, tri imena naporedo * Samo turisti i diletanti mogu tvrditi da je to jedan jezik, srpskohrvatski * Proglašen sam u Kolu Matice hrvatske od Vereša ambasadorom hrvatske književnosti * Nema kruga, samo razlomaka*

Intervju vodio: Robert G. Tilly

Draško Ređep ovih dana navršava pola stoljeća bavljenja kritikom, javnom riječju, pisanom, govorom, prošaptanom, izrecitiranom, uskliknutom, procijeđenom kroz zube, umjetnošću, književnošću. Bio je to dostatan povod za razgovor s ovim renesansno talentiranim, raskošno oratorski i intelektualno obdarenim bardom pisane i izgovorene riječi.

Doktor Ređep je rođen 3. prosinca 1935. godine u Osijeku, spisatelj je, kritičar, esejist, filmski djelatnik, vrhunski znalac povijesti, filozofije, lingvistike, estetike, gurman, boem, znalac suvremene i klasične (likovne) umjetnosti, neprevaziđeni kozer i šarmantni anti-oportunist. Od davne antologije poezije »Ravnica« iz 1961. preko zbornika kritika »Esejisti i kritičari« (1966.) i eseja »Iskustvo zavičaja«, do vlastite edicije »Draškovi prijatelji« u okviru novosadskog nakladnika »Prometej«, čiji je stručni konzultant tijekom posljednjih nekoliko godina, Draško Ređep kao da ne zna za pojam »biološkog časovnika«. Neumorno piše kolumne, kritike, memoare, prikaze, vodi debate, književne večeri, otvara izložbe, pregleda filmske scenarije. Čovjek koji je drugovao s pokojnim Zilahyjem, Crnjanskim, Antićem, i kime sve ne, zasigurno ima reći daleko više od toga koliko stane u puki okvir predviđen za intervju na tri stranice.

HR: Širok je spektar Vaših interesovanja, to je jedan galimatijas svega, od ezoterije i paganstva, do esejistike, filma, likovne umjetnosti i književnosti, komparativne religije, poznavanja vina... Hajde te se Vi sami predstavite čitatelji - ma »Hrvatske riječi«.

U našim bijednim uvjetima kada i gdje je ograničenost vrlina, a neznanje neiz-

mjerna zaštita, moja polustoljetna radoznalost glede svih pomenutih disciplina i još pregršti inih stvari koje Vi niste niti pomenuli, dakle, na javnoj je sceni izazivala i izaziva i izazivati će proturiječne reakcije, u najmanju ruku, izaziva nedoumice, i nedoumice, bolje reći. Ne marim za ispisnike, ipak. Radije držim do nekakve vertikalne generacije. Takozvana vertikalna generacija nema veze s kolegama po struci, u struci, ima veze s nekim inima a ne s umoljčanim kolegama, koji su, neki, uostalom dosta njih, bili moji studenti, i poslije ljudi iz fijoka, glatko učlanjeni u naše raznorazne akademije nauka, provincijalne, tu, tamo, svagdje. Držim do predaka, ali i do novih klinaca nekih držim, veoma, valjda i ponajviše. U mojoj su kritičarskoj generaciji ili svi pomrli ili odustali. A oni koji se tu i tamo i jave na našim očajnim vidicima gdje haraju palavestre i slični njihovi pratioci, neprestano umišljaju kako su svi novi pisci, slikari, kreativci, kulturni djelatnici u biti nalik Kinezima, to će reći jednaki. Potpuno, dakako, krivo – Kinezi nisu jednaki, gledate li ih zorno pažljivom dioptrijom. Od Miroslava Krleže sam se učio negatorstvu jačem od svakoga »vjeruju« i svake vjere, od Dušana Matića da razgovaram: u razgovoru, koji je imanentan kreaciji, ne samo govoru, učio sam da postajemo *drugi*. A drugi su nam neophodni, više no mi njima. Uostalom, upravo mi je Matić u jednom pismu, koje je često iz naše obimne prepiske citirano, pisao, kazao kako »čovjek ne živi niti s istinom, niti s ljepotom, on živi s drugima«. Od Mladena Leskovca koji mi je bio profesor na novosadskom Filozofskom fakultetu, u prvom naraštaju, slavna generacija, izučio sam, smatram valjano, smisao za činjenice. Nemojte se, ipak dati zavarati: život u momemu i mojega stila i živost tog mog

stila ne podrazumijeva impresiju kao osnovnu potku, bliži mi je pravac kojeg sam, nedavno, bili ste prisutni, i Vas sam svrstao u njegove skute, stil u pokretu Stevana Vukajlovića – senzibilizam, koji me na tragu svojega manifesta uzima kao nekakvog preteču. Počeo sam rano sa svim prije pola vijeka kao rumski gimnazijalac. Dobio sam prvu nagradu za esej o Jari Ribnikar. Mladen Oljača je to atribuirao. Jara je kasnije u svome djelu »Život i priča« uzbudljivo pisala o tome kako sam je mlad, tad, vitak, bukvalno izvukao na svjetlost iz tame u kojoj se našla nakon smrti Vladislava Ribnikara. Terapijom se je, uostalom i bolje liječiti nego... Bavim se ja svime. Onda je Jara bila kuma i vjenčala me s mojom Jelkom. Paralelno sam surađivao u »Rukoveti« koja je tada bila pod ravnateljskom palicom Lazara Merkovića, i nije sve bilo brzometno, 280 uri na sat... Bio sam i urednik »Indexa«, član redakcije »Polja«, a puni decenij, od 1958. do 1968. bio među najodgovornijima, onako mlad i naivan za vođenje »Letopisa Matice srpske«. Tko sve tu nije prošao? Netko ovako, netko onako, netko ne uopće, netko drčno, isključivo kao i ja što sam prolazio kroz sito i rešetko kojega sam stvarah. Vrlo sam ponosan i na svoj urednički staž u »Savremenosti«, 1971.-1972. pa »Relationsu«, do 1972. Petnaest sam godina uređivao »Prvu knjigu«, u okviru Matice srpske, i mnogobrojni su i vrijedni autori tu iznjedreni: Zvonimir Majdak, Dobrica Erić, Miro Glavurtić, Milutin Petrović, Tito Bilopavlović, Tanja Kragujević... Daleke 1962. mi je Krleža u jednom pismu, publiciranom inače, kao većina stiglih na moju adresu, između dva nepopularna adresata, Aleksandra Rankovića i Marka Ristića, eto ti, mladi čovječe moći i bijede abecede... Dakle, u pedesetom tomu »Sabranih djela« izdatih 1986. i ovo i ovoliko mi je pisao: »Kad bi se tko našao i popisao svoj registar ideja, svih ideja u djelima istog pisca o kojem je u Vašem tekstu riječ, pokazalo bi se da ih ima nekoliko tisuća, a da za ovih pedeset godina ni o jednoj, uglavnom, nitko nije ni zinuo, premda je ovo ime jedno od najglasnijih u našoj puštini duha. A kada bi se netko našao i objasnio tih nekoliko tisuća ideja, bila bi to knjižurina koja bi svojom specifičnom težinom mogla poslužiti kao dokaz da je sviranje na koncertu pred gluhoonijemom publikom napor u svakom slučaju samilosti

S promocije u Tavankutu

dostojan. » Nije riječ o paraleli, već je riječ o mom koktelu ogorčenosti. I likovnom kritikom sam se bavio, i dalje se bavim, i stoga što sam krajnje nezadovoljan rečenicom naših tzv. tekućih kritičara. Objavio sam dvije knjige o pokojnom Konjoviću, a što se filma tiče, 13 godina sam vodio »Neoplanta film«, drugovao sa Zilahyjem, žirirao sam, najradosnije, od Ninove nagrade do Miss Jugoslavije, u Pulji, Moskvi, Nišu, Zagrebu, ma, mali moj, priči nema kraja!...

HR: Jedan od najbitnijih i najrepektabilnijih suvremenih kritičara s ovih prostora, Mihailo Pantić, profesor srpskohrvatske književnosti, kazao je glede ukidanja toga predmeta na Filološkom fakultetu u Beogradu, da je točno kako su i srpski i hrvatski jezik jedno – srpskohrvatski, ali su to, ipak, dvije književnosti, premda ja mislim kako ni suprotni stav, vice versa, dakle, ne bi bio daleko od istine. Što Vi mislite u svezi toga, koji su Vaši literarni favoriti u hrvatskom, a koji u srpskom književnom korpusu?

Pedeset godina živim u gradu koji je najčešće arbitrirao (Novom Sadu) tako često zlosretno i unitaristički u negdašnjoj Jugi. Sterijino pozorje, Zmajeve dječje igre, čiji sam inače predsjednik bio koncem 60-ih prošlog stoljeća, sve fasaderski prezašće-

ne manifestacije, natrule institucije, ne bi jahu to samo dokazi naših malih novosadskih pameti, novosadske male pameti točnije, no oktroiranoga duha. Znete li za naredbodavno pisanije o državnom jeziku? Kao da slovenačkog i makedonskog nema, kao da narodnosni govor nije iz južnoslavenskog korpusa? Znete li za Novosadski dogovor o jeziku 1954. godine? Ne, daka... Prijetnje i ucjene, raznosanje mačića, Miloš Hadžić, negdašnji slavističar, ma muka jedna su te priče... Svjedočanstva su tu Isidore Sekulić, Ljudevit Jonke... Taj je dogovor htio izmijeniti barem genezu dvaju jezika. Kasnije se vidjelo, zaludno. Samo turisti i diletanti mogu danas tvrditi, da je to jedan jezik. Isto je govorio i pokojni Tišma, poliglota, Vaš susjed, Horgošani, Židov podrijetlom, koji je, što se vidi i u njegovim tradicionalno ostvarenim djelima, na liniji primjerice Jakova Ignjatovića, Tišma je srpskim pisao kao jednim od svojih jezika. Uostalom, nije mu to bio materinji jezik.

HR: Srpski pisci u Hrvatskoj, hrvatski u Beogradu, Tin ili Matoš, Krklec ili Cesarec, Cesarić ili Miljković, Kovačić ili Valent, Kamov ili Crnjanski, Matić ili Rem?

Nadovezat ću se na prethodno pitanje, radije no eksplicitno odgovarati na ovo Vaše pitanje. Radije govorim o komplementarnosti srpske i hrvatske književnosti, o jezi-

U društvu kolega

ku, jezicima sam rekao što mislim, i to jest upravo tako. Ne priznajem nadsvođeni, agitpropovski, skupni jezik, naredbodavni opći jezik. Bilježim, usudujem se to kao svojevrsni post scriptum nebrojenim svojim esejima i kritikama hrvatske književnosti, više ih je od 4 tisuće stranica, i na osnovu istog sam od strane Saše Vereša u Kolu Matice hrvatske proglašen ambasadorom hrvatske književnosti. Ne zaboravite da je prošao čitav vijek emancipacije hrvatskog književnog jezika – jučer i danas njime pišu Šoljan, Slamnig, Horvatić, Zidić. Jedinstveno je da je hrvatski jezik, jezik virtuoza. Nema jednačenja, nema nekompetentnoga sporazumaštva, nema uni-

HR: U nedavno tiskanoj vrsnoj knjizi Miroslava Karaulca »Rani Andrić«, pominje se polemika koju je potegao Dragutin Prohaska, davne 1919. godine na stranicama »Plamena« i »Jugoslavenske njive«. Tu je on, naime, zamjerio Krleži što »lupa u talambase«, premda mu je bio najdraži pjesnik dok nije upoznao Andrića. Uz opasku da »misao nikad ne viče«, on primjećuje kako »Andrić mrzi viku i suvišno gomilanje riječi, dok Krleža komponira cijelu svitu da bi kazao tek jednu do dvije misli. » Krleža je nedvojbeno najbitniji reper hrvatske književno-

sti, Andrić se izjašnjavao katoličkom, svojedobno su ga svojatali i Srbi i Hrvati. Danas ga se malne odriču obje književnosti, čak i Bošnjaci. Krleža ili Andrić? Možda netko treći?

Listopada 1970. sam pred kamerama beogradske televizije razgovarao s Crnjanskim. Julije Benešić, Hrvat, Iločanin, tiškao je prvu knjigu Crnjanskom. Sve je to povezano s izjavom Stanislava Vinavera, davno objavljenom u »Progresu« – tri su imena naporedo, tri se imena zajedno pišu: Andrić, Crnjanski, Krleža. Crnjanski je govorio kako su oni jako vezani. I pitanje je, rekao je on, svi su već stari, tko će prvi, tko drugi, tko treći. Ne u slavu, u smrt. Razumijete me, razumijete o čemu je govorio Crnjanski? »Za mene je Krleža kao najbolji drug, iako se nismo slagali, i ne slažemo se«, govorio je. Nismo mi bili na Krfu, kao Jakovljević vezani za srpsku stranu, svi smo mi bili na austrijskoj strani. Svi smo učinili, opet što smo mogli, govorio mi je Crnjanski i dodao: »Ispod je mog dostojanstva da govorim o nekakvom rangiranju nas trojice. »Kasnije sam s Andrićem o tome govorio, dijelio je mišljenje Crnjanskog. Nema, dakle, dileme, i Krleža, i Andrić, i Crnjanski, ali svakako i svakad Tin poslije Matoša. O kom je napisao onaj kongenijalni nekrolog: »Em smo Hrvati«.

»HR«: Hrvatski pisci u srpskom korpusu i obratno?

Istraživati je tu uvijek privlačno glede ovoga temata... Živo je tu, vidite, ne jedino prisustvo primjerice Matoša, Tina, Krleca, Krleže, i niza drugih imena, sve do M. I. Bandića, sve je to neizrecivo suštastveno za poimanje otvorenosti književne scene, kao, uostalom i prisustvo Desnice, Price, Jelića, Petra Preradovića i inih u suvremenoj hrvatskoj literaturi.

HR: Boro Radaković, primjerice...

Između ostalih, i on. Samo, molim Vas, bez vulgarizacije i bez obveznih znakova jednakosti, bolje reći nejednakosti. To su dva moćna južnoslavenska književna centra i to je Zagreb, Beograd, zabranjeno previđati. Uostalom i Rilke je pisao na francuskom.

HR: A bio je Nijemac.

Upravo tako.

HR: A književnost »naših«, vojvođanskih Hrvata?

Moja difuzna radoznalost ne bi bila potpuna bez tog segmenta. Bio sam recenzent knjiga pokojnog Ivana Pančića, zatim Lazze Merkovića, Voje Sekelja, Marije Šimoković, a valjda sam prvi uočio kako je pojava »Svetova i satova« Petka Vojnića Purčara, 1967. prvorazredan i nezaobilazan događaj. Bio sam predlagatelj pokojnog Balinta Vujkova za Vukovu nagradu, s velikim sam veseljem dočekao »Bunjevački blues« Tome Žigmanova, taj, najzad, otklon od snaša, salaša i inih provincijalnih osamnaestovjekovnih folklornih samosažaljivanja, cmizdrenja... Svaka čast.

HR: Pola Vam je stoljeća pisanja i javne djelatnosti na polju kulture za ledima...

Ne marim za to, ne marim bilance, premda nemam za to razloga, nisu negativne. Četrdesetak knjiga, antologija, ipak, ne daju mi prava na drijemež. Još uvijek nisam u knjigama. Spremam svoje memoare, »Draškov raboš«... Bit će to antimemoari. Spremam dvije nove knjige, ne živi se od prošlosti. Nisam slučajno uvijek volio žene s prošlošću i muškarce s budućnošću. Moje kolumne u mnogim listovima, od »Građanskog lista« do »Osmice« lijek su protiv smrti. Tako je naslovljena i pjesma velikog barda Vojvodine, čiju sam »Antologiju Čiplić« (Bogdan) u predgovoru komentirao, publicirao u sve kvalitetnijem novosadskom nakladniku »Prometeju«. Nema kruga, postoje samo razlomci. ■

Hotel »Panonija«

Naljutio se Lala na selo

Šuti i ne pluj po ulici, ono što ti se ponudi uzmi i kaži čiki »hvala lijepo«. To bi danas bilo ponašanje autonomaša koje bi priznala i pohvalila prijestolnica

Piše: Mirko Sebić

Kad se Lala naljuti na selo, kaže poznati vic, on sazove konferenciju za tisak, uzme »Sablju« i sam sebi odsiječe onu stvar. Tako Lala naudi cijelom selu, a svojoj Sosi (stranci) najviše. Naudi li i sebi, pitate se vi? Zavisi. Poslije takvih egzibicija Lala dolazi u opasnost da ga neki u selu nazovu kritizerom ili »oporbom na vlasti.«

Upravo je kao »oporbenjaštvo na vlasti« okarakterizirao lider Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenad Čanak**, ponašanje lidera Reformista Vojvodine **Miodraga Isakova** koji je na beogradskoj konferenciji za tisak u Vladi Srbije bio malo kritički nastrojen.

»Ako misle – Isakov i ostali – da ovo što

Nenad Čanak

se događa ne valja, zbog čega ne podnesu ostavku na svoje funkcije u Vladi, a ne da se ponašaju kao oporba u vlasti? To je u najmanju ruku nemoralno«, zborio je Čanak na konferenciji za novinare održanoj početkom tjedna u Novom Sadu.

Zašto je nemoguće biti u Vladi i kritizirati njen rad? Je li kritika izraz sindroma »U cara Trajana kozje uši« ili onog »Na lakat bi progovorio«? Uistinu, mi nismo mnogo saznali od onih koji kritiziraju rad Vlade, taj diskurs zvan »otkud ja u lošem društvu« više liči na neku izbornu predigru (peting pre elektoris), koja nas treba pozicionirati ispred naših potencijalnih protivnika.

A je li ovakvo ponašanje Lale smisleno ili ne, ima li rezultata ili ne, ovisi prije svega od značenja izraza »ona stvar«. Ako je

»ona stvar« ova naša stvar, onda Soso nema ti pomoći.

A ona stvar, ova naša stvar, počela je iznenada nevjerovatno zanimati prijestolničke medije. Poznati kolumnista jednog poznatog tjednika jako se nasekirao zbog bezobrazluka predsjednika Skupštine Vojvodine i njegovo ponašanje uporedio s ponašanjem **Vojislava Šešelja**, »U pitanju je inače ista vrsta ljubavi prema skandalu, ista razmetljivost, isti smisao za humor... (kao Šešeljev dakako)«. Znači, kad god pogledamo Nenada Čanka trebamo se sjetiti Vojislava Šešelja, trebmo se uplašiti, zgroziti i okrenuti glavu na drugu stranu. Najbolje bi bilo da nikad više i ne pogledamo Nenada Čanka, tako misli naš kolumnista, strog i pravedan. Pitam se samo, a znam da ću zvučati kao da govorim preko »one stvari« (opet ta stvar), je li skandalozno antimilitarističko demonstriranje pomenutog Čanka datirano u daleku 1991. godinu dio te »inače iste vrste ljubavi prema skandalu« i je li »isti smisao za humor« prožimao kroz tekstove pomenutog Čanka koje je svojevremeno objavljivao kolumnistov tjednik. Ako jeste, što smo ga trpjeli tolike godine, njega, repliku Vojislava Šešelja u oporbenim i još autonomaškim redovima? Ako nije, kako to preko noći postade od Nenada Voja?

Ne treba biti pretjerano sklon političkoj analitici pa da se strategija srozavanja ugleda ideje autonomije Vojvodine preko kompromitiranja njenih najistaknutijih političkih ekspanenata provali. Prijestolnički mediji »seire« nad obilatom razmiricama takozvanih autonomaških lidera, sprdaju se s Vojvođanskim savezom, čude se gdje je nestao vojvođanski građanski šlif. Šuti i ne pluj po ulici, ono što ti se ponudi uzmi i kaži čiki hvala lijepo. To bi danas bilo ponašanje autonomaša koje bi priznala i po-

hvalila prijestolnica. Ovo je godina u kojoj će se morati pisati novi Ustav Srbije, donijeti novi Izborni zakon poslije kojeg će svakako uslijediti najvjerojatnije opći izbori, to je valjda svima jasno. Startne pozicije se pripremaju, a vrijeme do izbora treba iskoristiti da se što bolje ovlada tehnikom upropaštavanja protivnika. Isfabricirane afere samo čekaju i uskoro će cijela Srbija vrvjeti od raznih razračunavanja s privrednim i ostalim kriminalcima i s ljudima u vlasti koji su im navodno pomagali. U situaciji kad nema institucija, kad mediji rade u mutnom međuprostoru stalno na margini moći, jedino što realno može presuditi i je-

Miodrag Isakov

ste gola moć. Tamo gdje je ona koncentrirana, tamo će izgledati kao da ima neke nade. A neće je biti jer vađenje iz krize pomoću koncentracije moći liči na minihauze-novski trik povlačenja za vlastiti perčin.

Vojvodina bi mogla izbjeći ovom krugu moći gradeći imidž institucionalno osposobljene zajednice, sa Skupštinom koja zna što hoće, poslanicima koji znaju predstavljati one koji su ih birali, i koji ne šute kad treba reagirati. ■

DialUp, Full i Day nalozi	DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet	Wireless internet
Izrada web prezentacija	Web honlapok kidolgozása
Prodaja računara i opreme	Számitógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

Priča o dva konzulata

Diplomatske sličnosti i razlike

Otvaranje dva konzulata u Subotici promijenilo je ne samo političku sliku regije, već i sam grad

Piše: Nikola Perušić

Premda u Vojvodini živi mnogo manjinskih zajednica, samo dvije imaju konzularno predstavništvo svoje matične države u samoj Pokrajini, a to su konzulat Republike Hrvatske otvoren u zimu 1998. godine i Republike Mađarske, otvoren prošlog ljeta.

Otvaranje Hrvatskog konzulata nije pratila pompa, dok su na svečano otvaranje Mađarskog konzulata došli premijeri Mađarske i Srbije, *Viktor Orbán* i *Zoran Đinđić*. No, veliki je napredak značio dolazak u Suboticu ministra vanjskih poslova RH *Tonina Picule* prošle godine.

Oba diplomatska predstavništva nalaze se na atraktivnoj lokaciji. Hrvatski konzulat je na najprometnijoj međunarodnoj cesti koja prolazi kroz grad, pokraj hotela »Patria«, dok se Mađarski konzulat nalazi nedaleko od Željezničkog kolodvora, pored Reichlove palače.

Mađarski konzulat je svojim izgledom zadivio Subotičane, jer je zgradi vraćen sjaj koji se nije niti nazirao proteklih desetljeća. Hrvatski konzulat je ubrzo nakon toga renoviran, te je neugledna siva zgrada dobila privlačnu vanjštinu. Paralelno s rekonstrukcijom, uređeno je i dvorište, te su nestale ružne gužve sa ulice. Mađarske vlasti su nedavno počele pripreme za veću frekvenciju koja ih očekuje nakon uvođenja viza, te se renovira susjedna zgrada koja će služiti za izdavanje viza domaćim državljanima.

Pored unutarnjeg osiguranja, oba diplomatska predstavništva danonoćno čuva

policija. Incidenata gotovo da nije bilo, ako ne računamo pojedince koji su s nekoliko jaja zasuli Hrvatski konzulat prije slu-

Kakve simbole i znamenja će koristiti nacionalne manjine

Smišljati nove ili zadržati postojeće

Nedugo nakon uvođenja izvanrednog stanja, Vlada je izdala priopćenje koje je podsjetilo na zakonom predviđen način isticanja zastave Republike Srbije. Dugo vremena zanemarivano isticanje zastava pokrenuto je narednih dana, te se mnoge institucije sada pridržavaju tih odredbi. Međutim, mnogi se sjećaju i isticanja zastava iz doba socijalizma, kada su se pored republičkih i državnih zastava vijorile i zastave manjina sa neizbježnim petokrakama. Nakon promjene simbola u Republici Hrvatskoj došlo je do velikih problema u pokušaju upotrebe novih simbola u Novom Slankamenu. Pojedini političari su kasnije poručivali kako će oni koji budu mahali tuđim zastavama ostati i bez zastave i bez ruke, tako da manjinski simboli nisu korišteni za vrijeme Miloševićeve ere.

No, demokratska transformacija u sferi manjinskih prava zahtijeva novu praksu. Prema odredbama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina SRJ, koji propisuju uporabu nacionalnih simbola koji se mogu službeno isticati tijekom državnih praznika i praznika nacionalne manjine na zgradama i prostorijama lokalnih organa s javnim ovlaštenjima na područjima u kojima je jezik nacionalne manjine u službenoj uporabi, ova znamenja obavezno se ističu skupa s državnim znamenjima. Međutim, već nakon nekoliko mjeseci poslije usvajanja zakona, došlo je do povećanja napetosti kada su Albanci na jugu Srbije željeli istaknuti albanske zasta-

ve. To im nije dopušteno, jer njihova zastava nije bila prihvaćena na zakonom predviđen način. Naime, zakon propisuje da manjinski simbol ne može biti identičan sa simbolom druge države.

ŠTO PREDLOŽITI: Predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća, *László Józsa* podsjeća da manjinska nacionalna vijeća trebaju dati prijedloge o simbolima, a da je Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina predviđeno da Savezno vijeće za nacionalne manjine da posljednju riječ. No, vijeće pod tim nazivom se neće formirati, jer se u međuvremenu promijenilo državno ustrojstvo, a njegov sastav i nadležnosti prema zakonu trebalo bi da odredi Savezna vlada (sada je to Savjet ministara SCG), dok će njegovi članovi biti predstavnici nacionalnih vijeća. Međutim, rok za formiranje ovog tijela potpuno je nepoznanica.

»U pogledu suštine ima jedna zanimljiva stvar, a to je dilema kako riješiti očitu sukobljenost teksta 'manjinskog' zakona sa bivšim saveznom Ustavom, a pogotovo sada sa Ustavnom poveljom nove državne zajednice«, smatra *Józsa*. »Bivši savezni Ustav, tako i sadašnja Ustavna povelja kao i Povelja o ljudskim i manjinskim pravima, nisu ograničavale izgled zastave koju će manjinska nacionalna zajednica koristiti. Zbog tada akutne parlamentarne situacije, u obliku amandmana se u tekst Zakona o zaštiti nacionalnih manjina potkralo ograničenje koje kaže da se manjinska zajednica ne može koristiti simbolima koji

Kritičar i sportaš

Dr. János Huszár, generalni konzul Republike Mađarske u Subotici rođen je 22. veljače 1948. godine. Završio je studij filozofije u Budimpešti 1972. godine. Doktorsku disertaciju je stekao s temom iz područja teorije književnosti 1974. godine. Na planu karijere bavio se književnom teorijom i kritikom, objavljivao radove, te je kasnije bio aktivan na području kulture, kazališta i filma i u vanjskoj trgovini. U Ministarstvo vanjskih poslova Republike Mađarske prešao je 1992. godine.

Govoreći za tjednik na mađarskom jeziku »Hét Nap«, generalni konzul kaže kako je zaljubljenik nogometa, pogotovo »tekmi« na plažama, placevima i dvoranama, koje se vode radi igre i užitka, i nakon čega se ide na pivo. Generalni konzul obožava inteligentni, fair-play nogomet kojeg se sjećaju uglavnom samo starije generacije,

a da je tzv. »totalni nogomet« zanimljiva mješavina nogometa, ragbija i tko zna čega, ali da ono, kako ga igraju, nije nogomet koji on voli.

Hrvatski konzulat

žbenog otvaranja, ili prosvjed protiv uvođenja viza koji je održan pred Mađarskim konzulatom prije dva mjeseca.

Kao što je poznato, priličan je broj domaćih državljana koji posjeduju hrvatsko državljanstvo i putovnicu (koja zamjenjuje vizu), nego što je to slučaj kod državljan-

sa istovetni simbolima drugih država. Kako je Povelja o ljudskim i manjinskim pravima naknadno nastala i ne poznaje tu vrstu ograničenja, ja imam pravno tumačenje i mislim da je ono neoborivo, po kojem u ovom trenutku u našem pravnom poretku nema više ograničenja

u pogledu oblika nacionalnih simbola koje će nacionalne zajednice koristiti. Tu doduše očeku-

jem još malo »bokserske utakmice«, ali mislim da je ono rješenje koje je amandmanom prošlo i inače bilo nesprovodivo, jer su po pravilu i državni i nacionalni simboli u Europi jedni te isti za jednu naciju. Prema tome, kad bi manjinama bila pružena mogućnost da se koriste svojim nacionalnim simbolima, ispalo bi da ne pripadaju svojoj matičnoj naciji po pitanju uporabe simbola. Znamo svi odakle potiče ta bojazan, tu se ne radi o nekoj pretpostavljenoj opasnosti koja bi izvirala od manjina koje žive u Vojvodini, jer je to automatski besmislica, nego se uvijek izvače refleksi zbog situacije na Kosovu, što je uvijek bio kamen spoticanja većinskog i manjinskog naroda«.

NELOGIČNOST: Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća *Lazo Vojnić Hajduk* kaže da će ovo pitanje uskoro biti aktualizirano i da će se naći na dnevnom redu. HNV će o ovom raspravljati na osnovu inicijativa koje već postoje unutar hrvatske zajednice. Međutim, on

stva i putovnice Republike Mađarske, zbog razlika u zakonima koji to uvjetuju i omogućuju.

Među ovdašnjom populacijom Mađara žučna su reagiranja na uvođenje viza za maticu, novu članicu Europske unije, dočim, Hrvati konsternirano plaćaju skupe pristojbe za ulazak u matičnu državu. Iako pojedinci hrvatske zajednice kritiziraju i pozivaju na druge alternative za ovo stanje, na promjene se čeka već godinama.

Ono što je još jedna razlika vrijedna spomena između ova dva konzulata je to što su kontrole striktnije u Hrvatskom konzulatu, dok je osoblje Mađarskog konzulata ljubaznije. Uz to, Mađarski konzulat je lansirao i vlastitu Internet stranicu (www.hukonzulat.org.yu) na kojoj već postoje mnoge in-

dodaje da nije logično što je zakon stavio ogradu da simbol nacionalne manjine ne može biti identičan sa simbolom matične zemlje. »To nije logično i vjerojatno ćemo s drugim nacionalnim zajednicama pokrenuti pitanje da se taj problem riješi na adekvatan način.

Ne vidim razlog da bi mi Hrvati trebali imati neki naopaki grb zato jer je to u Vojvodini, a nije u Hrvatskoj« – kaže Vojnić Hajduk.

INCIDENT: Predsjednik SO Subotica *István Ispánovics* izjavio je u broju 3. »Hrvatske riječi« kako su u svečanim prilikama već korištena mađarska zastava i himna, te da nije bilo ozbiljnih incidenata.

Zasigurno da se službena uporaba simbola na objektima kojima je to propisano, razlikuje od drugih vidova upotrebe simbola manjina, što se vidjelo i iz jednog incidenta: ostalo je zabilježeno kako je nakon demonstracija pred Mađarskim konzulatom u Subotici prije oko mjesec i pol dana, nekoliko mladića bilo pretučeno kada su ih napali momci iz džipa beogradskih registracija, iziritirani time što su prosvjednici nosili mađarske zastave.

Treba imati u vidu i da Zakon o manjinama ne propisuje kazne za kršenje njegovih odredbi, tako da se postavlja pitanje hoće li snositi sankcije oni koji ga budu kršili. Jedni, zato što ih se ne pridržavaju, a drugi ako eventualno budu ometali isticanje simbola.

formacije, dok se one ključne tek očekuju.

U Mađarskom konzulatu je već održano nekoliko konferencija za tisak, dok mediji kontakt s Hrvatskim konzulatom ostvaruju na osobnu inicijativu.

Na koncu ne zaboravimo da svojom prisutnošću konzulati podižu generalno razinu političkog izražavanja, omogućuju napredak bilateralnih odnosa te promiču suradnju. Stoga je šteta što ih i ranije nije bilo.

Dama i znanstvenik

Dr. Jasmina Kovačević, generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici, rođena je 26. rujna 1962. u Kosovskoj Mitrovici. Služi se engleskim i francuskim jezikom. Diplomirala, magistrirala i doktorirala na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorska disertacija joj je bila »Porez na dobit poduzeća: financijsko-pravni aspekti«. Nalazi se u registru znanstvenika-istraživača prava.

Nakon tečaja za diplomatsko-konzularne poslove RH, studentskog boravka u Uredu UN u Genevi, te u Vijeću Europe u Strasbourgu, završila Diplomatsku akademiju MVP.

Kao predstavnik MVP-a sudjelovala u radu Ureda za sukcesiju Vlade RH, višekratno boravila u Vijeću Europe i uredima UN-a u Beču, Genevi i New Yorku od 1992. do 2000. Sudjelovala na tematskim skupovima iz međunarodno-pravnih područja: međunarodne konvencije, manjine i priznavanje njihovih prava i međunarodnopravna suradnja na suzbijanju trgovine drogama. Bila članica službenih izaslanstava RH vezanih za sklapanje međunarodnih ugovora, članica Mješovitog povjerenstva za zaštitu manjina između RH i R. Mađarske te je stalni predavač na Diplomatskoj akademiji.

Nalazila se na dužnosti načelnice Odjela za hrvatske manjine, iseljništvo i useljništvo, bila je zamjenica načelnika Odjela za međunarodne poslove, voditeljica Odsjeka za međunarodne ugovore, viši savjetnik u Odjelu za međunarodnopravne poslove.

Autorica je 19 znanstvenih radova objavljenih u časopisima. Sudjelovala u nizu znanstveno-istraživačkih projekata, autorica dviju i koautor triju knjiga, te 12 publicističkih radova.

Odlikovana je Spomenicom domovinske zahvalnosti te Redom Hrvatskog pletera.

»Bunjevačko kolo« u Mohaču i Pečuhu

Kultura, multikultura i manjine

U posjetu Hrvatima u južnoj Mađarskoj

Piše: Nikola Perušić

Likovni odjel Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« organizirao je prošli petak jednovni izlet u Mohač i Peču. Likovnjaci već godinama organiziraju ugodna druženja, posjete galerijama i salama radi unapređenja stvaralaštva, inspiracije umjetnika i proširivanja stvaralačkog horizonta.

Kao što to uvijek biva kada se ide preko granice, trebalo je iščekati pasošku kontrolu, a zatim svratiti do marketa »Zsiga«. Nakon što smo potrošili sitniš radi kupovine suvenirčića i kave, uputili smo se k Mohaču. Kod križanja ceste iz pravca Segedina zaustavila nas je nakratko »Határőrség«, moderno opremljena policijska postaja, te je to upotpunilo dojam da mnogi od nas posljednji put ulaze u Mađarsku, i da će naredni odlazak preko granice biti odlazak u Europsku uniju. Taj dojam je ostao i tijekom puta do Mohača. Ceste bez rupa, krajolik bez smeća, sela u kojima se šarene radnje nižu jedna za dru-

gom, kružna križanja putova, svježe ožbukane fasade, novi objekti i druge sitnice podsjećaju na ono što zaboravljamo, a to je da se granica bijede pomjerila i da smo ostali na pogrešnoj strani. »Tesco«, katedrala potrošačkog duha, dočekuje širokih ruku one koji su dubokog džepa. S obzirom da ne spadamo u tu kategoriju nismo se izlagali neugodnostima kakva bi bila ulazak u megamarket.

MOHAČ: Čim smo stigli do poprišta slavne bitke, nadletio nas je zastarjeli, ali dobro obnovljen zrakoplov poljoprivredne avijacije, a usprkos ranim jutarnjim satima, počele su pristizati školske ekskurzije. Na mjestu, gdje je 29. kolovoza 1526. godine poražena kršćanska vojska od strane nadirućih Turaka, nakon demokratskih promjena podignuto je spomen mjesto. Sjećanje na 25.000 sukobljenih ljudi, od kojih je oko 10.000 zauvijek ostalo ležati na polju, dočaravaju propete drvene figure konja, prijetućih maljeva te ljudske figure. Dok s vrpce putem razglasa odjekuju podaci o ovom sudaru civilizacija, podijeljeni su materijali o povijesnim detaljima, kulturnim programima, spomenicima i muzejima, restoranima i turizmu – pripremljeni na hrvatskom jeziku.

Mape, ratovi, spominjanje Zrinskih i zajedničke povijesti Habsburškog Carstva brzo su premostili jaz te je prevagnuo osjećaj zajedničke prošlosti, borbe za čuvanje kršćanskog identiteta srednjovjekovne srednje Europe, od koje smo se udaljili, te priklonili Balkanu.

Pred dolazak u sam grad Mohač posjetili smo poduzetnika koji je ratnih devedesetih ostavio Suboticu i počeo novi život u Mađar-

Mohačka buša

skoj, *Matu Matarića*, koji je sa suprugom Marijom utemeljio tvrtku »4 M«. Susret sa znancima iznio je na površinu bliskost koju vrijeme i daljina ne slabi, ali se poduzetničko tempo rada ispriječilo druženju. Naime, Matarići su navikli da radnim danom svom poslu ozbiljno pristupaju, za razliku od opuštenog iščekivanja propasti društvenih poduzeća u našoj zemlji. Kao sponzorima naše ekskurzije *Josip Horvat* im predaje sliku preminulog pedagoga i slikara, utemeljitelja likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« *Stipana Šabića*, sliku nazvanu *Egzodus*. Nažalost, ne radi se samo o simboli.

SELO: Što se tiče Mohača, bilo je zanimljivo vidjeti Muzej narodnih nošnji i na-

rodne umjetnosti Hrvata, Srba i Slovenaca, otvoren prije desetak godina u ovom mjestu s 20.000 stanovnika, od kojih je oko 2.000 Šokaca. Centralna atrakcija muzeja su buše, koje nastupaju tijekom poklada. One oru zemlju oko kućanstava kako bi bilo dobrog ploda tijekom godine, a ako ih se ne počasti dolično, nastavljaju orati i gdje ne treba, kako bi bilo blata, čime se svete onima koji ih ne poštivaju. Muzej izlaže i razne preslice, vretena, čunke, rolje, ukrašene tikve, nadgrobne križeve, škrinje,

Mr. Milka Mikuška, muzejska savjetnica

Kulturno jedinstvo

Ova posjeta je imala kompletan kulturni sadržaj. Vidjeli smo postavke i galerije ne samo od značaja za Hrvate već i za one koji vole umjetnost. Bio je ovo i izuzetan turistički doživljaj, jedino su me malo iznenadile, za naše prilike, visoke cijene ulaznica. Bio je zanimljiv muzej. Zsolnay jer je i Subotica ukrašena s dosta proizvoda ove tvrtke. U Mohaču smo sreli materijalnu kulturu, upotrebne predmete od keramike, koji su identični sa našima. To je to kulturno jedinstvo. Dojmila me se i sažeta postavka nasleđa Srba, Hrvata i Slovenaca, što je korak zbližavanja slavenskog življa vrijedan pohvale.

Josip Horvat, član UO HKC »Bunjevačko kolo«

Još tješnja suradnja

Posjeta galerijama se nalazi u našem godišnjem planu, a ovu smo realizirali uz pomoć naših prijatelja Marije i Mate Matarić, te HKPD »Vladimir Nazor« iz Sombora. Zatalasali smo i poduzetnike iz Mohača, pored hrvatskih institucija, što je rezultiralo ovako lijepim dočekom. Vidjeli smo i sadržaje koji su van likovnih sadržaja, ali to su inspiracije za budućnost. Stekli smo i nove prijatelje, pozvali ih na našu likovnu koloniju i Dužijancu i očekujem još tješnju suradnju.

opaklije, kape rezbarene u drvetu i druge predmete seoskog života. Što se tiče identiteta, osim naglašavanja šokavštine, ovaj muzej odlikuje i spominjanje Bošnjaka koji zapravo nisu Bošnjaci, već također Šokci koji se zadržali u sjećanju svoj dolazak iz Bosne, po čemu su nazvani imenom novorođene BiH nacije.

No, nakon izlaska na svojevrzni Korzo ovog sela, dočekuje nas potpuno iznenađenje. Pješačka zona, divni dućani, nove zgrade, prekrasno uređen centar sa zgradama postmoderne, kao da nam govori koliko je snažan koncept europske vizije. Ni magistar arhitekture Ante Rudinski nije se suzdržao komplimenta.

Naravno, kao i druga pogranična mjesta, nezaposlenost i odlazak mladih muče i ovaj gradić, ali se čini da država ipak radi nešto da to izmijeni. Muzej mohačke bitke, drugi muzej u ovom mjestu, čuva sa blje, oklope i đulad iz bitke, a posvećenost tom danu, koji je promijenio povijest ovog kraja sadržana je i u značajnoj zavjetnoj crkvi podignutoj u mjestu tijekom obilježavanja 400. obljetnice surove bitke.

PEČUH: Pečuh je potpuno druga priča. Golem grad od oko 200.000 stanovnika na jedinom brdu na horizontu i strmim ulicama dočekuje pri ulasku gradilištem ogromnog tržnog centra u kojem će se nalaziti 120 različitih radnji, gradnjom koju opslužuje šest velikih dizalica. Osim šokiranosti razvojem, brojem skupih automobila koji prolaze gradom i zapadnjačkim izgledom, vidimo da se to bogatstvo prelijeva i na kulturu. Muzej do muzeja, znamenitost do znamenitosti, spomenik do spomenika. Džamija, koja je preživjela odlazak islamskih vjernika, preuređena u crkvu i dalje čuva po koji arapski natpis, a nasuprot nje Cisterijanska gimnazija. Bogatstvo različitosti oduševljava činjenica da dolazimo upravo na Dan Hrvata koji se obilježava u

Pečuhu, te da je u nedjelju nadbiskup zagrebački Božanić služio svetu misu upravo u Bazilici koju posjećujemo. Obilazimo muzeje: Janus Pannonius, Zsolnay keramike, klasične umjetnosti, glasovitog slikara Vasarelija (rođenog u Pečuhu kao Vásárhelyi), ali je najsnažniji dojam ostavlja Bazilika, s katakombama iz IV. stoljeća. U njenom sklopu je i mala izložba biskupskih odori, kaleža, križeva i relikvija. Crkva je monumentalna, s podzemnim prostorijama i katakombama oko nje. Ulaзна rešetka je u obliku loze i grožđa, a ubrzo saznajemo i zašto. Nakon crkve posjećujemo biskupski vinski podrum, gdje nas, imajući ulaznicu za crkvu, časte odličnim

Članovi likovnog odjela pred Bazilikom

talijanskim rizlingom s Mečeka, pečuskog brda. Odlazimo na vrh tog ogromnog brda na kojem se nalazi TV toranj i razgledamo grad i ravnicu ispod nas s visine od oko pol kilometra.

ČITAONICA: Završavajući posjet ovom prekrasnom gradu, odlazimo do vikendice potpredsjednika Hrvatske šokačke čitaonice Đure Jakšića, koji nas skupa sa predsjed-

nikom Antunom Pavkovićem dočekuje iz vrsnim paprikašem, tako ljutim da pojedinci strahuju da im ne ispadne plomba iz zuba. Šokački odgovor glasi – »paprikaš nije naranča«. Pored susretljivosti čitaonice i Hrvatske manjinske samouprave, predstavništvo »Podravke« nam daruje svoje začine. Upoznajemo se s aktivnošću Hrvatske šokačke čitaonice koja se ponosi da svojim članovima plaća polaganje ispita hrvatskog jezika. Naime, pri upisu na fakultet ili zapošljavanju u nekim službama je potrebno priložiti dokaz o poznavanju

Džamija u Pečuhu

stranog jezika, pa čitaonica pokriva trošak u visini od oko 50 eura svojim članovima, omogućuje upis i pospješuje uporabu hrvatskog jezika. Godišnje ovu mogućnost iskoristi oko 200 učenika raznih šegrtskih škola, carinika, vojnika i policajaca. Čitaonica održava odlične kontakte i s malobrojnima Srbima te s Nijemcima. Upravo se spremaju za obilježavanje Antunova i za održavanje »Dana Hrvata« u Mohaču. Tijekom denacionalizacije uprkos problemima uspjeli su otkupiti svoju zgradu, te osigurati uvjete za rad u godinama koje dolaze. No, osim aktivnosti na polju očuvanja identiteta, Jakšić nas je upoznao i sa svojim vinskim podrumom s kojim smo se teško rastali. Obuzeti lijepim osjećajima vratili smo se kući, a svojim organiziranjem cijele ekskurzije zadužili su nas voditelji likovnog odjela Josip Horvat i Nedeljka Šarčević.

Sanja Lovaš i Ružica Milutinović, članice likovnog odjela

Oduševljenje galerijama i domaćinima

Sanja: Pomisao na ono što se dešavalo u Mohaču je strašna. S druge strane, oduševila me je postavka u muzeju Zsolnay, pogotovo velike vaze i bokali sa sitnim detaljima i puno boja. Bilo bi dobro da smo slikali te predmete, ali smo ponijeli utiske. Sviđa mi se što je Pečuh sačuvao svoju povijest, pa i džamiju.

Ružica: Prvi put sam bila u Mohaču i Pečuhu, koji me je oduševio. Galerije su mi se dopale, pogotovo Zsolnay i suvremena umjetnost, a u Mohaču gostoljubivost domaćina.

Nova dešavanja

Djeca i mladi zainteresirani za uključivanje u likovni odjel pozivaju se subotom da dođu u 10 sati u prostorije odjela u Bledskoj ulici u Subotici (Galerija Perčić, u blizini Pošte br. 1). Predavač je mr. Ante Rudinski, a mlađu grupu vodi Pajo Kečenović.

Likovni odjel obavještava zainteresirane da organizira odlazak u Đurđin na salaš Ivana i Amalije Stipić (Švabovi) gdje će se slikati i crtati 24. svibnja. Polazak je u 9 sati ispred HKC »Bunjevačko kolo«.

Pokrenuta inicijativa za osnivanje subotičkog univerziteta

Po mjeri grada ili svijeta?

Unatoč podrške ideji za utemeljenje univerziteta, suprotstavljeni stavovi o njegovom profilu

Na inicijativu potpredsjednika Vlade Republike Srbije *Józsefa Kasza* u ponedjeljak 19. svibnja održan je sastanak kojem su pored petnaestak profesora visokoškolskih ustanova prisustvovali i predsjednik IO *Géza Kucsera* i član IO *Árpád Papp* – očekivani novi predsjednik SO te IO.

József Kasza je izrazio želju da Subotica dobije univerzitet srednjoeuropske razine, prihvatajući izazove vremena i pripremajući se za XXI. stoljeće. Svi nazočni su se složili s potrebom da se nagomilani problemi u funkcioniranju većine institucija rješavaju otvaranjem subotičkog univerziteta, ali nije postojala potpuna suglasnost oko profila te institucije.

Među diskutantima je bilo onih koji su se zalagali za mali lokalni univerzitet, koji će obučavati kadrove iz regije, rekavši da je prošlo vrijeme školovanja učenika iz Bosne. S druge strane bilo je i onih koji smatraju da bi zatvaranje univerziteta u uski okvir dovelo do njegove degeneracije. Nekoliko profesora osvrnulo se na probleme edukacije na manjinskim jezicima, jer novosadski univerzitet nije uspio odgovoriti tom izazovu, ističući kako je uspostava

univerziteta način da se naša sredina zaštiti od kadrovske i intelektualne propasti. Nasuprot tome, čuo se i stav da univerzitet treba pratiti moderne tokove, koji teže individualnom studiranju u svom domu, te engleskom, arapskom i kineskom jeziku kao jezicima budućnosti...

Inicijativni sastanak

U cilju prevazilaženja ovih nesuglasja Kasza je istakao kako smatra da se studenti bez poznavanja engleskog jezika i računara u današnje vrijeme smatraju nepismenima, ali da se ne smije zapostaviti matični jezici manjina i jezik sredine.

Općina bi trebala uskoro utemeljiti komisiju u kojoj će se pored općinskih predstavnika nalaziti i po jedan profesor Građevinskog, Ekonomskog, Učiteljskog fakulteta te Više tehničke škole. Kasza je predložio i da *mr. Josip Ivanović* bude uključen u komisiju, imajući u vidu potrebu za obrazovanjem na hrvatskom jeziku. Ivanović je istaknuo kako je Subotici potrebno sistemsko rješenje obrazovanja na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku, te da je u tom cilju potrebno surađivati s drugim univerzitetima iz regije.

Prema pojedinim istraživanjima, podaci pokazuju kako je oko 30 % nastavnog kadra u školama nestručno, da je broj studenata Mađara za trećinu manji od prosjeka, te da bi naša regija, ako se ovako nastavi ostala bez svojih educiranih kadrova.

Međutim, József Kasza je istaknuo kako bi trebalo da se ova institucija fokusira na proizvodnju kvalitete, a ne diploma, te da njegova inicijativa ima širu dimenziju, a ne samo da se stvara mađarski univerzitet, za što je bio optuživan u prošlosti. Kasza je rekao kako će iskoristiti svoj posjet Strasbourgu da izvidi može li ova inicijativa dobiti podršku europskih institucija.

VIJESTI

Pomoć IO obitelji Salić

Obitelji *Milenka* i *Laure Salić*, kojima je nedavno rođena slijepa kćer *Samuela*, Općina je pomogla u pribavljanju građevinske dozvole za njihov objekat, a »Vodovod« im je donirao izgradnju vodovodnog priključka. Članica Izvršnog odbora zadužena za komunalije *Mária Sólya* i predsjednik IO *Géza Kucsera* posjetili su ovu obitelj i predali im simboličan dar prigodom završetka ove akcije.

Plaketa za kvalitetnu upravu

Subotička Općina dobila je plaketu od Programa za reformu lokalne samouprave (SLGRP) kao znak napretka u reformi, povećanja transparentnosti u radu općinske vlasti i uprave, te sudjelovanja javnosti u donošenju proračuna. Potpredsjednik SO *Bela Tonković* je rekao kako će Općina dobiti na dar 12 osobnih računala iz donacije radi dodatnog poboljšanja uvjeta rada, a da će se uskoro dokumenti matičnog ureda moći naručivati putem Interneta iz mjesnih kancelarija – što znači da naručitelji neće morati dolaziti u Gradsku kuću i čekati u redu na njih.

Zaštita manjina

U našem gradu su 20. svibnja boravila izaslanstva Mađarske i SCG koja su usuglašavala dokument o međusobnoj zaštiti ma-

njina – dakle Srba u Mađarskoj i Mađara i Srbiji i Crnoj Gori. Sva sporna pitanja su riješena, te se očekuje skorašnje potpisivanje ovog dokumenta.

Klincijada

Tradicionalna manifestacija za djecu XVII. »Klincijada«, koja je trajala cijelog tjedna, večeras se završava. Oko dvije tisuće mališana prikazalo je roditeljima i prijateljima djece svoje umijeće i razigranost. »Klincijada« je bila odlično posjećena, a održavala se u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo«.

VIJESTI

Mađarski jezik u službenoj uporabi

Tijekom vikenda održan je seminar s temom »Službena uporaba mađarskog jezika u organima uprave i pravosuđu« u organizaciji Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine i Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine. Na ovom seminaru za uposlene u upravi i pravosuđu sa znanjem mađarskog jezika govorili su pored ostalih pokrajinski tajnik dr. *Tamás Korhecz*, predsjednik MNV *László Józsa*, te prof. dr. *Tibor Várady*.

László Józsa

Kucsera u ostavci

Kao što se očekivalo, *Géza Kucsera* je podnio ostavku na mjesto predsjednika Izvršnog odbora Skupštine općine jer je podnesen prijedlog da bude izabran za gradonačelnika. Nakon ostavke *Istvána Ispánovicsa* SVM je od svojih koalicijskih partnera zatražio podršku za kandidaturu Kucsera na dužnost gradonačelnika i *Árpáda Pappa* na mjesto predsjednika IO.

Zagorac opet na tapetu

Regionalni povjerenik Ujedinjenih građanskih sindikata »Nezavisnost« *Ljubo Zajović* oštro je kritizirao direktora »Nove brazde« iz Đurđina *Bogdana Zagorca* jer je dao samo tri dana odsustva radnici tvrtke i povjereniku ovog sindikata *Ljubici Bajić*, nakon što joj je kuća izgorjela u požaru. Zajović je rekao kako je krajnje neljudsko ponašanje bilo i to što je Zagorac kritizirao i odvrćao ljude koji su pohitali s posla kako bi pomogli u gašenju požara i raščišćavanju zgarišta. Prema zakonu, radniku slijedi pet dana odsustva u ovim slučajevima, kaže Zajović i dodaje da su *Živojin*

Dorđević i *Robert Vojnić Purčar*, kao direktori tvrtki u kojima rade sinovi Ljubice Bajić, dali neodređeno vrijeme za rješavanje ove nepogode, te financijsku pomoć, za razliku od Zagorca. Prema prezentiranim informacijama, vatrogascima je trebalo više od sat vremena da stignu na mjesto požara.

UGS »Nezavisnost« već dulje vrijeme ukazuje na neregularnosti u poslovanju »Nove brazde«, što je policija potvrdila priopćenjem, ali sud još nije dokazao ove navode, zbog čije sporosti je Zajović više puta prosvjedovao. Zagorca je UGS »Nezavisnost« proglasila za direktora koji je pokazao najnetolerantniji pristup prema sindikalnom djelovanju u regiji.

Na pomolu štrajk i privatizacija

Korporacija »Sever« mogla bi se uskoro naći u štrajku, koji bi mogla organizirati oba tvornička sindikata. »Situacija prijeti da se otrgne kontroli, pristali smo na dva 'minimalca' kako bi se išlo na konsolidaciju tvrtke, ali smo na ivici egzistencije zbog kašnjenja isplata« kaže povjerenik UGS »Nezavisnost« *Vanja Dragojlović*, koji je ukazao na nerentabilan posao s »Gorenjem«. On smatra da privatizacija može biti uspješna, te bi se koncem svibnja trebalo znati hoće li tvornica biti privatizirana u cjelini ili u dijelovima.

Za civilno služenje vojske

Na međunarodni dan prigovora savjesti, 14. svibnja, u centru Subotice su aktivisti više podmladaka političkih stranaka građanske orijentacije (DS, SDP, LSV, GSS, G 17) prikupljali potpise kako bi se donio zakon koji bi regulirao oblast civilnog služenja vojnog roka.

Otpor kontra Veselinov

I u Subotici su organizaciji Narodnog pokreta Otpor prikupljani potpisi za smjenu ministra poljoprivrede Dragana Veselinova zbog, kako je navedeno, njegovog neodgovornog ponašanja nakon udesa u kojem je poginula Katarina Marić. Otpor traži od Veselinova da snosi moralnu odgovornost i podnese ostavku, a prikupljeni potpisi se danas predaju premijeru Zoranu Živkoviću, predsjednici republičkog parlamenta i v. d. predsjednici Srbije Nataši Mičić te svim ministrima u republičkoj Vladi.

Suradnja DDOR-a i »Subotica-transa«

DDOR Novi Sad i JP »Subotica-trans« promovirali su koncem prošlog tjedna novi suvremeni servis za tehnički pregled, koji se nalazi u sklopu »Subotica-transa« na Segedinskom putu br. 84. Direktor DDOR-a *Veselin Avdalović* i »Subotica-transa« *Tibor Fazekas* upoznali su medije sa svim inovacijama koje su učinjene u cilju osiguravanja kvalitetnih usluga.

Korupcija (i) u školi

Prošlog tjedna policajci SUP Subotica uhitili su i uz kaznenu prijavu sproveli istražnom sucu Okružnog suda *Nikolu Mihailovića* zbog osnovane sumnje da je izvršio kazneno djelo primanja mita. On je, po priopćenju policije, od ožujka prošle godine zahtijevao i primio novac od Š. V., vanrednog učenika Tehničke škole, kako bi u okviru svog položaja utjecao na ispitnu komisiju da Š. V. lakše polaže ispite. Mihailović je od Š. V. primio ukupno 59.000 dinara, a prilikom pretresa po naredbi istražnog suca, operativci su kod njega pronašli tri novčanice od po 1.000 dinara.

Otpočela proslava velikog jubileja u Bačkom Bregu

Pola stoljeća župe

BAČKI BREG - U nedjelju, 18. svibnja, u crkvi sv. Mihovila Arkanđela u Bačkom Bregu u sklopu proslave 500 godina ove župe, održan je susret katoličke mladeži pod nazivom »Marijo, majko, mi smo tvoja djeca«. Na svečanoj misi i u prigodnom programu sudjelovale su, osim domaćina, i župljani Sonte, Svetožara Miletića i Bezdana. Bili su prisutni i svećenici iz svih župa, a svetu misu je predvodio domaćin, vlč. *Davor Kovačević*. Na početku svete mise, prisutne je pozdravila generalna konzulica Republike Hrvatske u

Subotici dr. *Jasmina Kovačević*, a svečanosti je bio prisutan i treći tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu *Stipan Medo*, te mnogi drugi gosti. Nakon svete mise, svaka župa je izvela kraći, prigodan program. Slavlje je uz igru i pjesmu te bereški paprikaš nastavljeno u Domu kulture. Prava je šteta što se na ovaj susret nisu odazvale sve pozvane župe, ali se domaćini nadaju da će sljedeće godine odaziv biti veći, jer se planira nastaviti s organiziranjem ovakvih susreta.

Z. G.

Suradnja privrede Hrvatske i Srbije

Naftovod zajedničkim snagama

BEOGRAD - Predstavnici Hrvatske obrtničke komore i Privredne komore SCG dogovorili su 16. svibnja zajedničku suradnju na izgradnji naftovoda od Konstance do Trsta. Potpredsjednik PKJ Miodrag Nikolić je na konferenciji za novinstvo naglasio da projekt izgradnje naftovoda ne ovisi samo od Hrvatske i Srbije i Crne Gore, ali da je dobro što je suradnja u vezi s tim pitanjem započela.

»Osim ovog projekta dogovorena su zajednička ulaganja srpskih i hrvatskih poduzeća na trećem tržištu, poput Rusije, kao i sanacija i rekonstrukcija dalekovoda u duljini od 400 kilometara«, rekao je Nikolić. On je dodao da robna razmjena s Hrvatskom u prva tri mjeseca 2003. godine, iznosi 82 milijuna, te da se do kraja godine očekuje robna razmjena u vrijednosti preko 350 milijuna dolara. Predsjednik Hrvatske obrtničke komore Stjepan Šafran naglasio je da će ova organizacija učiniti sve kako bi hrvatske vlasti ublažile vizni režim za poslovne ljude iz Srbije i Crne Gore.

Inicijative Hrvatske čitaonice

Natjecanje »Pripovidamo pripovjetke i bajke Balinta Vujkova«

SUBOTICA - Na interdisciplinarnom znanstvenom skupu »Dani Balinta Vujkova«, koji je održan u studenom 2002. godine, jedna od odluka bila je da će se u ovoj godini održati natjecanje pod nazivom »Pripovidamo pripovjetke i bajke Balinta Vujkova« koje ima za cilj čuvanje ikavice - bunjevačke i šokačke, dijalekta hrvatskoga književnog jezika. Stoga »Hrvatska čitaonica« poziva djecu i starije (bez obzira na dob), koji još znaju govoriti ikavicu, na kazivanje starih narodnih »pripovijetaka« i bajki. U izbor može ući bilo koja pripovijetka ili bajka iz knjiga Balinta Vujkova ili neka koju su čuli od svojih starijih ukućana, rođaka. Važno je da pripovijetka sadrži neku zgodu, da ima uvod - zaplet - rasplet, te da bude ispričana sugestivno. Žiri će ocijeniti način priča, originalnost pripovijetke, izvornost jezika. Najbolji će biti nagrađeni. Prednatjecanja su u Somboru i Subotici, a finalni

susret je 14. 06. 2003. u velikoj čitaonici Gradske knjižnice s početkom u 10 sati.

Kontakt osoba u Somboru: Marija Šeremešić, HKUD »Vladimir Nazor«, mobtel: 064/ 133 98 43. Kontakt osoba u Subotici: Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica, Beogradski put 52, mobtel: 064 / 211 31 86.

Radi lakše organizacije, kandidati se trebaju prijaviti do 10. lipnja na telefon 024/554-896 (Hrvatska čitaonica), 024/552-719 (kućni) ili na mobtel: 064/ 211 31 86.

Prijava kandidata treba sadržati: ime i prezime, uzrast (broj godina, za školski uzrast razred), naziv pripovijetke ili bajke i podatak je li iz sakupljačke baštine Balinta Vujkova ili iz naroda.

Natjecanje se održava uz potporu Skupštine općine Subotica.

K. Č.

Novi nastupi najmlađih Sonćana

SONTA - Najmlađi članovi folklorne grupe KPZH »Šokadija« u Sonti, uzrasta 5-6 godina, sudjelovat će na »Danima dječje radosti« u Apatinu, a oni malo stariji, dječja pjevačka grupa, putovat će 22. lipnja na VIII. festival »Djeca su ukras svijeta« koji se tradicionalno organizira u Tavankutu. Ovih dana je KPZH »Šokadija« dobila poziv za sudjelovanje na »Đakovačkim vezovima«, 5. i 6. srpnja u Đakovu (Republika Hrvatska).

I. A.

Izgradnja međunacionalnog povjerenja

Kako razumjeti konflikte

OSIJEK - U okviru projekta Osnaženi/aktivni građanin na obje strane Dunava, koji financira Fond za otvoreno društvo Beograd, u organizaciji Udruženja građana »Ravangrad« iz Sombora, realizirana je u Osijeku 10. svibnja druga cjelodnevna radionica. Tema radionice je bila »Razumijevanje konflikta – Jezik nacionalnih manjina u školskom sustavu«.

Cilj projekta je osnaživanje, aktiviranje i povezivanje građana različite nacionalne pripadnosti, sa obje strane Dunava, poboljšanje položaja nacionalnih manjina, te poticanje procesa mirenja i ponovnog uspostavljanja povjerenja.

Sudionici radionice su bili učitelji, na-

stavnici i aktivisti NVO sa obje strane Dunava – iz Kneževih Vinograda, Bilja, Belog Manastira, Sombora i Bačkog Monoštora.

Kao najizraženiji je bio spominjan strah od jačanja nacionalizma, netolerancije i konflikta, od gubitka posla (zbog opadanja broja djece koja uče na jeziku nacionalne manjine), »obilježavanja« djece i izolacije... Konstatirano je kako bi same nacionalne manjine trebale više međusobno surađivati (i prekogranično), učiti se solidarnosti i tako se osnaživati. Problemi su im skoro istovjetni bez obzira kojoj nacionalnoj manjini pripadali i na kojoj strani Dunava živjeli. Većinska nacija to niti primje-

čuje niti razumije – s obje strane Dunava.

Sljedeća radionica na temu Izgradnja povjerenja, a koja će se također baviti jezikom nacionalnih manjina, bit će organizirana u Somboru 24. svibnja.

M. P.

Novi Pastoralni centar

RUMA - U župi Uzvišenja sv. Križa u Rumi, 12. svibnja je blagoslovljen novi župni Pastoralni centar svetog Leopolda Bogdana Mandića. Župljani već dugi niz godina štiju ovog sveca i utječu mu se u svojim potrebama, te su stoga željeli da centar nosi baš njegovo ime. To je ujedno i župni zavjetni dan.

Već dugo se osjeća potreba za župnim centrom, kako bi župljani koji se nisu iselili, mogli okupljati i međusobno više približiti. A župa nije imala prostor ni za vjeronauk, ni za Caritas ni druge župne djelatnosti. Zato je dragocjena bila pomoć Renovabisa i minhenske Nadbiskupije.

Blagoslov je obavio pomoćni biskup i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović. Odmah iza blagoslova slijedilo je svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio pomoćni Zagrebački biskup

mons. Vlado Košić u koncelebraciji sa

svećenicima iz Srijema. Biskup je u propovijedi istaknuo značaj ovog »velikog malog sveca« iz naših krajeva i njegovog zauzimanja za jedinstvo među crkvama, a to je uvijek aktualna tema na ovim prosto-

rima. I sam pastoralni centar je zamišljen kao središte gdje će se okupljati, kako župljani, tako i drugi vjernici i ljudi dobre volje i tako graditi zajedništvo koje je osnova Crkve. Nakon euharistijskog slavlja svi su se okupili u dvorani novog Pastoralnog centra na zajedničkom domjenku i druženju, i uz tamburaše, nastavili do kasno u noć. Uoči blagdana, 11. svibnja održan je i prigodni koncert u čast sv. Leopoldu. Sudjelovali su: Tamburaški orkestar Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Matija Gubac« iz Rume pod ravnateljstvom Josipa Jurca i župni zbor pod vodstvom sestre Hedvige Marije. Izvođena su djela poznatih svjetskih i domaćih skladatelja. Konferansu je vodio bogoslov Ladislav Dort.

L. D.

Susret pjesnika »Lira naiva«

SUBOTICA - Ideja da se zajedno okupe pjesnici Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice već duže vrijeme živi u Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« a o čemu posebno brine Hrvatska čitaonica koja je i izrasla iz spomenutog Instituta. Pjesnici amateri stvaraju djela koja teško dolaze do čitatelja, najčešće ih nemaju gdje objaviti ili je to vrlo teško. Stoga Čitaonica organizira susret pjesnika amatera »Lira Naiva«, kojim želi ponajprije okupiti one koji pišu »za svoju dušu« da bi se međusobno upoznali i podijelili svoje doživljaje. Susret nema svrhu ni na koji način ocjenjivati kvalitetu poezije već želi omogućiti pje-

snicima da izađu iz svijeta anonimnosti i pokažu publici svoju »liru«. Za sudjelovanje u ovom susretu potrebno je popuniti prijavu i poslati 3 do 5 svojih pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom) i jednu fotografiju (kao za osobnu kartu – portret).

Susret pjesnika pod nazivom »Lira naiva« bit će održan 28. lipnja u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« s početkom u 10 sati. Prema Programu susreta predviđen je odlazak u Tavankut gdje bi se posjetila stalna postavka izložbe slika u tehnici slame, zatim s početkom u 17 sati održao bi se okrugli stol, te u 19 sati

Velika književna večer na kojoj bi sudjelovali svi pjesnici i recitatori.

Kontakt osoba u Somboru: Cecilija Miller, HKUD »Vladimir Nazor«, tel: (025) 38-338

Kontakt osoba u Subotici: Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica, tel: 024/554-896)

Zainteresirani svoje prijave trebaju poslati do 6. lipnja na adresu Hrvatske čitaonice, E-mail ili faks. Putni troškovi za sudionike izvan Subotice bit će nadoknađeni. Natjecanje se održava uz potporu Skupštine općine Subotica.

K. Č.

Sastanak dužnosnika HNV s diplomatskim predstavnicima Hrvatske

Predstavljeni planovi i programi HNV-a

U četvrtak 16. svibnja u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo« održan je prvi sastanak visokih dužnosnika Hrvatskog nacionalnog vijeća i predstavnika Veleposlanstva i Generalnog konzulata Republike Hrvatske, na čelu s veleposlanikom *Davorom Božinovićem*. Osim veleposlanika sastanku su prisustvovali treći tajnik Veleposlanstva RH u Beogradu *Stipan Medo*, te generalna konzulica Generalnog

konzulata RH u Subotici *dr. Jasmina Kovačević* i konzul prvog razreda *Miroslav Kovačić*.

Na početku sastanka predsjednik HNV-a *mr. Josip Ivanović* u kratkim crtama upoznao je goste s poviješću nastanka ove institucije, zatim s dosadašnjim radom, te sa svojim najbližim suradnicima: potpredsjednicima HNV-a: *Stipanom Šimunovim*, *Brankom Horvatom*, *vlač. Josipom Pekanovićem* i *mr. Matom Groznicom*. Oni su u svojem obraćanju izvijestili o prilikama, problemima i specifičnim potrebama Hrvata po regijama za koje su zaduženi. Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo*

Vojnić Hajduk upoznao je goste s organizacijskom strukturom Vijeća, načinom njegova funkcioniranja, te strateškim programskim smjernicama, dok su članovi IO HNV-a *Dužo Runje*, *Marinko Prčić* i *Tomislav Žigmanov* govorili o planovima i programima rada resora koji vode. Sastanku je prisustvovao i tajnik Vijeća *Ladislav Suknović*.

Na kraju sastanka, izraženo je obostrano zadovoljstvo zbog uspješnog konstituiranja Hrvatskog nacionalnog vijeća, te iskazana nada da će program rada Vijeća biti i ostvaren.

Veleposlanik posjetio »Šokadiju« u Sonti

U četvrtak 15. svibnja u prostorijama župnog doma u Sonti u radnom posjetu Predsjedništvu KPZH »Šokadija« bili su veleposlanik RH u Beogradu *Davor Božinović*, treći tajnik u Veleposlanstvu *Stipan Medo* i predsjednik Upravnog odbora »Hrvatske riječi« *Tomislav Žigmanov*. Osim članova Predsjedništva »Šokadije« skupu su prisustvovali i sončanski župnik *vlač. Željko Augustinov* te tajnik Savjeta MZ Sonta *Mičo Vidaković*.

Veleposlanik Božinović je izrazio zadovoljstvo što mu je pružena mogućnost da se na licu mjesta upozna bar s dijelom problema koje ima hrvatska zajednica u Sonti, te obećao punu potporu u njihovom rješavanju. Župnik Augustinov je govorio o potrebi uvođenja hrvatskog jezika u školu u Sonti već od iduće školske godine, te ponovio svoj raniji prijedlog da se oformi bar dječja hrvatska knjižnica. Goste je upoznao i s velikim problemima oko školovanja djece iz Sonte u Hrvatskoj, osobito materijalnim. Bilo je riječi i o problemima prijenosa nošnji preko granica, dobivanju viza koje zahtijevaju prekomplikiranu proceduru i značajna sredstva, a gosti su upoznati i s idejom uređenja Hrvatskog doma u Sonti. Tajnik Savjeta MZ Mičo Vidaković predstavio je Sontu kroz etnički sastav i gospodarske mogućnosti, te istaknuo kako bi značajno pomogla suradnja s gospodarstvenicima iz Hrvatske. *Stipan Medo* je predložio da se iznesu konkretni programi i mogućnosti investiranja kapitala u Sonti, a Veleposlanstvo bi dovelo predstavnike Gospodarske komore i poduzeća iz Hrvatske. Obećano je i da će se ispitati sve mogućnosti rješavanja problema iz domena prosvjete i kulture u Sonti.

I. A.

Otvoren Multimedijalni centar u Tavankutu

U prošli petak u OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu svečano je otvoren i pušten u rad Multimedijalni centar.

U izgradnji i opremanju računarskog centra u vrijednosti 70% financijske podrške učestvovao je ADF, a sa 30% Skupština općine Subotica.

Centar je opremljen sa ukupno 12. računara i svom pratećom informatičkom infrastrukturom koja će omogućiti informatičko educiranje učenika i žitelja Tavankuta, te razne oblike prezentiranja i organiziranja seminara i stručnih skupova.

Na svečanosti su pored predstavnica ADF-a *Zorice Rašković*– direktorice ove fondacije, *Jasne Hajder* i *Suzane Mačković* bili prisutni i predstavnici lokalne vlasti, *Grgo Francisković*– načelnik odjela za društvene djelatnosti te *Bartoš Janoš* ispred Općinskog fonda za izgradnju Subotice.

Kako je istakla *Zorica Rašković*, ova zajednica zna da prepoznao prioritete, a prioriteti ove zajednice su najmlađi obzirom da je do sada uz pomoć ADF-a obnovljen vrtić a sada i opremljen računarski centar koji je opet ide u prilog najmlađima. Obzirom na dobro ostvarene projekte ova zajednica može i dalje računati na podršku ADF-a, jer je uspjela mobilizirati ljude i njihove ideje kao i praktično realiziranje, dodala je direktorica ADF-a.

U svom obraćanju *Mirko Godar* glavni koordinator Grupe za razvoj u Tavankutu je istakao da će se ovim putem i nastaviti te da je naredni projekt obnova škole u Gornjem Tavankutu, koja je zbog neadekvatnog održavanja dotrajala.

U prezentaciji plana budućeg rada samo-ga Centra u koji će biti uvršten i nastavni ali i komercijalni dio programa direktor OŠ »Matija Gubec« *Kalman Kuntić* je svim dobročiniteljima zahvalio i obećao ustrojstvo Centra na dobrobit svih Tavankučana, te nastavio da najveću zaslugu u tome pored financijera ovih projekata ADF-a i SO Subotice ima i Grupa za razvoj idejni i operativni nosilac projekta.

Centar će uvelike doprinijeti u budućem edukativnom radu sa djecom što će i nastavnom osoblju olakšati i usavršiti rad te podići na višu razinu.

L. S.

Susret hrvatskih i srpskih gospodarstvenika u Beogradu

Sve širi prostor za suradnju

Gospodarstvenici iz Hrvatske boravili su 14. i 15. svibnja u Beogradu i imali upriličena dva susreta, a neposredni povodi su bili sajmovi u Beogradu (Sajam tehnike), te u Novom Sadu (Poljoprivredni sajam). Prvi skup je organiziralo Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, 14. svibnja, na koji su bili pozvani predstavnici Hrvatske gospodarske komore (HGK), te direktori i zastupnici velikih poduzeća iz Hrvatske. Također su bili nazočni i članovi Hrvatskog nacionalnog vijeća SCG: potpredsjednik HNV Branko Horvat, član IO zadužen za gospodarstvo Marinko Prčić, te član Odjela za gospodarstvo (koje je u procesu osnutka) Vladimir Bošnjak. Skup je otvorio veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu Davor Božinović, predstavivši aktualnu situaciju u ekonomskim odnosima dviju država, te predumijevajući budući tijek događaja u ovoj oblasti. Po njegovim riječima, treba očekivati veoma dobre odnose na makroekonomskom planu. Nakon uvodnoga izlaganja Božinovića, članovi HNV-a predstavili su aktualne probleme hrvatske zajednice, gledano iz kuta gospodarstvenika, te naglasili da je veliki interes naših ljudi kod uspostavljanja što boljih veza s gospodar-

stvenicima iz Hrvatske. Branko Horvat se kritički osvrnuo na dosadašnju praksu nedovoljno razvijenih odnosa između RH i SCG, kada je u pitanju hrvatska zajednica, te istaknuo da bi bilo od obostrane koristi kada bi se protok informacija ubrzao u oba smjera. Odjel za gospodarstvo je predstavio Vladimir Bošnjak, koji je konstatirao da business i novac ne poznaju naciju niti granice, no da bi se gospodarstvenici iz Hrvatske ipak trebali konzultirati s Odjelom za gospodarstvo HNV-a kod donošenja poslovnih odluka, poglavito ako je obostrani interes u pitanju. Gospodarstvenici iz Hrvatske pokazali su zanimanje za djelovanje HNV-a, a direktorica HGK u Beogradu Mirica Kadić pozvala je dužnosnike Odjela da posjete beogradsku kancelariju HGK, kako bi se dogovorili o budućej suradnji.

Drugi značajni skup dogodio se u petak 17. svibnja u organizaciji Privredne komore Srbije. Radilo se o posjetu Hrvatske obrtničke komore (HOK) Beogradu, gdje su se susreli mali i srednji poduzetnici iz Hrvatske i Srbije. Tom skupu prisustvovali su i potpredsjednik HNV-a Mato Groznica, te član Odjela za gospodarstvo

HNV-a Vladimir Bošnjak. Nakon plenarne sjednice, na kojoj je predsjednik HOK-a Stjepan Šafran upoznao nazočne gospodarstvenike o sve većoj poslovnoj suradnji među dvjema državama, uslijedili su bilateralni razgovori. Sudionici skupa pokazali su veliki interes za buduću suradnju, te je izražena želja za što skorijim susretom dužnosnika Odjela HNV-a, sa dužnosnicima HOK-a, kako bi se konkretizirali oblici suradnje.

Ako bi trebalo nešto zaključiti iz prošlotjednih događanja, onda je izvjesno da hrvatska zajednica u SCG može očekivati bolje dane. Ti bolji dani najprije će se, kako za sada izgleda, dogoditi u gospodarstvu. Tako će, izgleda, i Odjel za gospodarstvo (iako nije formalno niti konstituiran) među prvim od svih radnih tijela HNV-a početi s vrlo konkretnim djelovanjem, a rezultat će biti opći boljitak za sve Hrvate u SCG. Interes koji pokazuje matična država u tom pogledu, za sada je ohrabrujući. Osobito bi nas trebalo veseliti što se i veleposlanik Davor Božinović zauzima za promicanje Odjela i HNV. Ne treba posustajati!

V. B.

Sukobi unutar DSHV-a se nastavljaju

Četverosatna sjednica u znaku međusobnih optuživanja

U nedjelju 18. svibnja održana je sjednica Vijeća i Predsjedništva DSHV-a. Priopćenje za javnost tim povodom uputili su predsjednik Subotičke podružnice DSHV-a Martin Bačić i potpredsjednik DSHV-a Josip Gabrić u kojemu stoji:

»Na nedjeljnoj sjednici Vijeća i Predsjedništva DSHV-a raspravljalo se o tekućim problemima u stranci, ali je glavna točka bilo stanje u stranci. Svi sudionici su očekivali da će biti određen datum održavanja izvanredne skupštine stranke, kako su to tražili Subotička podružnica i Nadzorni odbor stranke. Međutim, predsjednik stranke Bela Tonković je stavio na dnevni

red osnutak Povjerenstva radi ispitivanja istinitosti tvrdnji Subotičke podružnice i Mjesne organizacije Aleksandrovo, da Bela Tonković više ne može biti predsjednik stranke zbog već ranije iznijetih optužbi na njegov račun. Umjesto toga, Bela Tonković je iznio bezbroj optužbi na račun predsjednika Subotičke podružnice Martina Bačića i potpredsjednika DSHV-a Josipa Gabrića, optužujući ih da su oni jedini koji vode kampanju protiv njega. Budući da članovi Vijeća o ovome nisu više htjeli raspravljati, jer je o ovome već bilo raspravljano u dva navrata, na sjednici Vijeća i Predsjedništva, te ponovno na sjednici Predsjedništva kad je tajnim glasanjem odbijen prijedlog da se formira Povjerenstvo za ispitivanje. Budući da se sastanak pretvorio u raspravu, koja očigledno nije mogla biti završena drugačije nego što je želio predsjednik stranke Bela Tonković, od 20 prisutnih članova Vijeća njih 13 je napustilo sjednicu. Ostalo je 7 vijećnika, a

sjednica je bila prekinuta jer je za kvorum bilo potrebo 16 članova Vijeća.

Smatramo da je i ovo znak da je predsjednik stranke usamljen i da ne uživa povjerenje ogromne većine članova Vijeća i Predsjedništva. Budući da već postoji odluka Vijeća i Predsjedništva, skupštine očigledno mora biti. Jedino će se izvidjeti način na koji će se, u skladu sa Statutom, skupština ipak organizirati« – stoji na kraju priopćenja Martina Bačića i Josipa Gabrića.

D. D.

Mr. Bela Tonković

Predsjednik bez komentara

Unatoč našoj zamolbi predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini mr. Bela Tonković nije želio prokomentirati događanja na posljednjoj sjednici Vijeća i Predsjedništva DSHV-a.

Potpredsjednik DSHV-a Slaven Dulić

Ako nema kvoruma, nužni izbori

»I ova se sjednica završila bez kvoruma. Ako se u radu Vijeća i Predsjedništva stranke ne može osigurati kvorum, morat će se ići na izvanrednu izbornu skupštinu«

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti: Petrovaradin (3.)

»Nepostojeći« kulturno-obrazovni centar

Ako u mislima nastavljamo plovidbu srednjovjekovnim Dunavom od Iloka nizvodno, stižemo do šireg prostora današnjeg Novog Sada. Vasa Stajić (inače korektan hroničar Novog Sada) 1933. godine konstatira: Novi Sad kao srednjovjekovni grad nije bio naročito značajan. Prekoputa Novog Sada diže se »Gibraltar na Dunavu« današnji Petrovaradin. Turistička karta Fruške gore, ne tako davno izdata, o Petrovaradinu piše: tragovi naselja na ovom privlačnom mjestu datiraju od oko 2000 g. p. n. e. Registrirani su i materijalni tragovi Kelta, Rimljana, velike seobe naroda... Turci je zauzimaju 1526. Sudeći po ovim izvorima, u povijesti ovih mjesta postoji »rupa« od pola milenija. Pola tisuće godina je iščezlo, kao da ih nije ni bilo, ili bar nema materijalnih tragova. Drugo je pitanje da li su ti »materijalni tragovi« uopće i traženi? Malobrojni, uglavnom slučajni, arheološki nalazi već pobijaju ovu tezu, a mnogobrojni srednjovjekovni pisani dokumenti itekako poriču Stajićeve konstatacije.

GRAD ŽUPANA PÉTERA: Osnivačka povelja cistercijanskog samostana iz 1237. godine spominje imenično 26 srijemskih i 11 bačkih sela koje kralj Bela IV. daruje u posjed novoosnovanoj opatiji Bélakút. S ovog spiska jedno naselje na Bačkoj strani je za našu priču vrlo interesantno: *Peturwarad* s tri sela, dva po imenu *Zoyl* (današnje Sajlovo) a treće *Bywolou*. Tu je i selo *villa udwornicorum* tj. selo u kojem stanuju udvornici, sluge na nečijem dvoru. Sudeći po dokumentu tu postoji jedna utvrda s podgrađem kome neposredno pripadaju četiri sela. Zapravo tu se nalazi grad sjedište župana Petera čije ime nosi i začetak grada Peturvarad. Župan Peter nije makar tko u svom vremenu, on je na čelu urote nezadovoljnika protiv germanizacijske politike kraljice njemačkog podrijetla Gertrudis, (majke kasnijeg kralja Bele IV.) koju svojeručno ubija 1213. godine. Župan Peter dobija uobičajenu kaznu tog vremena, nabiju ga na kolac, a njegova imovina se konfiscira. Dvadeset godina kasnije tu imovinu u

Bačkoj i Srijemu Bela VI. poklanja ciscerticima. Ironija povijesti je da, vremenom utvrđena, opatija na srijemskoj strani Dunava preuzima ime Petervarad, i u slave-niziranom obliku kao Petrovaradin ime kraljičinog ubice opstaje do današnjeg dana. Naselje na bačkoj strani u dokumentima postaje *Ópéterváradsza* (stari Petrovaradin) ili *Vásáros-váradsza*, kao što i ime kazuje, ta dva mesta, na lijevoj i desnoj obali oko rječnog prelaza su zapravo formirali jedno mjesto, s tim da su vašari (sajmovi) održavani na mjestu današnjeg Novog Sada. Značaj ovog prostora dokazuje i činjenica da u XIV i XV stoljeću pored spomenutog, postoje još dva značajna rječna prelaza, jedan prekoputa Kamenice (u srednjem vijeku Kamonc), a drugi kod Futoga.

DOLAZAK CISTERCIJANACA IZ FRANCUSKE: Sudeći po imenu opatije Bélakút, ona je prvobitno podignuta pored nekog izvora (po nekima na mestu današnje Tekije) u pitomoj dolini. Prvobitni samostan je vjerojatno stradao u mongolskoj najezdi 1242/3. godine, pa su fratri novu, sada već utvrđenu, opatiju podigli na vrhu brda, gde se danas nalazi Petrovaradinska tvrđava. Cistercijanci su red proizašao iz reformiranog krila benediktinaca krajem XI. stoljeća u Francuskoj, a središte reda je u Cîteauxu (Sitou) u pokrajini Champagne (Šampanj). Ideali reda su bili siromaštvo, podvižništvo, manuelni rad, uporedo su vršili i edukativnu djelatnost, naročito na polju zemljodjelstva na vrlo svojstven način. Članovi reda su mogli postati i tzv. fratri laici u narodu nazvani fratri-seljaci koji su po cijeli dan radili na poljima, u opatiju su odlazili nedjeljom ili prazničnim danima da prisustvuju bogoslužju, da izvrše obred čišćenja i da uzmu čisti veš. Cistercijanski samostani su održavali stalnu vezu sa matičnom opatijom u Cîteauxu, vođe bratstva, opati, svake su godine odlazili u Francusku da podnesu izvješće o radu i o problemima, glavni opat je pak dolazio često u inspek-

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Avionski snimak Petrovaradinske tvrđave

ciju. Svako bratstvo je godišnje trebalo da šalje dva fratra na doškolovanje na Pariški Univerzitet, u čijem okviru je djelovala visoka škola reda Bernardinum. Fratri su u novoosnovanoj opatiji, Bélakút, sa sobom donijeli nove sorte vina (furmint npr.) i za kratko vrijeme su podigli na visoku razinu proizvodnju vina, koja je gajena na Fruškoj gori već u doba Rimljana. Srijemsko vino u srednjem vijeku postaje jedno od najčuvenijih u srednjoj Europi i izvozilo se sve do Poljske.

Prilikom izgradnje sadašnje utvrde austrijski inženjeri točno su kartirali ostatke nekadašnjih obrambenih zidova i zgrada. Pretpostavlja se da je zgrada današnjeg Muzeja u utvrdi podignuta na temeljima samostanskog zdanja. Tokom arheoloških istraživanja 1986. pronađeni su ostaci temelja bazilike, no istraživanja su prekinuta i po mom saznanju nastavljena su tek prošle 2002. godine. Nadam se da će u nekoj budućoj turističkoj karti pisati: u Petrovaradinu je tri stoljeća postojao cistercijanski samostan, koji je kao svojevrсни vinogradarski fakultet proslavio srijemsko vino u celoj Europi.

U sljedećem broju nastavak priče o Petrovaradinu i Kamenici

Hrvati u Vojvodini u izvješćima o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava u razdoblju od 1990. do 2003. godine (3.)

Hrvati »nevidljiva« skupina

7.) *Nacionalne manjine – u međunarodnom i jugoslovenskom pravnom poretku*, priredili Branko Milinković i Sanja Milinković, Međunarodna politika, NIU Službeni list SRJ, Pravni fakultet, Fakultet političkih nauka, Institut ekonomskih nauka i Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 1997., str. 392.

Sadrži iscrpne prikaze relevantnih međunarodno pravnih dokumenata te domaćeg zakonskog okvira koji reguliraju prava nacionalnih manjina (str. 3-269). Osim toga, knjiga donosi i *Specijalni izveštaj Elizabet Ren o manjinama* iz 1996. (str. 271-316), koji se odnosi na područje bivše SFRJ a u kojemu se, osim općih naznaka, eksplicite govori, istinito ali kratko, i o kršenju prava Hrvata u Vojvodini (str. 290-291), te *Komentar Vlade SRJ na izveštaj specijalnog izvištaioca Elizabet Ren o manjinama koji se odnosi na SRJ* (str. 316-325), u kojemu se iznose u zbilji neutemeljeni prigovori, a o Hrvatima se u tom smislu piše na 321. i 322. stranici.

8.) Samardžić, Miroslav, *Izveštaj o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina u AP Vojvodini*, Centar za antiratnu akciju, Beograd 1997., str. 34.

Osim kratkog pregleda pravnih propisa i nacionalne strukture stanovništva, autor sumarno donosi i podatke o ostvarivanju prava na obrazovanje, informiranje te službeni uporabu jezika, a zaseban je dio i o manjinskim političkim strankama. Veći dio podataka se temelji na službenim izvješćima pokrajinskih organa vlasti, te je i obradba položaja Hrvata tomu primjerena: oni su još uvi-

jek »nevidljiva« skupina. Recimo, kada se govori o informiranju na jezicima manjina, ne navode se listovi koji su u to vrijeme izlazili na hrvatskom jeziku.

9.) *World Directory of Minorities, Minority Rights Group International*, London 1997., str. 840.

Sadrži temeljni i informativno kratki prikaz svih manjina u svijetu. O manjinama u Srbiji, to jest SR Jugoslaviji, piše se na pet stranica (str. 250-255). U uvodu ovog dijela daju se osnovni povijesni i statistički podaci, a zatim se zasebno piše o brojnijim manjinama (Albanci, Muslimani i Mađari). O Hrvatima u Vojvodini se piše vrlo kratko u dijelu »Other minorities« (str. 254), gdje se osim statističkih podataka, govorio i o protjerivanju »35.000« Hrvata početkom devedesetih. U dijelu, pak, »Minority-based and advocacy organizations« navodi se i »Democratic Alliance of Croats in the Vojvodina« s informacijama o adresi i broju telefona.

10.) Ilić, Vladimir, Cvejić, Slobodan, *Nacionalizam u Vojvodini*, Gradska narodna biblioteka »Žarko Zrenjanin«, Zrenjanin 1997., str. 238.

Studija za temu ima nacionalnu svijest, nacionalizam i međunarodne odnose u Vojvodini. Osim teorijskog i interpretativnog okvira, u djelu su prezentirani i rezultati sociološkog istraživanja, s tim da Hrvati nisu bili predmet istraživanja.

11.) *National minorities in Vojvodina*, Opšte udruženje studenata za Evropu, Novi Sad 1998., str. 150.

Tekst je nastao u namjeri da se na jednom mjestu registrira način obradbe Hrvata iz Vojvodine u svim relevantnim izvješćima vladinih i nevladinih organizacija, koji za predmet imaju problematiku položaja, ost-

Piše:
Tomislav Žigmanov

varivanja i kršenja ljudskih i manjinskih prava. Pri tomu, autor se služio isključivo javno objavljenim publikacijama, a osim osnovnih bibliografskih podataka o izvješću, u tekstu se donosi i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način kako su obrađeni Hrvati. Tako se dobiva ne samo bibliografska obrađena građa o ovoj problematici, već i jedna šira obradba, koja će zacijelo biti od velike koristi za daljnja istraživanja o položaju Hrvata u Vojvodini od 1990. godine do

Premda naslov sugerira da ima podataka i o Hrvatima u Vojvodini, oni su u ovome zborniku radova s međunarodne konferencije o položaju vojvođanskih manjina prešućeni.

12.) Samardžić, Miroslav, *Položaj manjina u Vojvodini*, Centar za antiratnu akciju, Beograd 1998., str. 144.

Prva relevantna analiza položaja manjina u Vojvodini u drugoj polovici devedesetih godina. Autor na početku analitički izlaže normativni aspekt problema, kojim se regulira položaj nacionalnih manjina – od ustava, preko zakona pa do podzakonskih akata, a nakon toga donosi rezultate svojih istraživanja o praksi ostvarivanja manjinskih prava. Ima podataka o Hrvatima – statističkih (str. 40) i o političkom životu, to jest o Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini (str. 97), a kako oni nisu na institucionalni način upražnjavali manjinska prava, njihova je zastupljenost u ovoj knjizi minimalna, ali ih autor sada registrira. U knjizi se ne vrši distingviranje Hrvata i Bunjevaca.

Kadgodašnje pečenje kruva

Somuni za cilu obitelj

Piše: Alojzije Stantić

Kadgod je u većini domaćinstava samo mater smila zakuvavat kruz, a kad joj je ćer odrasla da je imala dosta snage za ovaj ni malo lak poso, mater joj uzgljancu metnila pod naćve s virovanjem da će joj tako narast kruz, kako će narast uzgljanca kad s nje skine teret s naćvama

Zašto sad o kruvu? Da slikom sačuvamo od zaborava kako su kadgod naše reduše pekale kruz u krušnoj (parasničkoj, banja) peći, nas nekoliko koji volimo i čuvamo storovinske vrijednosti, latili smo se da na jednom od salaša što vjernije ponovimo i uslikamo ovaj dični poso naši majki i njevi majki, toliko kolina unatrag. Priskočili smo pečenje kruva pod cripuljom (cripnja, peka, sać), najstariji način kako su naši stari najpre pekli kruz još dok su živili u zemunici. Doće red i na to, al sad smo priredili pečenje u jednom za tu priliku lipo uređenom salašu. Sve to zafaljujući dobroti i pomoći Bele Ivkovića, gazde salaša, koji ga dotiro kako triba i izdašnoj pomoći obitelji Dominike-Doce i Grge Piuković koji su se latili da što vjernije pokažemo kako su sve do nedavno naše salašarke pekale kruz.

Od prosijavanja brašna, potkućavanja kuruznog kvasa, do zakuvavanja i prikuvavanja kruva, krećanja kruva u krušnoj kotarci, mećanja u peć do ispećene lepanje i somuna u najsitnijim dilovima virno je obavljen ovaj najvažniji poso reduša. Ovo zato jel sam u knjigi *Kruz naš svagdanji* (HKC »Bunjevačko kolo«, Subotica 2001.) s većeg opiso i koliko-toliko u slikama pokazao pečenje kruva. Kad sam se uvirio da do sad bunjevački adet pečenja kruva još nije opisan i uslikan u svim dilovima i potpuno virno, Docino znanje smo sa TV snimateljem Rajkom Ljubićem zauvik saćuvali. Ovo je skoro zaboravljen i izvorno teško ponovljiv poso. Provirio sam da okolni muzeji i biblioteke, koji se bave ćuvanjem prošlosti Hrvata Bunjevaca, nemaju ovaki izvorni pokaz poćenja kruva, kojeg smo sad ovikovićili.

Ćim se snimljeno obradi, biće objavljeno i protumaćeno u kratkom filmu.

HISTORIJAT: Priskoćiću kontu-

nje kako je naš daleki predak došo do kruva. Naši stari su dolaskom u ovaj kraj med najpotribnijim predmetima doneli i spominjanu cripulju, da bi oma mogli peć kruz i pod njom spremat drugu ranu. Još i početkom prošlog vika tu i tamo su reduše pod cripuljom pekale kruz, više ljudi su mi pripovidali da se sićaju kako su na salašu imali cripulju pod kojom je njeva mater pekla kruz, kad je bila mlada, početkom XX. vika. Jedna od dobro saćuvani cripulja, ko da je nova, vidi se ode na slici, za koju se pouzdano zna da su je sridinom XIX. vika hasnirala Julijana (Đula) Kalćević (rođ. 1847. godine u Aljmašu /Bácsalmás/) i njezini potomci sve do

posli I. svitskog rata. Sad je ta cripulja kod Ivana Baćlije – Glumca.

Kad su se naši preci malko otukli i posli zemunica počeli praviti salašiće, ćeljadska soba se nije mogla smisliti brez parasnićke peći koja je od cripulje podesnija za pečenje kruva. U njoj se moć ispeć više somuna, za brojniju obitelj, a osobito za velik gazdaluk s tušta ćeljadi na kostu.

Kako sam se latio pisanja o pra-

znoviriju, izostaviću opis pećenja kruva, da spominim niki od najćešćići adeta.

VRAĆANJE OKO KRUGA:

Kadgod je u većini domaćinstava samo mater smila zakuvavat kruz, a kad joj je ćer odrasla da je imala dosta snage za ovaj ni malo lak poso, mater joj uzgljancu metnila pod naćve s virovanjem da će joj tako narast kruz, kako će narast uzgljanca kad s nje skine teret s naćvama.

Prija neg reduša metne kruz na krušnu lopatu s kojom će kruz metnit u užarenu peć, reduša je prid vratima napravila krić, da do peći ne dospiju višćice koje bi mogle naćudit kruz da se ne ispeće dobro.

Dok se kruz peće, krušna lopata stoji nuz banak ispid peći. S kruzom nije bilo slobodno peć nikaku drugu ranu, osim lepanje koja je od istog kvasnog tista ko i kruz.

Prija neg reduša metne lepanju u peć, na krušnoj lopati je zasiće znakom krića i u svakom frtalju i u sridini prstom utisne »pupak« na pet mista, koji podsićaju na pet Isusovi rana.

Lepanju nije bilo slobodno dat keru da je ide, jel onda kruz neće dobro narast. Tušta nji su virovali da će ker po-

slušat i višćicu il kakog nećastivog. Zato su kadgod zdravo pazili da ker ni slučajno ne proće izmed koraća i ispid naćava u kojima se zakuvava kruz.

Ako se koje ćeljade plašilo kad grmi i pućaju gromovi, moć ga izlićit prikim likom ako poide malo plisnivog kruva.

Dio podataka je iz spominjane knjige *Kruz naš svagdanji*.

Prekoračena mjera neodgovornosti u našoj zajednici

Zakopani i skriveni talenti

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Dogodi se da netko za zajednicu izgara, radi, žrtvuje se, pa žrtvuje i sve svoje: vrijeme, znanje, pa čak i vrednote na štetu obitelji, samo da bi bio sav za zajednicu i u zajednici, a onda ga ta zajednica jednog sudbonosnog časa opečati, ogovori, okleveta, optuži i pokopa.

Ima na dva mjesta u Novome zavjetu gdje Isus na vrlo lijep način govori o smislu života. To su uspo- redbe o talentima, u Lukinu i Matejevu Evanđelju. U stvari su te pri- spodobе jaka poruka o smislu i opravdanosti života. Naime, život je dar Boga i ljudi. Život kao dar nije naprosto darovan, nego je dar sa zadatkom. Taj zadatak je upisan u našu narav i u sve one darove koje smo donijeli životom da bismo ostvarili baš svoj život, a ne »imiti- rali«¹ tuđi, jer je svatko od nas ne- ponovljiva, jedinstvena, jedincata osobnost.

U toj činjenici je i nedodirljivost i dostojanstvo svake ljudske osobe kao sebi vlastite i zato vrijedne po- štovanja. Međutim, postoje vreme- na, izazovi u kojima se osobnost i vlastitosti osobnosti ne poštuju te se time čini besmislenim i nemo- gućim sam život. Najodgovorniji je onaj tko ne otkriva u sebi svoje talente – darove – i ne ostvaruje ži- vot sa zadatkom. Živi bez orijenta- cije i živi bez cilja.

Tako se reda nepregledna kolona pojedinaca čiji je život besmislen, a time i besadržajan kao optereće- nje cijele ljudske zajednice. Tužna je ta i duga povijesna kolona u čo- vječanstvu. Isus je dovodi do kraja i stavlja je pred sud savjesti. Na tom sudu i suočavanju sa Darova- teljem života morat će »kolona«² biti prekinuta i zakopani talenti (neiskorišten život) odgovorno vrednovani, a time će se tvorac bes- misla naći pred nerješivim tere- tom, jer je sve prošlo i više se ne da popraviti, a on će za svoj nerad i besmisao nositi posljedice. Čovjek kada tako razmišlja mora odgovor- no postaviti pitanje da li dovoljno »smisleno«³ živi ili svojom povr- šnošću, rastresenošću, nemarnošću zakapa darove i ne ostvaruje život pa tek životari ili besmisleno luta stazama života. O, kamoli sreće kad bi se na vrijeme pred tim pro- blemom zaustavili, zamislili i dali odgovor. Jednog dana koji je neiz- bježan, sigurno će biti kasno o tom razmišljati, a jedino što će ostati bit će: dati odgovor.

Međutim, moramo se suočiti s još jednim problemom. Jao onome koji svojom ne-sabranošću, nesa-

vjesnošću, neradom zakopa vlasti- te talente i tako svoj život učini be- smislenim. Ali kakva li tek odgo- vornost čeka onoga koji drugome učini život besmislenim, zakapaju- či ga sa svim njegovim talentima.

Želio bih u ovom razmišljanju upravo podijeliti s Vama ovaj način događanja u našoj zajednici. Usu- dio bih se ustvrditi da je naša za- jednica na ovim prostorima preko- račila svaku mjeru neodgovornosti kada se radi o zakapanju tuđih tale- nata. Pogledajmo. Netko se trudi, radi, zalaže i ulaže, a onda se nađe pojedinac ili grupica koji sebi, da li svjesno ili nesvjesno, ne znam, po- stave zadatak pod svaku cijenu obezvrijediti, pa i uništiti onaj trud, rad, zalaganje i ulaganje drugoga. Razlog? Samo što je taj drugi – drugi. Nisam ja, i on »nije moj«.

I tako se događa da pojedinci ili čak grupe budu potpuno obezvrije- đene, pogažene, marginizirane, uništene i onemogućene da ista učine od svoga života jer su ih dru- gi, s više ili manje zlobe, zakopali. Tako se dogodi da netko svojim umom, znanjem, radom ostvari mjesto, položaj, utjecaj značajan, vrijedan i častan. Nađe se netko komu to smeta. Bez ikakve grižnje savjesti taj drugi čini sve da bi onog prvoga maknuo, bez obrazlo- ženja, uspije u tome, a zajednica šuti.

Kao da je šutnja dogovorena me- toda suradnje u zlu. I tako nam po- jedinci značajni, veliki, marljivi, radini i časni, bivaju živi zakopani. Dogodi se da netko za zajednicu izgara, radi, žrtvuje se, pa žrtvuje i sve svoje: vrijeme, znanje, pa čak i vrednote na štetu obitelji, samo da bi bio sav za zajednicu i u zajedni- ci, a onda ga ta zajednica jednog sudbonosnog časa opečati, ogovo- ri, okleveta, optuži i pokopa. Taj i takav pojedinac jedva da može »uskrsnuti«⁴ u ovom životu i za ovu zajednicu. On je maknut i poko- pan. Badava njegovo znanje, talen- ti, zalaganje, »glavno da ga smo se riješili«, a ti koji su se riješili, ne pitaju dalje sebe, a što oni sada ra- de, za koga se zalažu, što unapre- đuju i što je sada bolje nego onda kada je »onaj«⁵ izgarao i radio? Ni- šta. Ne rade, ne zalažu se, ali trlja-

ju ruke zadovoljstva – nema ga vi- še!

Dogodi se da i jedna skupina iz zajednice pokuša raditi, zalagati se, nešto učiniti, unaprijediti. Jasno, svako javno djelovanje je podvrg- nuto i javnom sudu. Ali, može li netko tko je unutar te skupine ra- dio, zalagao se i nije uspio, optuži- ti javno tu istu svoju skupinu izno- seći sve ono što je negativno, ma- kar bilo istinito, optuživati, obez- vjeđivati, a time i uništavati svoj pređeni put tobože radi svoga po- štenog obraza, a sve druge obraze zajednice kojoj je do jučer on pri- padao, oblatiti. Postoji jedno teško moralno pitanje za koje će ovaj na- rod platiti životom svoga opstanka i ostanka, a to je uništavanje jedan drugoga. Uništavanje pojedinca po skupini ili grupe po pojedincu.

Ako je Isus onako oštro pred sud savjesti i Stvoritelja stavio pojedin- ca radi njegovoga nerada, kud i ka- mo će oštrije i odgovornije staviti pred sud savjesti i povijesti one ko- ji se kao pojedinci smiju postaviti sucima nad drugima do te mjere da druge doslovno uklone i time žive zakopaju, a da ništa ne učine da bi barem talente spasili koji su ugra- đeni i nepobitno su utkani u povije- sni hod, te su činjenica. Ovakav mentalitet koji se u našoj zajednici već nekoliko puta ponovio, i sada se ponavlja, razboritog mislioca stavlja pred vrlo gorku spoznaju: ovaj narod ne može opstati, jer je unakrsno postao narod samouboji- ca. Nema budućnosti, nema nade, jer će se uvijek naći pojedinaca ili skupina koji će sve što je vrijedno obezvrijediti. Sve što je naporno, pa i normalno u rastu jedne zaje- dnice neuspjelo, bolno, nepotrebno je iznijeti pred sud javnosti da bi ta javnost to osudila, bila zbunjena. Time ti pojedinci ne misle da za- pravo ne vole svoju zajednicu i da joj škode jer čemu je potrebno iz- nošenje onoga što nije korisno, konstruktivno i dobro. Otrovom se ne liječi, a još manje prljavštinom i smećem. Moram kao kršćanin i kao svećenik reći: jao grobarima talenata koji pokapaju svoj narod i pojedince u svom narodu. I za njih ima Božji sud!

Prijedlog tjedna

Trave i korov uz Orihi

Goran Tribuson:
»Rani dani«,
»Trava i korov«

U izdanju zrenjaninske biblioteke »Žarko Zrenjanin« objavljene su nedavno dvije knjige *Gorana Tribusona*, jednog od dvojice najtiražnijih hrvatskih spisatelja (drugi je *Pavao Pavličić*): »Rani dani« (izvorno tiskani u Zagrebu 1997.) i »Trava i korov« (1999.). Pošto je ovo već četvrta Tribusonova knjiga koju ovaj vojvođanski nakladnik objavljuje, čini se da je on po tome na tragu beogradskih nakladnika »Rende« i »Samizdat B92«, koji su najagilniji nakladnici domicilne (nam) države koji objavljuju najvrijednije naslove najtraženijih i najaktualnijih spisatelja iz matične (*Dubravka Ugrešić*, *Vedrana Rudan*, *Robert Perišić*, *Borivoj Radaković*). Za objavljivanje ovih naslova, Tribusonovih knjiga, nije angažiran profesionalni prevoditelj.

Po motivima ovih dviju knjiga snimljen je film, koji je bio jedan od najboljih na netom okončanoj manifestaciji Dani Hrvatskog filma u Vojvodini, onirično lijepa saga o dječastvu i odrastanju u nekadašnjoj nam skupnoj domovini, uz pokojnog *Josipa Broza Tita*, samoupravni socijalizam, bratstvo-jedinstvo, prve američke traperice, britansku rock glazbu, western, talijanske šušakce, prve ljubavi i pijanstva, prve euforije i prva razočaranja, »Ne dao Bog većeg zla«, dok je za »Trave i korov« Tribuson dobio priznanje, nagradu *Ksaver Šandor Gjalski*, koja se dodjeljuje za najbolje prozno djelo objavljeno u Hrvatskoj. U pomenutom djelu da se pročitati jedan samoironičan pasaż u kojem se autor vjeka da se »u zrelih godinama uspio oformiti u block-buster pisca, čije naklade već ozbiljno prijete da prijeđu vrto-glavih tisuću primjeraka po naslovu«.

Obje su ove knjige memoarske, (auto) biografske. U prvom poglavlju prve, primjerice, govori Tribuson o uspomenu iz djetinjstva, puberteta, što ih je proveo u rodnom Bjelovaru, komičnim paradoksima samoupravljanja, jazu između generacija, bake, oca, sestre, okolice, ljubavnim avanturama i nedaćama, ispitima zrelosti. Tribuson u ovim knjigama problematizira lična i kolektivna sjećanja, iskustva jednog podneblja kome, ako je suditi po ovim djelima, još uvijek nisu, i nadam se i neće biti, potrebni prevoditelji i tumači.

**Rade Šerbedžija
& Livio Morosin featuring
Dario Marušić:
»Orihi, orihi«
(Nika/Dancing Bear, 2002.)**

Spoj *Radeta Šerbedžije*, *Livija Morosina* i *Darija Marušića* rezultira sjajnim ostvarenjem - Šerbedžija, vlasnik jednog od najuvjerljivijih, najsugestivnijih i najdojmljivijih glasova snimljenih na vinil tijekom posljednja tri

desetljeća (»Ne daj se, Ines«, »Mnoge smo i mnogo voljeli«), sada holivudski meganegativac (a umije biti i slavenski, znamo to), pa Shakespeareov junak na daskama, jednako se snalazi i u glazbenom zamještateljstvu estradnog cocktaila, te kreatori jednoga od ponajboljih hrvatskih albuma svih vremena »Bura-Tramuntana«, Morosin i Marušić uložili su svi skupa svoj trud, talente i ugled u zajednički projekt kojim su nastojali materijalizirati iznenadno prijateljstvo. I dok se Morosin trudi da slijedi autorsku liniju »Bura-Tramuntane«, Šerbedžija, pjevajući na dijalektu Istrijana daje simpatični lokal-patriotski otklon svemu. Njegov književni, poetski izričaj odgovara senzibilitetu urbanih balada jednog *Arsena Dedića*, primjerice, no, na napjevima Morosina dojam je nešto manje blistav, ali svejedno uvjerljiv. Najbolju skladbu »Giovannina« ekstremno superiornu ostatku u cjelini natprosječnom etno-folk albumu (ipak, globalno) urbano-ga duha izvodi Dario Marušić.

R. G. T.

Vijesti

»Akvizicije« povodom Međunarodnog dana muzeja

U subotičkom Gradskom muzeju je u povodu Međunarodnog dana muzeja u nedjelju, 18. svibnja, otvorena postavka »Akvizicije«, koja obuhvaća manje znane dijelove legata istaknutih subotičkih likovnih i multimedijalnih umjetnika od *Olaha*, primjerice, i *Ante Vukova* do eksponata koji objelodanjuju suradnju s susjednim muzejima u Mađarskoj, ili onoga u Osijeku na primjer. Postavku su priredili *Nevenka Bašić Pavković*, *Viktorija Šimon Vuletić* (etnografski dio), *Szekeres Agnes* (arheologija), *Olga Kovačev Ninkov* (likovni dio), *Mirko Grlica*, te koordinator izložbe *Svetislav Milanković*. U nedjelju je, premda nije (bio) radni dan, Gradski muzej bio otvoren od 10 do 18 sati, a Međunarodni dan muzeja bio je povodom da se i Galerija Perčić toga dana otvori za posjetioce i za interesirane. Stalna postavka ove renomirane galerije mogla se, također, obilaziti cijeli dan.

»Stipanova princeza« opet na repertoaru

Zbog velikoga interesiranja publike Kulturno-umjetničko društvo »Ravnica« iz Male Bosne opet će izvesti komediju »Stipanova princeza«, koju je režirao *Marijan Kiš*. Svi za interesirani predstavu su mogli ponovno vidjeti 17. svibnja u subotičkom Domu vojske na Korzu.

Slike na svili Besenyi Tereze

Prije tjedan dana, u petak, 16. svibnja u »Cinema Gallery« u predvorju subotičkog kina »Zvezda« otvorena je izložba slika na svili subotičke likovne umjetnice *Terezije Besenyi*. Izložbu je otvorio istaknuti subotički likovni pedagog i stvaralac, *Gyorgy Boros*.

Uspješni nastup ljutovačkih slamarki

Slamarska sekcija Kulturno-umjetničkog društva »Bratstvo« iz Ljutova učestvovala je na 33. međunarodnoj izložbi ručnih radova (MIRK) koja se ove godine održala u Bačkom Petrovom Selu. Izlagalo je sedam slamarki iz ove sekcije, a osvojeno je čak pet prvih mjesta: *Ivana Tumbas*, *Kristina Suknović*, *Anita Tumbas*, *Ivana Mamužić* i *Dijana Remeš*. Drugo mjesto osvojila je *Erika Poljaković*, a *Biljana Remeš* osvojila je treće mjesto. Posebne pohvale zaslužila je njihova instruktorka *Marija Vojnić*.

»Stonesi« ipak ni u Zagrebu

Premda gromoglasno najavljivani za kolovoz tekuće godine »najživahnije djede svjetskog rocka«, skupina »The Rolling Stones«, nakon srbijanskih, zavili su u crno i hrvatske ljubitelje svog jedinstvenog R&B i rock and roll zvuka. U nedjelju 18. svibnja njihov je portparol za odnose s medijima izja-

vio kako se i koncert u Zagrebu, predviđen da se održi na stadionu NK »Dinamo« u Maksimirskoj šumi, otkazuje. Razlog za otkazivanje beogradskog koncerta na Hipodromu bilo je uvođenje izvanrednoga stanja nakon ubojstva pokojnog srbijanskog premijera *dr. Zorana Đinđića*, dok razlog za otkazivanje zagrebačkog nastupa (još) nije naveden.

»Atomsko sklonište« u Novom Sadu

U okviru projekta »Stop alkoholizmu i narkomaniji« u Kameničkom parku će se od 30. svibnja do 1. lipnja održati 10. jubilarni Moto-fest, kojega organiziraju motociklisti Vojvodine, osnovani prije gotovo jednog desetljeća, 1994. godine. U okviru festivala održat će se rock-koncert, na kojemu su glavne zvijezde pulska skupina »Atomsko sklonište«, predvođena punokrvnim rock-veteranom pjevačem i bas-gitaristom *Brunom Langerom*. Osim njih, najavljen je i nastup skupina »Tequila Sunrise«, »Iron Maiden Tribute Band«, »Fenomena«, »No Limits«, »Zemljotres«, »New Level«, »Mad Dog Boogie Band« i *Cactus Jack-a*, kao i najprestižnijeg hrvatskog country & western rock sastava, »Plave trave zaborava«. Osim koncerta predviđena su i natjecanja u vještini vožnje motociklom, izložbe i ini hepeninzi. Među organizatorima i sponzorima programa su i: »Građanski list«, »Građanski glasnik«, tvrtka »Tuborg Beer«, Radio 021, Radio Skakavac, Omladina JAZAS-a, Kanal TV 9, te Udruga ljubitelja old-timer motorkotača, »NS Riders«.

Ivo Škrabalo o hrvatskom filmu

Premalo tržište za skupu umjetnost

Završna manifestacija ovogodišnjih Dana hrvatskog filma u Vojvodini bilo je predavanje povjesničara filma *Ive Škrabala* iz Zagreba, koje je 16. svibnja održano u Velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici.

Tomislav Žigmanov je predstavio gosta kao prvog filmskog umjetnika iz hrvatske zajednice s ovih prostora koji se i za vrijeme boravka i života u Zagrebu redovito vraćao u svoj zavičaj i snimao film o njemu. Ivo Škrabalo je rođen u Somboru, završio pravo i filmsku režiju u Zagrebu, bavio se dramaturgijom, glumom, poviješću hrvatskog filma, pisao scenarije, predavao na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, a u posljednjem desetljeću posvetio

se politici, te je i danas zastupnik u Hrvatskom saboru (ispred LIBRE). Večer je otpočela projekcijom njegova dokumentarna filma »Slamarke divojke« kojega je davne 1970. godine s ekipom zagrebačkih snimatelja snimio u Tavankutu i Đurđinu. Kako je tu večer istaknuo autor, s zadovoljstvom je došao snimiti specifičan i jedinstven oblik kulturnog izražavanja bunjevačkih Hrvata na sjeveru Bačke. Treba reći i da mu je to jedini dokumentarni film kojega je režirao i za koji je napisao scenarij. Govoreći o sadašnjim problemima hrvatske kinematografije, Škrabalo je naglasio veliki problem premalog tržišta koje ne može izdržati tako skupi umjetnički izražaj, zatim, po međunarodnim kriterijima, nedovoljnu kvalitetu hrvatskih filmova, te kao širi problem slabu posjećenost kina. Jedan od organizatora Dana hrvatskog filma u Vojvodini *Rajko Ljubić*, na ovoj završnoj večeri iskazao je svoje zadovoljstvo što je konačno i ovaj vid suvremene hrvatske kulture predstavljen u Vojvodini, te iskazao razočaranje zbog slabog posjeta projekcijama.

D. D.

PROMOCIJA KNJIGE

»UZMI DODAJ« U ZAGREBU

U organizaciji zagrebačke Matice hrvatske i Udruge za potporu bačkim Hrvatima, također iz Zagreba, za danas je u 19 sati u Palači Matice hrvatske, na zagrebačkom Strossmayerovom trgu zakazana promocija knjige subotičkog književnika *Vojislava Sekelja* »Uzmi dodaj«, o kojoj će govoriti ugledni hrvatski kulturni djelatnik, spisatelj, publicist, *Branimir Donat*, jezikoslovci *Sanja Vulić* i *Ana Lederer*, te subotički spisatelj i publicist, *Milovan Miković*. U ime Matice hrvatske, skup će pozdraviti potpredsjednik *Stjepan Sučić*.

FESTIVAL KRATKE EUROPSKE PRIČE

Festival europske kratke priče održava se već drugu godinu za redom i to od 19. do 23. svibnja, u Zagrebu, Belom

Manastiru, Osijeku i Ljubljani, i predstavi će publici mlade i zrelije spisateljske zvijezde iz 9 europskih zemalja i regija, koje je pozvao organizator i selektor, urednik glasovitog hrvatskog nakladnika MD Quorum i renomiranog literarnog magazina »Quorum« *Miroslav Mićanović*: *Nuria Barrios* (Španjolska), *Aleš Čar* (Slovenija), *Hermine Landwrengd* (Nizozemska), *Tiziano Scarpa* (Italija), *Ali Smith* (Velika Britanija), *Ingo Schultze* i *Tilman Rammstedt* (Njemačka), *Olga Tokarczuk* (Poljska), *Zilahy Peter* (Mađarska), te *Igor Marojević* (Srbija i Crna Gora) i *Robert G. Tilly* (Vojvodina). Njihovi domaćini biti će poznati hrvatski pisci *Edo Popović*, *Zoran Ferić* i *Robert Perišić*.

X. MEĐUNARODNI KAZALIŠNI FESTIVAL U SUBOTICI

Međunarodni kazališni festival u Subotici, koji prvenstveno promovira

dostignuća lutkarskog kazališta, održat će se deseti put od 25. do 30. svibnja u Subotici. Kako je najavio ravnatelj Festivala *Slobodan Marković*, takmičarski program predstaviti će kazališta iz Njemačke, Finske, Mađarske, SAD, Slovenije, Bjelorusije, Bugarske i Hrvatske. Festival će biti obogaćen i pratećim programima: »Trgovi i ulice«, studenti Fakulteta primjenjenih umjetnosti izložiti će svoje radove na temu »Lutke u kostimima«, a bit će tu i filmski program, po prvi put u minulih desetak godina. Lutkarske predstave, ulični performansi, filmske projekcije i ini sadržaji, kao i predavanja i tribine, održavat će se na sceni Narodnog pozorišta / Kazališta / Nepsinhaz, konkretno, sceni »Jadran«, pozornici Dečjeg pozorišta / Dječjeg kazališta / Gyermekszinhaza i prostoru Otvorenog univerziteta. Festival će, kao i nedavno kazališnu scenu »Jadran«, otvoriti republički ministar kulture i informiranja *Branislav Lečić*.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Ferdinand Konščak (1703. - 1759.)

Ferdinand Konščak se rodio 1703. u Varaždinu, primljen je u novicijat Družbe Isusove 1719. u Trenčinu, u Slovačkoj, potom je poslan u Leoben u Štajersku, gdje je proučavao klasike i retoriku, a naredne je godine upisao studij filozofije i teologije na Sveučilištu u Grazu. Potkraj 1729. otputovao je u Španjolsku, potom za Ameriku. 1731. došao je u meksičku luku Vera Cruz gdje je dovršio studij teologije i zaredio se za svećenika. Najdulje je djelovao kao misionar u San Ignaciju, a u vizitora je promaknut 1748. Osim svećeničkih i misijskih dužnosti, bavio se i pisanjem povijesti tamošnjih mi-

sija. Uz hrvatski je perfektно govorio i pisao na latinskom, njemačkom, francuskom, španjolskom i više domorodačkih jezika. Njegovo najznačajnije je djelo zemljopisna karta i spis »Noticia de la California...« tiskani 1757. u Madridu, od isusovca Andresa Marcosa Burriela. Još i danas jedan stjenoviti otočić na sjeveru Kalifornijskoga zaljeva nosi njegovo ime: »Consag Rocas« (engl. Consag Rocks) ili, po hrvatski, Konščakove stijene. Umro je 1759. godine, dokazavši ono što se dotad nije znalo, da je Kalifornija poluotok a ne otok.

OBLJETNICE

Dylan i »Zagreb film«

BOB DYLAN
(24. SVIBNJA, 1941.)

Gorepomenutog dana svibnja mje-seca prije ravno 62 ljeta, točnije proljeća, rodio se u gradiću Doulo-uth, američkoj državi Minnesota, u ortodoksno – židovskoj obitelji *Robert Allen Zimmerman* u povijesti suvremene (kontra) kulture i popularne glazbe poznatiji kao

Bob Dylan. Van svake sumnje i bez ikakve ozbiljnije konkurencije najveći kantautor rock-žanra i najbitniji pojedinačni kreativni djelatnik svakolikog idioma popularne glazbene kulture 20. stoljeća (koji se i na početku 21. vijeka i novoga milenija sjajno drži). U početku borac za očuvanje legata velikih umjetnika afroameričkog, crnog country-bluesa i izvornog sjevernoameričkog folka, kasnije prvi i najartikuliraniji eksponent folk-revivala tijekom ranih 60-ih, najbitniji bard tzv. protestne pjesme i urbane američke šansone koncem 60-ih i polovicom 70-ih sarkastični opseruator »Američkog sna« i ideala »Woodstock-generacije«, začetnik folk-rocka i country-rock idioma, tijekom 90-ih jedan od rijetkih istinskih velikana žanra koji su o(p)stali bezobrazno nedodirljivi na vrhu kreativne suvremene poetike rock n roll idioma-na čelu (za drugu poziciju on ne zna i ne haje) šake odabranih, preživjelih, u kojoj su osim njega još jedino *Joni Mitchell*, *Neil Young*, *Van Morrison*, *Lou Reed*, *Sir Paul McCartney*, i, dakako, *Keith Richards*. Da je samo snimio albume

koji su sama esencija sasama osobenog, nadrealnog poetski raskošnog rock-svjetonazora, poput primjerice »Freewheelin« (1962.), »Highway 61 Revisited« (1964.), »Subterranean Homesick Blues« (1965.), »Blonde On Blonde« (1966.), »Self Portrait« (1969.), »Basement Tapes« (1975.), »Blood On The Tracks« (1975.), »Before The Flood« (1976.), ova tri potonja sa skupinom starih znanaca iz kanadske skupine »The Band«, »John Wesley Harding« (1967.), »Good As I Been To You« (1995.), ili briljantni »Time Out Of Mind« (1998.), koji je, kao od šale, pokupio 6 Grammy nagrada, Dylan bi bio najveći. A nije učinio samo to. Dakle najveći je. I više od toga. Sretan Ti rođendan, Meštre, i kako bi sam to otpjevao: »May You stay forever young...« (Dabogda zauvijek ostao mlad).

PEDESET I DVIJE
GODINE ZAGREBAČKE ŠKOLE
ANIMIRANOG FILMA

Kada je prvi animirani film »Veliki susret« napravljen u Zagrebu 1951. godine, i emitiran iste godine na današnji dan 23. svibnja u pravom Disney maniru s trajanjem od, u to vrijeme, impresivnih 20 minuta, nitko nije ni sanjao da će to biti početak nevjerojatnog uspjeha: »Zagreb film«, Studio za animira-

ni film, osnovan je točno 8 godina kasnije 1959. godine, na današnji dan - *Georges Sadoul* je u Cannesu uzviknuo: »Nastala je Zagrebačka škola animiranog filma!«. Najveći uspjeh postignut je kada je pokojni *Dušan Vukotić* dobio »Oscara« za svoj animirani film »Surogat«, to je bio prvi nagrađeni film koji nije bio s engleskog govornoga područja. O drugoj legendi ove škole, liku profesora Baltazara, nešto više kakvom drugom zgodom.

VIJESTI

IMPRESIVAN KONCERT
SUBOTIČKIH ZBOROVA

Uminulu nedjelju 18. svibnja održan je u subotičkoj Katedrali svete Te-rezije u organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« (Subotica) sedmi po redu svečani koncert subotičkih zborova. Na koncertu su nastupili: zbor Župe svetog Roka, zbor Župe svetog Jurja, kamerni zbor Udruge penzionera, Ženski omladinski zbor pod ravnanjem *Murenyi Matyasa*, (koji je 9. svibnja na 27. Festi-valu omladinskih zborova Vojvodine, održanom u Srijemskim Karlovcima, osvojio Brončanu povelju), zbor Župe Isusova Uskrsnuća, mješoviti zbor »Slavenska« pod ravnateljstvom *Dragane Ristić*, katedralni zbor »Albe Vidaković«, sa sestrom *Mirjam Pandžić* za orguljama i s dirigentskom palicom, mješoviti zbor SKC »Sveti Sava«, s dirigentom *Veselinom Jevtićem*, te kamerni zbor »Pro Musica« kojim je ravnao *Dévit Zoltan*. Na koncu su svi pjevači i zborovođe skupno izveli skladbu »Canti chorum« kojom je ravnala sestra Pandžić, i na taj način je ova impresivna manifestacija doživjela istinsko finale.

URUČENE NAGRADE
»DR. FERENC BODROGVÁRI«

Svečanom dodjelom su prekjučer, 21. svibnja, nagrade »Dr. Ferenc Bodrogvári« uručene: mr. *Lajos Hoványi* za knjigu »Vizeink nyomában«, *Berislavu Skenderoviću* za pripravu i vođenje koncerata Subotičke filharmonije i Gradskom muzeju za cjelokupnu aktivnost. Dobitnici Posebnog priznanja su: *Tomislav Žigmanov* za knjigu »Bunjevački blues«, *Natalia Vicei* za ulogu u predstavi »Nem fáj« i *Dragan Krstić* za realiziranje tribine »Dijalog« i objavljivanje zbirke »Tajna umjetnosti«. Povelje za dobitnike izradio je *Miroslav Jovančić*.

N. P.

Umjetničke kolonije u Vojvodini

Ishodišta kreativne energije

U Likovnom susretu u Subotici prošle sedmice otvorena je izložba »50 godina umjetničkih kolonija u Vojvodini«. Na izložbi su predstavljeni radovi najznačajnijih autora koji su sudjelovali na vojvođanskim kolonijama. Izloženi radovi su iz zbirke Likovnog susreta, uz koje su predstavljeni za ovu priliku radovi koji su posuđeni, nastajali u specijaliziranim radionicama, kao što su radovi s »Terre« iz Kikinde ili Keramičarske kolonije iz Malog Idoša. Izložbu su otvorili ravnateljica Likovnog susreta *Olga Šram*, akademski slikar *Miroslav Jovančić* i povjesničar umjetnosti *Bela Duranci*. Nakon otvaranja izložbe predstavljena je i publikacija istoimenog naziva, koja sadrži 80 članaka o 80 kolonija koje su radile od 1952. do danas. Uz Olgu Šram i Belu Duranciju o publikaciji su govorili povjesničar umjetnosti Sreto Bošnjak i direktor Galerije suvremene umjetnosti pri umjetničkoj koloniji Ečka.

U povodu obilježavanja 50 godina rada

Gosti i domaćini

umjetnika u Sićevu bila želja da se zajedništvom potvrđuje svrsishodnost udruživanja južnih Slavena, što je već bio program. Kasnije će se pokazati da je vrsta programskog udruživanja neophodna za osnivanje kolonija.«

Kada je osnovana prva vojvođanska kolonija?

Slikar *Acs Jozsef* (1914.-1990.) je uz podršku upravnika senčanskog muzeja *Tripolszky Geze* (1926.-2002.) osnovao prvu vojvođansku koloniju u Senti 1952. godine. Sljedeća likovna kolonija osnovana je u Bačkoj Topoli 1953. godine. Jedan od umjetnika-osnivača je ponovo Acs Jozsef, dok je spiritus movens bačko-topolske kolonije *Devics Imre* (1922.-1971.). Poslije Bačke Topole kolonije su se osnivale jedna za drugom. Bečej je osnovao koloniju 1954. godine. Kikinda osniva koloniju 1955., a pokraj Zrenjanina u Ečki kolonija je osnovana 1956. U Subotici je 1962.

Predstavljanje publikacije

štva«, a u kontekstu »potreba radnog naroda«. Ipak, likovne kolonije stvaraju klimu legaliteta slobodnog stvaralaštva, jer su bile pod patronatom onih intelektualno orijentiranih ljudi koji nisu bili konzervativni, a koji su bili na poziciji politike u struktura Komunističke partije.

Nećemo se udaljiti od predmeta, ako Vas upitam kako ste razumjeli suzbijanje umjetnosti od strane režima Slobodana Miloševića?

Naizgled nije bilo direktne represije, ali dešavalo se nešto drugo. Medijski i materijalno podržavani su svi oblici trivijalne kulture koji odgovaraju populizmu. Suština takve strategije je bila promocija kiča. U vrijeme prvih likovnih kolonija dešavalo se nešto drugo. Onda su se »eksponirali« dežurni žbiri palanačkog duha, koji su pokušavali da onemoguće rad budućnosti okrenutih likovnih stvaralaca.

Otvaranje izložbe

umjetničkih kolonija u Vojvodini, *Bela Duranci* za »Hrvatsku riječ« kaže:

»Karakteristično je da su se svi osnivači i učesnici kolonija zalagali za modernu umjetnost. Prva jugoslavenska kolonija osnovana je u Sićevu 1905. godine i ona je uz likovnu koloniju Nagybanja, koja je osnovana 1896., ostala vrsta uzora. Zajedničko je za obje te kolonije da se težilo formiranju kolonije na modernim stajalištima. Osnivanjem kolonije u Nagybanji, europsko slikarstvo počelo je da zrači na tadašnjim mađarskim državnim teritorijama, dok je sićevačka kolonija bila izraz težnje prevladavanja »narodnih tema« i priključenje u modernu, a također je udruživanje

osnovan Likovni susret otvaranjem izložbe »10 godina umjetničkih kolonija Vojvodine«. Počele su nicati i specijalizirane kolonije, kao prva, 1959., keramičarska u Malom Idošu, a 1960. godine, osnovana je kolonija tapiserija u Adi. Kolonije su nicale jedna za drugom.

Da li su likovne kolonije uzdrmale konzervativizam provincije i »duh palanke« o kojem Radivoj Konstantinović maelstravno piše u svojoj istoimenoj knjizi?

Jesu, itekako, jer u ta poratna vremena apstrakcija u slikarstvu je bila bauk. Senčanska kolonija je bila među prvim koje su omogućavale slikarima slobodno stvaralaštvo. Bilo je to doba kada su se vodile polemike »za i protiv slobodnog stvarala-

Kakav je današnji značaj umjetničkih kolonija?

Likovne kolonije stvorile su od provincijskih prostora plodno tlo za događanja u kulturi. Danas kolonije djeluju kao izazov i teže da u tom zajedništvu umjetnici pronađu nove kreativne putove. Na kolonijama se ostvaruje kolektivna stvaralačka energija koja je vrlo podsticajna za rad svakog umjetnika ponaosob, koji boravi u koloniji i stvara u njenim kreativnim radionicama. Različitost svakog umjetnika stapa se u jedinstvenu energiju koja inspirira na dalji istraživački rad u likovnoj umjetnosti – ističe na kraju razgovora *Bela Duranci*.

Z. Sarić

Poetski kutak: Dobriša Cesarić

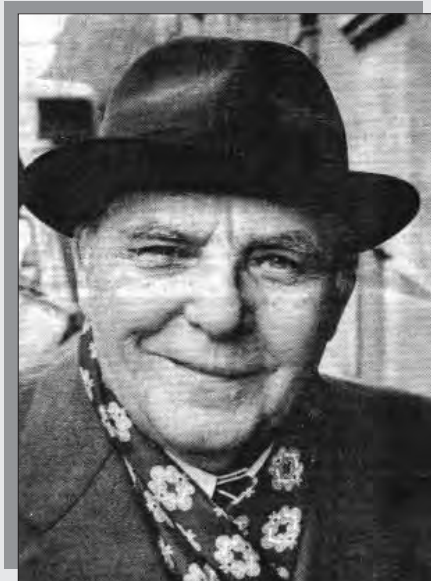
Prepoznatljivo ime hrvatske moderne

Dobriša Cesarić se u književnosti javlja s pjesmama koje piše i objavljuje između dva svjetska rata, a njegova poezija je imala veliki odjek nakon Drugog svjetskog rata, iako u povijesti hrvatske književnosti u tom razdoblju dominiraju dva velika književna autora: Miroslav Krleža i Tin Ujević. Bez obzira na suvremenike, Cesarić je svoju poeziju gradio tiho i uporno. Njegovo pjesništvo odavno je postalo predmet esejiističkih i kritičarskih razmatranja u nas i u svijetu.

Pjesnik Dobriša Cesarić rođen je 10. siječnja 1902. u Slavonskoj Požegi. Djetinjstvo je proveo u Osijeku, gdje je završio osnovnu školu i nižu gimnaziju. Godine 1916. prelazi u Zagreb, gdje maturira i upisuje studij filozofije. Od samog dolaska u Zagreb, Cesarić objavljuje pjesme. Objavio je veći broj pjesama u »Književnoj republici«, koju je uređivao Miroslav Krleža, a kritičari vrlo često nazivaju Cesarića pjesnikom Zagreba. Po završetku Drugog svjetskog rata postaje urednik ugledne izdavačke kuće »Zora«, a 1951. izabran je za redovnog člana Akademije znanosti i umjetnosti. U glavna djela Dobriše Cesarića spadaju: »Lirika«, 1931., »Spasena svjetla«, 1938., »Izabrani stiho- vi«, 1941., »Pjesme«, 1951., »Osvjetljeni put«, 1953., »Tri pjesme«, 1955., »Goli časovi«, 1956., »Proljeće koje nije mo- je«, 1957., »Izabrane pjesme«, 1964., »Moj prijatelju«, 1966., »Slap«, 1970. Cesarićev prevodilački rad sakupljen je u »Knjizi prepjeva«, 1951., s prijevodima pjesnika Puškina, Jesenjina, Ljermontova, Goethea, Heinea, Rilkea. Za svoje pjesničko stvaralaštvo Cesarić je često nagrađivan: za svoju prvu knjigu »Lirika« dobio je nagradu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, za knjigu »Osvjetljeni put« nagradu Saveza književnika Jugoslavije, a za »Izabrane pjesme« Zmajevu nagradu 1960., i nagradu Vladimira Nazora 1964., dok je 1969. godine dobio nagradu Vladimira Nazora za životno djelo. Cesarić spada u red onih naših pjesnika koji su prevodeni na vrlo velik broj stranih jezika. Dobriša Cesarić je umro

18. prosinca 1980. godine u Zagrebu.

Cesarićeva poezija je jednostavna, romantična i, dakako, moderna. Njegovu poeziju karakterizira jasnoća izražavanja, kratkoća same pjesme i često poantiran kraj, ali unutrašnji dio Cesarićevih pjesama uvijek se drži sakupljen oko kakve neprevodive slike, što Tea Benčić sjajno za- paža u svom eseju o Cesarićevoj poeziji:

»Zapravo je sjena pjesme uvijek nedodirljiva, ona čuva jedan sloj koji ne može biti izrečen nikakvom interpretacijom«. Iako nesumnjivo pripada pjesništvu moderne, u Cesarića nema kovanica, neobičnih sprega ili idioma, toliko korištenih u modernoj poeziji. U pogovoru »Lirika Dobriše Cesarića« knjizi »Izabrane pjesme«, 1964., Jure Kaštelan piše: »Prava je poezija kao element, jednostavna i neprotumačiva. Preobraziti je u racionalne pojmove uvijek je jednim dijelom uzaludan trud... Lirika Dobriše Cesarića ima složenost jednostavnosti prirode. Ona je svjetlost svitanja. Ona je prazna i napuštena stanica i svijetao grad. Ona je suvremeni život sa svojim suprotnostima, više gradski, više pločnik i plinska svjetiljka nego talasane žitnih polja. Ta je lirika nova i suvremena«.

Cesarićeva jednostavnost je kompleksna, jer njegova poezija je zagovor za na-

stavljanje i trajanje. Cesarićeve pjesme su govor u kojemu obitava predmet svijeta. Postavljajući predmet svijeta, Cesarić ukazuje na djelatni, antropološki karakter pjevanja, sabirajući u pjesmi čitav »svjetsko-unutarnji« prostor, kako u eseju »Čemu pjesnici« to razotkriva Martin Heidegger. Cesarić sabire ono što je raspršeno i u čovjeku zanijekano. Tea Benčić bilježi kako je: »Cesarićeva romantičnost zamjenjiva riječju dobrota«. U težnji da putem poezije ispolji čovjeka, Cesarić radikalno zahvata problem čovjeka. Zbog čega radikalno? Zbog toga, jer zahvata li ga u sebi, zahvata ga u njegovom korijenu, a Dobriša Cesarić je zaokupljen spoznajnom problematikom čovjekovog postojanja i unutar njegovih stihova evidentna je briga za čovjeka.

Željeznicom

Telegrafski stup, telegrafski stup,
I smrznuto polje,
I pogled zasićen i tup,
I život bez volje.

Mijenjaju se krajevi i postaje,
Ali tuga, tuga ostaje.
Nosim je od stanice do stanice,
Nosim je od granice do granice.

Osjećam da sam ko kotač vagona,
Koji sila vazda u daljinu nosi
I pokreće,
Ali on se vječno oko svoje osi
Okreće, okreće.

Orao u volijeri

To nije stijena sure, slobodne planine, nego nagomilani kamen u kavezu. Ovo je svijet u kome se leprša, a ovaj dan - to nije pravi dan.

On sjedi nepomično, sa suvišnim krilima, i samo spava, spava.
Kadikad otvori oči i gleda oblake kako putuju u beskraj.
Kadikad - začuvši zov visine - raširi krila, ali ih odmah skupi:
zna da će prvim zamahom udariti o žice kojima su mu ukrali život.

Mary McAnaulty, medijator i communityworker

Traženje izlaza iz začaranog kruga

Konflikti koji sami sebe hrane su oblast koju specijaliziraju communityworkeri. Nakon Hrvatske i Bosne, i u Vojvodini počinje obuka za ovaj delikatan posao

Piše: Nikola Perušić

Učiteljica španjolskog i francuskog je - zika koja je živjela i radila u Africi i Južnoj Americi, osoba koja je prvi put došla na balkanske prostore prije šest godina sa Zapada. Ali, Mary McAnaulty je razorene zajednice i krvave konflikte već vidjela u svojoj domovini, Sjevernoj Irskoj. Radeći godinama na prevenciji i razrješavanju konflikata, to znanje i umijeće prevazilaženja razlika prenosi na mlade ljude u Hrvatskoj, Bosni i Vojvodini. Nakon rada u Vukovaru, Osijeku, Brčkom, Dobroju, Maglaju i Travniku, prvi put je došla u Vojvodinu, gdje radi s grupom iz Novog Sada i Subotice.

Ljudi njenog profila pomažu da se prevaziđu situacije u kojima paravojne formacije ne žele međusobno ni razgovarati, kao niti političke stranke, i kada mnogi žele samo da nastave konflikt.

► Vi radite kao medijator i communityworker. Što to zapravo znači?

Sjeverna Irska je imala mali rat 1968. godine. Od 1997. imamo mirovni proces. Ono što se dešavalo u Sjevernoj Irskoj, je da je to dio Velike Britanije, i da je do početka pokreta ljudskih prava, u kasnim šezdesetima, svim institucijama vladala i upravljala protestantska većina, a da se tamo nalazi i katolička manjina. Irska republikanska armija (IRA) je paravojna grupa koja se bori za neovisnost cijele Irske. No, poslije ovog pokreta za ljudska prava, vlada je suspendirana i izravno se vladalo iz Velike Britanije. Imali smo skoro 30 godina nasilja paravojnski. No, ovi su ratovi daleko drugačiji od ratova u bivšoj SFRJ koji su bili vrlo snažni i trajali 3-4 godine, dok smo mi u Sjevernoj Irskoj imali vrlo dug konflikt, što znači da nitko mlađi od 35 godina nije nikad živio u normalnom društvu, već samo u društvu punom nasilja. Sjeverna Irska je vrlo podijeljena sredina. Moguće je da doživite 16 godina, i ako ste katolik da nikad niste progovorili ni s kime

koji su željeli učiniti nešto na planu problema u svom okruženju, problema s nasiljem, i »rekreacijskim nasiljem« koje se dešava vikendom između ožujka i listopada kada protestanti iz Narančastog reda imaju svoje marševe, koji mogu postati vrlo sektaški. Oni odlučuju da prolaze kroz oblasti republikanaca i tada se često dešavaju demonstracije i nasilje. Dakle, ako ste mlada osoba koja odrasta u ovakvom području, brzo dolazite u kontakt s nasiljem, paravojnim aktivnostima, bilo da su republikanske ili lojalističke. To je glavni problem koji se oslikava na svim razinama društva. To je život u strahu. Ako ste mlađić, ili čak djevojka, koji se voli družiti, ove paravojne postaju privlačne jer ovako »radite nešto za svoju naciju«, »vaše je pravo da se borite«, »pravo da postoji vaša tajna paravojnska«...

Tako su posao počeli *youthworkeri* i *communityworkeri*, tj. osobe koje rade s mladima i koje vode društvene djelatnosti u zajednici i aktivnosti s mladima. Oni su istraživali i upoznavali tu kompleksnost, te saznanje kako je to biti katolik ili protestant, kako početi razumijevati jedni druge i kako bi mogli raditi zajedno. Iako ovo zvuči jednostavno, to uopće nije bilo lako. Bilo je potrebno oko 15 godina rada. Nije uvijek uspijevalo. U određenim oblastima je uvijek bilo nasilja. U Belfastu ili Derryju ove dvije zajednice žive vrlo blizu jedna drugoj tako da su to i dalje žarišta sukoba u koje mladi upadaju i sukobljavaju se, a paravojne još postoje. I u ovom mirovnom procesu je glavna republikanska paravojnska IRA, koja ima političko krilo Sinn Feinn, koje je vrlo snažno u mirovnom procesu i koje je spremno da rješava probleme političkim načinom a ne militarističkim sukobima.

Marry McAnaulty

Za sebe ova medijatorica kaže kako je ponekad umorna od svega toga, a ponekad da joj nikad neće dosaditi raditi jer je oduševljenje raditi s energičnim, inteligentnim i talentiranim mladim ljudima na razvijanju njihovih društava nakon konflikta.

Radeći za švedski institut »Proni« (Project of Northern Ireland) prenosi svoja iskustva na druge. Pored situacija koji su vezane za konflikte u zajednicama, među nacijama i religijama, također se bavi obukom odraslih, rodnom problematikom, siromaštvom...

tko je protestant, što je dosta vjerojatno. Sustav obrazovanja je podijeljen na katolički i protestantski. Postoji i pokret integrirajućeg školstva, kojem i ja pripadam, koji je počeo s roditeljima koji nisu željeli birati u koju će školu slati djecu. To je pokrenuto i vlada je to podržala i te škole rade vrlo dobro, ali ih pohađa samo oko 5 % djece koja se školuju.

Imamo mirovni proces koji posljednjih 5-6 godina ne bi bio moguć da nije bilo godina i godina rada provedenog u zajednicama, generiranog od strane *youthworkera*

Mladi paramilitaristi

► **Je li točno da postoji ekonomska razlika između protestanata i katolika, da su katolici siromašni, a protestanti bogati?**

Trenutačno ne, ali kada je konflikt počeo u šezdesetima, bilo je velike diskriminacije. Sve značajne poslove i profesije su vodili protestanti. U policiji (RUC) je bilo oko 99 % protestanata. Ako je katolik htio pristupiti policiji – a bila je velika nezaposlenost, pa su pojedinci to uradili zbog plaća – to bi značilo da se nikad ne može vratiti u svoju zajednicu. Tako da katolici nisu priznavali RUC i u većini područja su patrolirali samostalno u okviru zajednice i dešavalo se da te paravojske ne puštaju policiju unutra. Zbog svega ovoga se nije moglo krenuti u mirovni proces bez velikih reformi. No, sada je Republika Irska bogata zemlja, članica Europske unije i mnogo je manje nezaposlenosti. Posljednji podaci popisa govore da se gotovo izjednačio omjer katolika i protestanata. Početkom sukoba su katolici bili u manjini, odnos je bio oko 60 naprama 40 posto u korist protestanata. To znači da se mnogo protestanata odselilo zbog svega ovog, mnogi mladi su odlazili u Englesku na studij te se nisu vraćali i to je također dovelo do ovog. Mirovni proces je doveo do ekonomskog buma, ljudi dolaze investirati, ali ljudi koji su još uvijek u području sukoba u Belfastu ili Derryju, još ne osjećaju korist od ovog procesa, još je velika nezaposlenost i zato su još uvijek uključeni u konflikt.

► **Kako se institucije odnose prema građanima sada?**

Uvijek se prepozna kad nekog vidiš ili po imenu je li katolik ili protestant. To je isto i u Bosni. Postoji razlika, ali su sada isti uvjeti za zapošljavanje, ljudi imaju iste mogućnosti, pa nema takve diskriminacije više.

► **Kakva je situacija s irskim jezikom?**

Koriste se mnogi načini kako bi se nastao konflikt, a jezik je jedan od njih. Postoji irski jezik keltskog podrijetla koji je vrlo različit, i koji je tijekom pedesetih i šezdesetih počeo odumirati, ali je povećanjem nacionalizma došlo do povratka interesa za irski jezik. On se prije toga govorio samo na zapadnoj obali Irske, a sada je zbog sukoba najbolje učiti ga u Belfastu, gdje postoje škole na irskom jeziku, irski ples, i gdje je ta kultura vrlo živa u getima. Inače svatko govori engleski, tj neku vrstu engleskog. U traženju identiteta protestanti su se osjećali kao da zaostaju za katolicima, pa su svoj ulster-scottsch dijalekt nazvali posebnim jezikom, mada to lingvistički nije točno. Tako da postoje natpisi na irskom, engleskom i ulster-scottschkom jeziku. To

je službeno tako, ali u praksi nije svuda tako. Od samouprava ovisi dokle će ići s time, uvijek postoji konflikt na lokalnoj razini koliko će novca potrošiti na to i zašto držati sve te dokumente na tri jezika kada se svi služe engleskim. Zbog toga u zajednicama u kojima vladaju republikanci ima te irski, a ako tamo imate lojalističku manjinu, ona će se boriti za ulster-scottschki jezik i ovaj problem se nastavlja i istovremeno se neprekidno diskutira o ovom problemu.

► **Kako se ljudi identificiraju po naciji ili religiji, kao katolici ili Irci?**

To je stvar izbora. Možemo imati irsku putovnicu, tj. obje, i britansku i irsku putovnicu. Mnogo ljudi ne priznaje državu ni Sjevernu Irsku, ni Britaniju niti kraljicu – već kažu da žive u Irskoj, ili u okupiranih šest okruga Irske koje su okupirali Britanci. Političari također ne žele priznati Sjevernu Irsku, pa koriste termin Ulster, što je naziv pokrajine i čime pokazuju da su lojalni kraljici, da su protestanti. No, ima mnogo mogućnosti, ljudi govore da su ljudi iz Ulstera, da su građani Sjeverne Irske, građani Irske, građani Velike Britanije i sve te kvalifikacije su u uporabi.

► **Kakve su sličnosti i razlike između Sjeverne Irske i onog što vidite na prostorima bivše SFRJ?**

Radim već 10 godina u Sjevernoj Irskoj na poslovima u zajednici. A već godinama dolazim ovdje i također radim s ljudima, gledam što se dešava i razgovaram s mnogima, podučavam grupe kako da upravljaju konfliktima, da ih razrješavaju, kako da obavljaju grupni rad, poboljšavaju odnose među zajednicama.

Postoji mnogo, vrlo mnogo zajedničkih stvari, ali isto tako i mnogo razlika. Slično je što su ljudi vrlo striktni u povodu svoje nacije i nacionalnosti, slično je kako nastavljaju konflikte, iste su predrasude.

Najveća je razlika što mi imamo ljude od recimo 35 godina, a da nikad nisu živjeli u sistemu koji je bio drugačiji i s manje sukoba. Dotle u bivšoj SFRJ je to dob od 12-14 godina, što je razlika. Tu ima mnogo više mladih ljudi koji su živjeli i u onom prijašnjem vremenu bez konflikta i koji znaju da bi situacija mogla biti opet drugačija. U Sjevernoj Irskoj je velik broj ljudi koji nema taj osjećaj da situacija može biti drugačija, jer su cio život proveli pod ovim okolnostima. Tada je teško pokrenuti ih. Druga razlika je što je ovdje još malo rano da se krene prema zajedničkoj budućnosti, što je kod nas pokrenuto više iz potrebe, jer su uvjeti života bili toliko užasni. Izgradili smo to godinama iskustva, činili smo i mnoge greške, ali smo i učili iz njih. Kada dođemo ovdje, vidimo da je još rano za neke stvari.

Ponekad ljudi koji se nalaze na konfliktom području misle da su posebno vrijedni zbog toga, jer im se dešava ono što druge zaobilazi. To ih gotovo vezuje i misle da ih nikad neće nikad shvatiti, niti njihov konflikt, te da nitko ne može pomoći. Ali mi podučavamo ljude da usvoje znanje i vještine, da vode dijalog kako bi našli i stvorili svoj izlaz iz situacije.

Mary McAnulty kaže da se nakon serije predavanja u Novom Sadu i Subotici mora vratiti u Sjevernu Irsku. Tamo nastavlja svoj posao. Dolazi ljepše vrijeme, ljudi izlaze van i veća je vjerojatnoća sukoba. Neredi mogu izbiti svake noći. Stoga ona noću sa svojim kolegama obilazi oblasti u kojima su žarišta sukoba, gdje protestante i katolike dijeli samo jedan zid. To su geta s čije obje strane se nalaze community-workeri koji rade za svoju zajednicu i pokušavaju izgladiti sukobe.

Communityworkeri su na vezi, razmjenjuju informacije o onom što se dešava, pogotovo tamo gdje nema policije.

I čekaju mir.

Najava filmskog ljeta 2003.

Ljeto - vrijeme blockbustera (1.)

Proljeće je pravo vrijeme da najavimo aktualne ljetnje filmske hitove. Krećemo po abecednom redu i u narednih mjesec dana preporučićemo one filmove od kojih se očekuje dobra zarada i, ujedno, rekordna gledanost.

AGAINST THE ROPES

Meg Ryan, u, za nju, netipičnoj drami, glumi Jackie Kallen, koja je bila prva menadžerica u povijesti profesionalnog boksa. Film prati njen težak put da uspe u muškom poslu i napravi od James Toneya (*Omar Epps*) svjetskog šampiona u srednjoj kategoriji.

AMERICAN PIE 3: AMERICAN WEDDING

Treći dio serijala »Američke pite« se dešava oko svadbe dva junaka iz prethodnih dijelova (*Jason Biggs* i *Alyson Hannigan*). Skoro svi članovi originala se vraćaju za ovaj film, izuzimajući sada već u art-filmovima afirmiranu *Menu Suvari*.

Američka pita - treći dio

ANGER MANAGEMENT

Komedija u kojoj povučeni biznismen Dave Buznik (*Adam Sandler*) biva greškom optužen za nasilje i mora se podvrgnuti terapiji za suzbijanje bijesa. Problem je što i njegov terapeut (*Jack Nicholson*) djeluje kao neko komu bi ta terapija bila potrebna. Opet Oscar...

»Bruce Almighty« - Jim Carrey glumi Boga na 24 sata

BAD BOYS 2

Nastavak uspješne akcije iz '95. u produkciji *Jerry Bruckheimera*, sa dva glumca koje je prvi dio proslavio. Mike Lowrey (*Will Smith*) i Marcu Burnett (*Martin Lawrence*) su dva policajca iz Miamijske koji odlaze u London izvući Burnettovu sestru iz problema koje ima sa tamošnjom mafijom. Vratolomije i efekti.

BRUCE ALMIGHTY

Jim Carrey igra Brucea, čovjeka koji stalno krivi Boga za sve loše što mu se dešava, dok mu jednog dana Bog ne da šansu da za 24 sata bude bolji od njega ili će vratiti svijet u Mračno Doba. Režiser filma je *Tom Shadyac* (*Ace Ventura 1 i 2*).

BUFFALO SOLDIERS

Kontroverzno ostvarenje o američkim vojnicima stacioniranim u Berlinu, neposredno prije pada Berlinskog zida 1989. godine, kojima su glavne zanimacije tuče, alkohol, trgovina drogom i oružjem. Jedan od vojnika (*Joaquin Phoenix*), koji manipulira svojim nadređenim (*Ed Harris*), se sprema za veliki ('droga za oružje') posao, u trenutku kada u bazu dolazi novi pukovnik (*Scott Glenn*) sa svojom kćeri (*Anna Paquin*). I eto romanse.

BULLETPROOF MONK

Akcija koja prati izbjeglicu iz Hong Konga koji u San Francisku traži čuvenog kung-fu majstora da mu pomogne u oslobađanju njegove zarobljene obitelji. Ova akcija je rađena po stripu iz 1993., a glume *Chow Yun Fat* i *Seann William Scott*.

Kung fu akcija od producenata »MI2«

CABIN FEVER

Najskuplji film indie studija Lion's Gate. Ovaj horor govori o grupi koledž diplomaca koji odlaze na izlet u šumu, u namjeri da se zadnji put lijepo provedu prije odlaska u svijet odraslih. Jedna djevojka iz grupe će ubrzo oboljeti od neobične bolesti i ostatak grupe će je zaključati u kolibu u šumi i početi međusobnu borbu želeći se zaštititi od eventualne zaraze. Kao 28 dana, samo još skuplje.

Cameron Diaz, jedan od božanstvenih anđela

CHARLIES ANGELS 2: FULL THROTTLE

Nastavak chick akcije iz 2000. »Čarlijevi Anđeli« ovoga puta jure za irskom mafijom, koja se dokopala liste ljudi koji su pod programom zaštite svjedoka, želeći ih likvidirati. Anđele opet glume Cameron Diaz, Lucy Liu i Drew Barrymore. Bill Murraya je zamijenio Bernie Mac, a glavni je negativac Demi Moore. I inače.

DAREDEVIL

Ekranizacija Marvelovog stripa o advokatu Mattu Murdochu (Ben Affleck), koji je izgubio vid nakon saobraćajne nezgode, ali su mu zbog toga pojačana ostala čula. On postaje superheroj - Daredevil i kreće u borbu protiv glavnog kriminalca grada Kingpina (Michael Clarke Duncan). Djevojku igra Jennifer Garner. Dok čekamo Spidermen 2.

Ben Affleck - superjunak

DOWN WITH LOVE

Radnja se dešava šezdesetih godina prošlog stoljeća i prati ljubavnu priču između spisateljice bestseler (Renee Zellweger) i novinara/plejboja (Ewan McGregor). Cijeli film je sniman u Technicolor tehnici šezdesetih da bi mu se dao retro izgled. Producenti su Bruce Cohen & Dan Jinks (»Americka lepota«), a režiser je Peyton Reed (»Bring It On«). Retro je in.

DREAMCATCHER

Film raden po romanu Stephena Kinga, a znamo kako prolaze takvi filmovi... Radnja se odvija u Maineu gde četvorica prijatelja, kao i specijalne jedinice Američke vojske, pokušavaju da spriječe širenje vanzemaljske bolesti, prouzrokovane padom NLO-a. Igraju Morgan Freeman, Thomas Jane, Tom Sizemore...

Morgan Freeman - hvatač snova

VIJESTI

Harry Potter rasprodan u 6 milijuna kopija, u prvom danu!

Nastavak Harryja Pottera (»Odaja tajni«) na video i DVD tržištu prodan je u više od 6 milijuna VHS-a i DVD-a zajedno u prvom danu. Šefovi Warner Home Video odbili su komentirati vijest o rezultatima izdanja koji je pušten u videoteke SAD-a, Britanije, Njemačke, Australije, Španjolske i Skandinavije istovremeno. No, procjenjuje se da je od petka, kad se pojavio u videotekama, pa do nedjelje, prodan u 11 milijuna primjeraka. Inače, film je u američkim kinima zaradio 260 milijuna dolara.

Duboko grlo

Kako trenutačno stvari stoje, Angelinu Jolie ćemo uskoro gledati u ulozi Linde Lovelace, porno zvijezde 70-tih poznatije pod imenom Duboko Grlo. Lovelaceova je imala dosta problema s drogom, da bi zatim tajanstveno nestala s porno scene. Nakon nekoliko godina, ponovno se vratila, tvrdeći ovaj put da je u svijet pornografije gurnuta protiv svoje volje. Postala je najžešći protivnik takve vrste filmova, da bi prošle godine poginula u prometnoj nesreći. Val Kilmer je nedavno snimio film »Wonderland« o Johnu Holmesu, porno glumcu iz 70-ih, poznatom po... i činjenici da je spavao sa otprilike 14 tisuća žena (uf) i na kraju umro od side 1981. godine. U nešto blažoj varijanti hollywoodske »porno-nostalgije«, Liv Tyler glumi Bettie Page, slavnu američku »pin-up« djevojku, i to u režiji Martina Scorsesea.

Objavljene nominacije za MTV filmske nagrade

31. svibnja dodjeljuju se filmske nagrade televizijske kuće MTV, s akcentom na blockbusterima. Tako su se ove godine u kategoriji za najbolji film našli filmovi 8 milja, Gospodar Prstenova: Dvije Kule, Spider-Man, Barbershop i Krug. Ono što je novo u ovogodišnjim MTV nagradama je i jedna nova kategorija. Riječ je o likovima stvorenim pomoću računala, putem CGI grafike, pa će tako i oni dobiti svoje priznanje za najbolji vir-

Izlog najljepših žena svijeta

Calendar Pirelli

Primarni cilj kalendara bio je i ostao - djevojke

U Londonu su razmišljali o kalendaru. Ideja baš nije bila nova, bila je odavno već viđeno. Cijela priča potekla je od kalendara britanske auto kuće Leyland, koja je između dva rata taj period obilježila svojim kalendarima na čijim su stranicama bile gospodične s bujnim i bajnim oblinama. Kalendar su se cijepali po mjesecima, sa slikama već spremnim za lijepljenje po kabinama kamiona. Tada malo poznata *Norma Džin Bejker* se 1949. godine uspjela izboriti za mjesto na kalendaru »Golden dreams«, koji je veoma brzo prodat u osam milijuna primjeraka, a Norma je postala nezaboravna Merilin Monro.

Tako je rođen prvi kalendar Pirelli, onaj iz 1963. godine, koga je danas nemoguće naći pošto ga kolekcionari ljubomorno čuvaju zbog odličnih fotografija i do tada neviđene grafike, jer objedinjuje i predstavlja kolektivni erotski imidž jednog vremena. Fotograf je bio *Terens Donovan*, koji je već tada bio legenda na modnim pistama. Primarni cilj kalendara bio je i ostao - djevojke.

UOBLIČAVANJE SNOVA: Za pozadinu prvog kalendara izabrana je Majorka, a na slikama su dominirale »djevojčice iz susjedstva«.

Kalendar nije izašao 1967. godine. Englezi su bili ubijedeni da se direktno umi-

ješala Rimska Kurija i da je glavnom Pirellijevom uredu zabranjeno objavljiva nje. Međutim, prekid je trajao samo jednu godinu i već sljedeće godine iskorak je učinjen.

Ekipe koje su pravile kalendar su mijenjane, kao i modeli, fotografi, lokacije, a jedino je tema uvijek bila ista: oda slobodi, ljepoti tijela, uživanje u životu, prilagođavanje neiskvarenoj klimi.

Sudbinu ovog kalendara pratili su mnogi, a on se razvijao iz godine u godinu i bio sve jasniji i precizniji, uobličio je nečije snove, i najavio masovnu umjetničku avangardu.

Godine 1994. dolazi do promjena. Redakcija se seli u Milano, pored sjedišta kompanije, a rukovođenje cijelom operacijom povjereno je osnivaču *Dereku Forsajmu*. Za kalendar, kojim je proslavljen trideseti rođendan, pozvan je *Herb Ric* (redatelj spotova Madone i Majkla Džeksona) i četiri top modela, četiri zvijezde modnih pista – *Sindi Kraford*, *Helena Kristensen*, *Kejt Mos* i *Karen Alesander*, četiri arhetipa ljepote kojima moda i reklame bombardiraju devedesete i koje Ric subli-

mira u njihovoj različitosti. Prelazi se na golo-golo, golo tijelo koje se uvija u pjesku kao u ritualu striptiza.

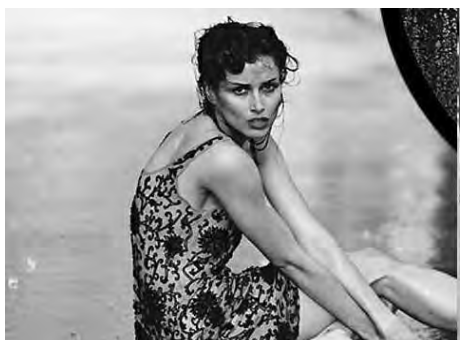
Tokom godina je božanska ljepota bila prisutna na kalendarima, a predstavnice su bile: *Naomi Kembel*, *Eva Hercigova*, *Leticija Kasta*, *Kristen MekMenami*, *Nastasijsja Kinski*, *Tatjana Patric*, *Nađa Auerman*,

Mila Jovovic, Kare Otis, Bridžit Hol, Kristi Tarlington.

Na novim kalendarima nije više bilo privezaka za ključeve niti džepova za noževe. Bio je to jedan slobodouman stil kalendara s fotografijama predivnih žena oskudno obučениh. Nešto specijalno i jedinstveno.

Danas ovaj kalendar ima umjetničku vrijednost i s fotografske točke gledišta pravi je fotografski dragulj. Za njega su radili mnogobrojni svjetski priznati fotografi: *Robert Friman, Brajan Dafi, Frensis Dakobeti, Sara Mun, Džon Klaridž, Ričard Avedon, Mario Testino.*

Od butina koje se pojavljuju ispod bade-mantila (veljača 1964.) do jezika koji obrađuje sladoled (siječnja 1969.), od plastificiranih grudi (svibanj 1983.) do onih velikih (rujan 1974.), od stažnice s automobilskim šarama iz 1984. do ženstvenosti tipa »mens sana in corpore sano« iz 1990. i baršunastog bogatsva tijela Sindi Kraford, Pirelli kalendar priča priču o ženskoj ljepoti, seksualnosti, stilu vijeka koji je za nama i pričati će istu priču u vijeku u kojem smo.

SPECIFIČAN KONCEPT: Svako izdanje nije za prodaju, samo 45.000 ljudi ima privilegiju dobiti ga – neki od njih su: *sultan od Bruneja, princ Čarls, američki predsjednik...*

U periodu od preko 35 godina Pirelli kalendar izazivaju pozornost na svjetskoj sceni svojim spektakularnim, smjelim i drskim fotografijama nagih žena. Oni su pro-

izvod kulturne revolucije inspirirani novom senzualnošću, novim viđenjima i doživljajima ženskog tijela i hitne potrebe za razbijanjem tabua. Genijalna ideja postala je tiskana ikona za svaku godinu koja je iznjedrila mnoge inferiorne imitacije i postavila nove parametre u fantaziji koja se može osjetiti putem fotografije. Pirelli kalendar je ustanovio pravila nove fotografije, do tada su kalendar visili samo na zidovima garaža, a sada svojom umjetničkom vrijednošću nalaze svoje mjesto i u muzejima. I Pirelli uspešno natavlja iz godine u godinu s postavljenjem novih standarda na tom polju.

Cilj kalendara je da kroz fotografsku kreativnost, obrađene teme i mnogobrojnih slika visoke umjetničke vrijednosti, omogući Pirelliju zadržati mit o svojoj ekskluzivnosti.

Pirelli kalendar za 2003. predstavljen je u Londonu u spektakularnom stilu novina-rima, entuzijastima i kolekcionarima iz cijelog svijeta. Danas je ovaj kalendar jedan

od najznačajnijih događaja u svijetu modne fotografije koji, kao i uvijek, spaja umjetničke vrijednosti s ljepotom i vještinom zavođenja.

Potpisan je od slavnog američkog fotografa i redatelja *Brusa Vebera* i kombinacija je kolor i crno bijelih fotografija.

Svaki mjesec predstavljen je s dvije fotografije: seriji ženskih portreta pridružuju se na poledini fotografije muških aktova. Novina u izdanju kalendara za 2003. godinu su fotografije mjesta Castellabate u Italiji koje ukrašavaju svaki treći mjesec.

Svaki Pirellijev kalendar je kolekcija slika koje izražavaju specifičan koncept ljepote iako je još J. J. Vilckeman davno zaključio da je ljepotu nemoguće definirati obzirom na njenu superiornost nad intelektom. U stvari, umjetnički direktori Pirellievog kalendara i fotografi doprinose stvaranju sofisticiranog viđenja ljepote – negdje na pol puta između glamura koji nije samo stil za sebe nego i način života. Način postojanja.

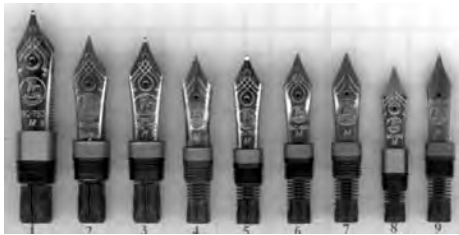
M. M.

Pisaljka čija je tinta ispisala vječnost

Hrvatska penkala za cijeli svijet

Vjerojatno ne postoji pismena osoba na ovom našem planetu koja nije barem jedanput pisala naliv perom ili *penkalom*. Prvi susret s ovim, u eri najsuvremenijih računarskih pisaa i inih hi-tech dostignuća suvremene znanosti na polju elektroničkih prijenosnika ljudske komunikacije, pomalo tradicionalnim sredstvom za pisanje, mnogi od nas su imali prigodom prvog školskog pismenog uradka u prigodnim vježbankama na velike linije. Jer prvi »pravi« sastav mogao se jedino ispisati tintom, uz što manje pogrešaka u pisanju, a za »ozbiljnu« ocjenu prvog književnog kritičara u ulozi razrednika koji je predavao u nižim odjeljenjima. U glavama malšana sastav je bio najmanje važan, mnogo je važnije bilo imati dobro nalivpero. Što sjajnije i ljepšu penkalu...

Svi mi ljudi od pera, kako nas vole ljubazno ili pogrdno nazivati oni koji nas čitaju, započeli smo »pisane karijere« pišući penkalima, preko kojih smo kasnije stigli do pisaa strojeva, prvo mehaničkih, a potom električnih, da bi nas računarska revolucija s kraja dvadesetog stoljeća posjela za PC -je i ultra moderne prijenosne *note bookove*. Ali nitko od nas zasigurno ne može zaboraviti po neko svoje drago penkalo, uz čiju je pomoć ostavio pisane tragove kojih će se sjećati cijelog svog života. Mrlje od tinte, koje gotovo uvijek ostaju na rukama onoga koji piše naliv perom, davno su nestale vremenom prošlim, ali je famozna pisaljka zauvijek ostala nježnošću pohranjena u našim srcima.

IZUM: Na početku dvadesetog stoljeća (1900. godine) Slovak po imenu Eduard Penkala je doselio u Zagreb, grad koji je toliko zavolio, kao i narod koji ga je primio kao svog rođenog, da je čak, na koncu, uzeo i hrvatsko ime Slavoljub. Spomenuti »gospon« je, nadahnut vlastitom inovatorskom genijalnošću, patentirao izum –

nalivpero sa sistemom punjenja na pužnu mehaniku, prototip penkala (posve razumljivo da je ime dobilo po svom izumitelju) kojom se do današnjih dana služi cijeli pismeni svijet. Sama riječ nalivpero govori već sve sama za sebe, jer to je upravo pero u koje se ulijeva tinta, zahvaljujući gospodinu koji je Hrvatsku izabrao za svoju drugu domovinu.

Svoj revolucionarni izum udružio je s braćom Moster (izumitelji su uvijek trebali bogate mecene), osnovavši firmu koja se zvala »Edmund Moster & Co«, ali su je svi znali i zvali »Penkala«, koja je u periodu između 1907. i 1926. godine svojim proizvodima parirala najpoznatijim svjetskim proizvođačima pisaljki na tintu. Naime 1926. godine, glasovita hannoverska tvrtka »Gunther Wagner« (osnovana još srijedinom 19. stoljeća), otkupila je patent tzv. pužne mehanike punjenja od braće Moster, gospon Eduard Slavoljub Penkala, Slovački Hrvat umro je na žalost 1922. godine, istovremeno promijenivši ime tvornice u danas svjetski glasovito ime – *Pelikan*. Ostalo je čista povijest...

ČUVENE MARKE: Osim već spomenutog Pelikana, tu su još posve ravnopravni također njemački Mont Blanc, američki Parker i Waterman, Aurora, britanski Swan Penn, Conway Stewart, Onoto De La Rue, japanski Dunhill Namiki, te talijanski Omas koji nazivaju Ferrarijem među pisaaćim priborom. Svi oni skupa uspjeli su utemeljiti svojevrstni statusni simbol koji krasi njihove plastične, drvene, metalne i ine pisaljke na tintu, dosegnuvši ponekad nevjerojatne cijene za jednu, kada se realno pogleda, nešto luksuzniju spravu za najobičnije ručno pisanje. Za nekoliko tisuća američkih dolara, koliko su pojedini ekskluzivni primjerci navedenih proizvođačkih firmi postigli na mondenskim aukcijama čuvenih promotivnih kuća, mogu se kupiti najsuvremeniji računarski sustavi najviše kvalitete i nevjerojatnih brzina obrade informacija, ali oni koji kupuju skupocjena penkala ionako ih već imaju. Jer rijetko penkalo je stvar statusnog prestiža, pogotovo kada se u trenutku potpisivanja milijunskih ugovora vlastoručni potpis nanese iz luksuznog, starovremenskog naliv –

pera limitirane serije poznatog proizvođača.

POTPIS ZA CIJELI ŽIVOT: No nismo svi u prilici potpisati basnoslovni ugovor, ali poslije školskih uradaka, barem još jednom, svatko od nas se susretne s nalivperom u toku svog života. Na određeni način, u pitanju je specifični ugovor kojim se obvezujemo na vjernost i ljubav prema izabranici/niku srca svog, s kojom/im ćemo podijeliti ostatatak zajedničkog života. Jer kada vas nadležna osoba pozove da potpišete pristupanje braku, u ruci će vam se naći skupocjeno ili posve obično službeno penkalo. Tinta koja će izaći iz nje, ostavit će na papiru debele matične knjige zauvijek trag vašeg imena u statusnom podatku koji će vas pratiti za života, ali i smrti. Jer tinta je, po svojim kemijskim osobinama, jedna od najpostojanijih tečnosti, kojom su ispisane tisuće stranica prošlosti koje su nam dostupne u sačuvanim primjercima prastarih čovječih rukotvorina. No, gušće pero koje se moralo bezbroj puta utakati u posudu s tintom, zahvaljujući »našem čovjeku« Eduardu Slavoljubu Penkali, već skoro stotinu godina uspješno je zamijenjeno njegovim besmrtnim patentom. I stoga, kada budete pravili

neko veće pospremanje starih stvari, nemojte se iznenaditi, ako među njima pronađete neko svoje staro nalivpero, za koje ste bili ubedeni da je odavno izgubljeno. Ukoliko je, još uvijek u »pisaćem stanju«, i nije preterano oštećeno, možda na tržištu rariteta vrijedi poput jednog solidnije raobljenog automobila. Pa kad vam pismeni uradci nisu donijeli koristi u životu, možda će vam penkala...

Danijela Trbović-Vlajki, najpoznatija hrvatska glazbena voditeljica

Volim urbanu glazbu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Svi vjerni gledatelji zabavno-glazbenih programa Hrvatske radio-televizije vrlo dobro znaju za Danijelu Trbović-Vlajki, šarmantnu voditeljicu koja se izvrsno snalazi u svakoj joj povjerenoj TV ulozi. Bili to festivali, glazbene emisije, kontakt programi ili čak »nogometna televizija« u kojoj smo je mogli prošlog ljeta gledati, ona je uvijek na najvišoj profesionalnoj razini ispunjenja medijske zadaće.

► **Gledajući Vas na malom ekranu stiće se dojam da ste »rođeni za TV«. Kada ste se »televizijski rodili«?**

Poput mnogih mojih sada već poznatih televizijskih kolega (Mirko Fodor, Karmela Vukov-Colić, Siniša Cmrk) počela sam 1991. godine na tadašnjem Z3, eksperimentalnom programu zagrebačke televizije, također sam radila i na omladinskoj televiziji, današnjem OTV-u.

► **Krenuli ste sa studijama medicine, ali je televizija kriva što umjesto liječnice imamo izvršnu voditeljicu.**

Istina je da sam započela studije medicine, međutim, jednoga dana sjedjela sam s prijateljicom u jednom kafiću, naletjela je televizijska ekipa koja me je pozvala na probno snimanje, mislila sam dan dva i odlučila se. Bilo je to 27. veljače, kada sam uradila prvu TV najavu serije »Dear John«...

► **Stiće se dojam da vam kamera »leži«. Imate li ponekada tremu?**

U biti sam ja veliki tremaroš, ali to uvijek uspijem vješto skriti.

► **»Hit depo« koji vodite (skupa s H. Bangourom) vrlo je gledana emisija na HRT-u, urađena po visokim MTV standardima. »Depo« je emisija koju godinama radim, vrlo ležerna u svojoj koncepciji neposrednog kontakta sa gledateljima koji su uvelike mlađeg starosnog uzrasta. Ne želimo ništa pametovati, već jednostavno u predviđenih sat i pol pružiti što više dobre glazbe uz obilje informacija koje idu uz nju.**

► **Sličnost s MTV izdanjima daruje vam titulu prve hrvatske Vee-Jay (TV disc jockey)?**

Pa, da. Na neki način mi smo odradili taj »klinički« dio posla, kada smo postavili odoređene standarde u pripremi prezentiranja programa aktualne urbane glazbe. U svakom slučaju MTV je veliki uzor u vođenju, iako oni rade nasnimavani program, dok smo mi full uživo.

► **Obzirom da ste majka malodobnog Lovre, kako uspijevate »zamiksati« obiteljske i profesionalne obveze?**

Na svu sreću moje profesije ne dijelim užurbanu svakodnevicu skupa s klasičnim primjerom suvremene poslovne žene koja juri s djetetom u vrtić, pa na posao... Moje obveze nisu toliko vezane za klasičnu vremensku zarobljenost, jer naša emisija ide navečer. Istina tu i tamo postoje neke festivalske obveze, poput »Dore«, »Porina« i sl., ali onda u pomoć uskače »baka

su to, uz profesionalne televizijske obveze, izuzetne domaćice, koje sjajno kuhaju. Ja vam imam jedno jedanaest kuharica, jer mi ih svi koji me vole i poznaju redovito kupuju, ali iskreno govoreći nisam baš velika zaljubljenica u kuhanje. Što se tiče kuhinjskog repertoara znam uglavnom spremi skoro sve, ali uvijek primat dajem nekim »brzopoteznim« stvarima...

► **A muž? Što on kaže na medijski život svoje supruge?**

Nema tu nikakva problema obzirom da je Šime (Vlajki) također u medijskom biznisu, i upoznat je sa svim zakonitostima javnog života. On je zaposlen u Vjesniku gdje vodi marketing, i u biti njemu je mnogo teže nego meni, jer on radi u dnevnom listu u kojemu je stalna napetost ispunjenja svakodnevnih zadaća. Povrh svega, on uopće nije patrijahalni tip.

► **Sportski komentatori ne bi (u pravilu) smjeli navijati ni za jednu momčad. Smiju li glazbeni voditelji imati svoje ljubimce. Tko su vaši glazbeni favoriti?**

Prije svega volim urbano usmjerenje, ali nisam nikakva »reperica«. Od naših volim poslušati »Hladno pivo«, »Majke«, »Jinkse«, dok su inozemni favoriti prije svih »Rolling Stonesi«, »MC« i svaka glazba koja posjeduje nekakav ritam i energiju koja pokreće...

► **Približava se ljeto, gdje ćemo Vas gledati tokom vrućih dana srpnja i kolovoza?**

Još uvijek nisam dobila nikakve precizne informacije, uglavnom se poput svih informiram iz dnevnog tiska o predstojećim ljetnim projektima HRT-a. Kako nisam direktno prisutna na kolegijima, ne bih znala točno odgovoriti, ali je si-

gurno da će biti nekih ljetnih programa koji će ponuditi uobičajeni ljetni image. Malo glamoura, dobre glazbe i egzotičnih lokacija s našeg lijepog mora.

► **Malo je poznato da i Vi imate vojvodanskih korijenja?**

Točno. Imam rodbine u Bajmoku kraj Subotice. ■

servis«. Priznajem, da mi je u obavljanju obiteljskih obveza mnogo lakše nego mnogim zaposlenim ženama.

► **Leži li Vam bolje mikrofon ili kuhača. Što volite kuhati?**

Vidite, ove naše kolegice iz uvjetno govoreći »starije« generacije (Željka Fattorini, Helga Vlahović, Vesna Spinčić-Prelog) sve

Košarka – NBA

Kauboji bolji od kraljeva

Nakon odigranih polufinalnih susreta poznati su finalisti u Istočnoj i Zapadnoj konferenciji natjecanja za šampionski prsten najjače košarkaške lige na svijetu. Na istoku su prvi do potrebne četiri pobjede stigli Detroit (4:2 protiv Philadelphia) i New Jersey (4:0 protiv Boston), te će u međusobnim ogledima odlučiti o predstavniku u velikom NBA finalu. Na zapadu je videna uzbudljivija borba za mjesto u konferencijskom finalu, jer su Dallas i Sacramento u

posljednoj sedmoj utakmici odlučivali o pobjedniku, pa su slavu finalista konferencije odnijeli »kauboji« iz Texasa ostavivši »kraljeve« da nakon, još jedne, izuzetne sezone u regularnom dijelu natjecanja tuguju za propuštenom prilikom u doigravanju. Ne previše iznenađujuće još jedna teksaška momčad San Antonio je nadigrala (4:2) prvake Lakerse, pa je polufinale obilježeno potpunom dominacijom Texasa nad Californiom, koji će tako imati predstavnika u NBA finalu. ■

Tenis

Tango u Hamburgu

Veliki turnir masters serije u Hamburgu (2.450.000 \$) senzacionalno su obilježili argentinski tenisači koji su se kompletno plasirali u polufinale prestižnog natjecanja na šljaci. Calleri je pobijedio Nalbandiana 6:4, 6:1, dok je Coria nadvisio Gaudia 6:3, 6:7, 6:0, upisavši »gaučose« u povijest ATP toura. Pokal i vrijedni ček od 400.000 \$ na koncu je prisvojio Coria pobjedom u finalu nad Callerijem 6:3, 6:4, 6:4. ■

Vaterpolo – Final four

Mladost treća

Pobjedom nad njemačkim Spandau 04 (6:5), vaterpolisti zagrebačke Mladosti osvojili su treće mjesto na ovogodišnjem Final fouru Lige prvaka. Novi prvak Evrope je talijanska momčad Pro Recco koja je naprosto »potopila« mađarski Honved s 9:4.

Formula1

»Schumacher« po starom

Spilberg, VN Austrije. Šesta utrka ovogodišnjeg natjecanja Formule1 održana u nedjelju 18. svibnja na stazi u austrijskom Spilbergu, donijela je »već viđeno« u konačnom poretku. Kako sezona odmiče sve je jasnija, ponovna, dominacija Ferrarijevih pilota Schumachera i Barrichella (prvi i treći), uz Raikkonena iz McLaren (trenutačno vodeći u generalnom plasmanu) koji jedini uspijeva održati »brzinu« uz nezaustavljivog »crnog konjića« (zaštitni znak Ferrarija). Uz spomenuti trojac još neke šanse za veće rezultate imaju Coulthard i R. Schumacher koji su uvijek u blizini pobjedničkih postolja, dok su ostali vozači ove godine samo ukras najbržeg »cirkusa« na svijeta, kako se F1 popularno naziva.

Rezultati: M. Schumacher 1:24:04,888, Raikkonen +3,362, Barrichello +3,951, Button +42,243, Coulthard +59,740

Generalni plasman: Raikkonen 40, Schumacher 38, Barrichello 26, Alonso 25, Coulthard 23, R. Schumacher 20

Nogomet
1. HNL

Liga za prvaka, 30. kolo 17. svibnja

Zagreb – Hajduk 3:1

Dinamo – Varteks 5:1

Kamen I. – Cibalia 2:0

Tablica: Dinamo 75, Hajduk 66, Varteks 55, Kamen I. 41, Cibalia 40, Zagreb 35

Liga za ostanak, 30. kolo, 17. svibnja

Šibenik – Osijek 0:2

Slaven B. – Zadar 5:0

Pomorac – Rijeka 1:1

Tablica: Slaven B. 40, Osijek 36, Rijeka 30, Zadar 30, Pomorac 29, Šibenik 27

Nogomet
1. liga SCG

32. kolo, 17. svibnja

Rad – Vojvodina 2:0

Rudar – OFK Beograd 0:1

Partizan – Obilić 1:0

Zemun – Zeta 3:1

C. zvezda – Javor 1:0

Mogren – Hajduk 1:1

Sartid – Radnički (O) 3:1

Železnik – Radnički (N) 2:1

Čukarički – Sutjeska 2:1

Tablica: Partizan 83, C. zvezda 67, Železnik 59, OFK Beograd 59, Sutjeska 58, Vojvodina 56, Zeta 48, Hajduk 45

Nogomet
1. liga Vojvodine

26. kolo, 17. svibnja

Radnik – Bačka (S) 0:0

Sloboda – Radnički (NP) 2:1

Sloven – Jugović 2:4

Begej Polet (R) 1:2

Radnički (Sut) – Sloga (E) 2:0

Vinogradar – C. zvezda 2:0

Radnički (Ko) – Polet (K) 1:2

Tavankut – Jedinstvo (V) 6:1

Tablica: Tavankut 61, Radnički (NP) 54, Polet (R) 48, Bačka (S) 45, Vinogradar 44, Jugović 44, Radnički (Sut) 37, Sloga (E) 35

Darjan Krznarić, talentirani i uspješni mladi karatist

Majstor po liječničkoj preporuci

Kada se ovaj 18-godišnji mladac (rođen 5. siječnja 1985. u Novom Sadu) počeo baviti karateom iz zdravstvenih razloga ('92 u sedmoj godini) i na liječničku preporuku, nitko nije ni mogao pretpostaviti da će ubrzo postati priznati majstor ovog drevnog istočnjačkog sporta. Marljivo trenirajući uspio je proniknuti u mnoge tajne ove priznate borilačke vještine, nosilac je crnog pojasa prvi dan, osvajajući pritom brojne medalje diljem zemlje i inozemstva. Uspješnim bavljenjem vrhunskim sportom nije zanemario školske obveze, te trenutačno pohađa treći razred medicinske škole u Indiji, smjer fizijatrije.

Klubu »Sen sei« iz Indije, u kojem je započeo karijeru karatista, ostao je vjeran sve do današnjih dana, a također je i član HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena. S velikim uspjehom se natječe u ju-

niorskoj konkurenciji, kategorija do 63 kg, gdje je nepregledna niska njegovih konti-

nuiranih uspjeha. Primjerice, još 2000-te se uspio kvalificirati za 2. Svjetski kup u Valenciji, Španjolska, ali zbog nedostatka novčanih sredstava nije uspio otputovati na

to prestižno natjecanje. U ožujku 2002. godine učestvovao je na Europskom kupu u Tatabanyi, Mađarska i osvojio vrlo dobro 6. mjesto u svom dobnom uzrastu., u travnju je osvojio 2. mjesto na republičkom natjecanju, dok je u listopadu iste godine nastupio na 3. Svjetskom kupu za uzrast od 9 – 20 godina, koji je održan u Novom Sadu. U dosadašnjoj karijeri osvojio je oko 40-tak medalja na raznim natjecanjima mlađih kategorija i sa sigurnošću očekujemo nastavak uspjeha i u seniorskoj konkurenciji, u kojoj će shodno punoljetnim godinama, ovaj mladac uskoro nastupati. Poželimo mu još mnogo odličja, ali i uspjeha u školovanju, te aktivnom sudjelovanju u HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena. ■

Zagreb Open 2003., Challenger od 10-18. svibnja

Turnir budućih velikih igrača

Za one koji to ne znaju, Challengeri su turniri četvrte jakosne skupine (iza Grand Slamova, Masters serije, te klasičnih ATP turnira), na kojima slabije rangirani igrači nastoje osvojiti što više ATP bodova i popraviti svoj ranking na svjetskoj ljestvici, jer bez njih nikada neće biti u prillici da »pokucaju na vrata velikog tenisa« (vidi zagradu!). Zagrebački turnir, koji se ove godine igrao u izuzetnom terminu, tjedan prije kvalifikacija za Roland Garros, okupio je izuzetno jaku postavu glavnog ždrijeba s nekoliko svjetski zvučnih imena. Prije svih tu je bio Šved Magnus Norman (nedovoljno oporavljen od teške ozljede, poražen u prvom kolu od Grka Economidisa), nekadašnji broj 1 i finalist Garrosa, zatim britanski Kanađanin Greg Rusedski, finalist Us Opena (odustao od turnira zbog ozljede ramena, ali je bio nekoliko dana u Zagrebu), Španjolac Francisko Clavet (najstariji igrač na touru, 34 g., 7 godina u prvih 50, nekada 18. igrač na svijetu, stigao do četvrtfinala), mladi Francuz Gasquet (17g. najbolji juni-

or svijeta i osvajač već 3 challengera, poražen već u 1. kolu), te domaće uzdanice Željko Krajan (101. na svijetu, ljetos polufinalist ATP turnira u Umagu), Ivo Karlović (oko 220., ali zato najviši igrač na touru 207 cm, pobijedio favoriziranog španjolca Blanca u prvom kolu).

Ivo Karlović, najviši tenisač na Touru sa 207 cm.

Zagreb Open je iznimno popularan kod većine tenisača koji nastupaju na challengerima, jer nudi izuzetne uvjete za igru i

trening. U prekrasnom sportskom centru »Mladosti« na usluzi su mnogobrojni tereni, te uz izvrsnu organizaciju mnogobrojne ekipe direktora turnira Branka Horvata (nekadašnji seniorski prvak stare države) sve je na nivou jedne vrhunske sportske priredbe. Pored turnirskih mečeva koji predstavljaju okosnicu zagrebačkog tenis tjedna, na programu su i Kids day (igrači igraju s djecom), Players party (tulum igrača i akreditiranih uzvanika), te mogućnost neobveznog druženja s igračima izvan terena. Na koncu, najbolja potvrda tvrdnje iz naslova je činjenica da su ovogodišnji finalisti Belgijanac Vligen i Španjolac Ramirez Hidalgo, poznati samo ozbiljnijim poznavateljima bijelog sporta. Zanimljivo je napomenuti kako je upravo Ramirez boravio 2001. na Paliću, gdje je igrao Futures (turnir 5. kategorije, poražen od Fišer Dulića), a danas je već na pragu najboljih 100 igrača današnjice.

Finale: Vligen-Ramirez Hidalgo 6:1, 4:6, 6:0 ■

PETAK ► 23. 5. 2003.

HTV 1

Najgledaniji talk-show
u Hrvatskoj:
Željka Ogresta i gosti,
HRT 1, 20.55 sati

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
08.00 – Vijesti
09.30 – Putnici kroz vrijeme,
serija za djecu
10.00 – Vijesti
10.05 – Spajalica
11.05 – Zvučnjak
11.30 – Tom i Jerry, crtani film
11.55 – Burzovno izvješće
12.00 – Vijesti
12.10 – TV kalendar
12.30 – Snaga želje, serija
13.25 – Glazbena TV
14.10 – Vijesti
14.15 – Zvezdane staze
15.00 – Hrvatski jezik
15.35 – Hallo aus Berlin
16.05 – Jezikomjer
16.35 – Hugo, TV igra
17.00 – Među nama
17.30 – Hrvatska danas
17.45 – Duhovni izazovi
18.00 – Direkt
18.50 – Upitnik, kviz
19.30 – Dnevnik
20.05 – TV Bingo Show
20.55 – Željka Ogresta i gosti
21.55 – Pola ure kulture
22.25 – Burzovno izvješće
22.30 – Meridijan 16
22.55 – Ivan Pavao II. od
Berlinskog zida do Jubileja
23.15 – Sweet Nothing,
američki film
00.40 – Vijesti
00.45 – Svemirski marinci,
američki film
02.50 – Obitelj Soprano
03.45 – Treći kamenčić od
Sunca 3., humoristična serija
04.10 – Seks i grad
04.40 – Dosjei X 9., serija
05.25 – Sweet Nothing, film

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.10 – Snimka koncerta
10.10 – Turističke špilje
Hrvatske, putopisna serija
10.40 – Slobodna zona,
zabavno-putopisna emisija
11.25 – Heureka, znanstveno-
obrazovna emisija
11.55 – Pozivnica, emisija o
kulturi
12.10 – Transfer
12.55 – Brisani prostor
13.50 – Hotel snova, film (91')
15.20 – Vijesti za gluhe
15.30 – Snaga želje, serija
16.20 – TV kalendar
16.30 – Državnik novog kova,
humoristična serija (pilot)
17.30 – Treći kamenčić od
Sunca 3., humoristična serija
18.00 – Panorama
18.30 – Crtani film
18.45 – One su takve, serija
19.30 – Carstvo divljine
20.05 – Ana Karenjina, serija
21.00 – Vijesti
21.15 – Seks i grad
21.45 – Obitelj Soprano

22.45 – Dosjei X 9., serija
23.30 – Zvezdane staze
00.15 – Pregled programa za
subotu

HTV 3

09.05 – TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.30 – Zasjedanje Hrvatskog
sabora, prijenos
18.40 – Dokumentarna emisija
19.30 – Nacionalni parkovi
20.00 – K (v) adar
20.30 – Svemirski marinci,
američki film
22.35 – Sport danas
22.45 – Pravo vrijeme
00.15 – Pregled programa za
subotu

SUBOTA ► 24. 5. 2003.

HTV 1

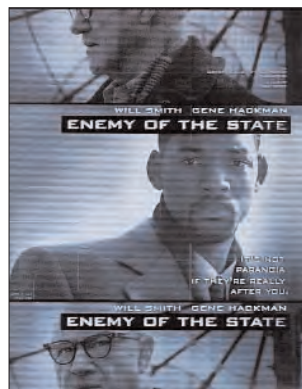
Ne propustite ovogodišnji
Eurosong: Claudia Beni
prezentira Hrvatsku,
HRT 1, 20.55 sati

08.00 – Vijesti
08.05 – Amerika-život prirode
08.35 – Crtani film
08.50 – Campi-Campi
09.15 – Crni gusar
10.00 – Vijesti
10.05 – Novi način
10.35 – Direkt
11.05 – Sve o psima,
popularnoznanstvena serija
11.55 – Burzovno izvješće
12.00 – Vijesti
12.10 – TV kalendar
12.20 – Biblija
12.35 – Prizma –
multinacionalni magazin
13.30 – Glas domovine
14.00 – Fenomeni – za
umirovljenike: Treća dob
14.30 – Riječ i život:
Papi ususret – Rijeka
15.30 – Vijesti
15.40 – Iz antologije
Dramskog programa HTV-a:
Prepušteni
16.30 – TV izložba
16.50 – Kruške i jabuke
17.20 – Turbo Limach Show
18.55 – Split: More
19.30 – Dnevnik
20.05 – Ususret Eurosongu
20.55 – Riga: Eurosong 2003,
prijenos
00.00 – Burzovno izvješće
00.05 – Vijesti
00.15 – Ivan Pavao II. od
Berlinskog zida do Jubileja
00.35 – Blade of Fury, film
02.45 – Ksenia – princeza
ratnica 5., serija
03.20 – Zlatne djevojke,
humoristična serija
04.05 – Carstvo divljine

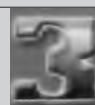

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.55 – Mjera ljepote
10.15 – K (v) adar
10.45 – Pola ure kulture
11.15 – Među nama
11.45 – Vrijeme je novac, film
13.25 – Kućni ljubimci
14.10 – Zlatne djevojke
14.35 – Pleme 4., serija
15.30 – Felicity 4., serija
16.20 – Melrose Place 7., serija
17.10 – Briljanteen
18.00 – Ksenia – princeza
ratnica 5., serija
18.45 – Crno-bijelo u boji
19.30 – Carstvo divljine
20.05 – Enemy of the State,
američki film

22.15 – Vijesti
22.20 – Bananska afera
23.10 – Berlinska filharmonija
00.50 – Pregled programa

HTV 3

09.50 – TV vodič + turistička
središta Hrvatske
11.45 – One su takve,
serija (R 5 tjednih epizoda)
15.25 – Hit-depo
16.55 – Sportski program
Hrvatska nogometna liga –
emisija
22.00 – Sport danas
22.15 – Art film:
Brzo, brzo, španjolski film
(oko 96')
23.50 – Jazz koncert:
Michelle Camilo
00.50 – Pregled programa za
nedjelju

NEDJELJA ► 25. 5. 2003.

HTV 1

Oprah Show,
najgledaniji na svijetu,
HRT 1, 15.20 sati

08.00 – Vijesti
08.05 – Zaboravljene igračke, crtani film
08.15 – Potepuh, crtani film
08.25 – Baltazar, crtani film
09.00 – Dizalica
10.00 – Vijesti
10.05 – Pobuna ljudi od slame, mađarski film za djecu
11.45 – Zvonko, crtani film
11.55 – Burzovno izvješće
12.00 – Vijesti
12.10 – TV kalendar
12.30 – Plodovi zemlje
13.20 – Mir i dobro
14.00 – Nedjeljom u 2
15.05 – Vijesti
15.20 – Oprah Show (394)
16.05 – Obiteljski vrtuljak
16.45 – Kruške i jabuke
17.25 – Živi zid, sportsko-zabavna emisija
19.15 – LOTO 6/45
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 – Kako je počeo rat na mom otoku, hrvatski film
22.50 – Ivan Pavao II. od Berlinskog zida do Jubileja
23.05 – Burzovno izvješće
23.10 – Vijesti
23.25 – Suvremeni mađarski film: Portugal (oko 98')
01.05 – Mermaid, američki film (oko 90')
02.35 – Vjetar u leđa 5., serija
03.20 – Kinoteka: Hoffmanove priče, britanski film
05.20 – Oprah Show (394)
06.05 – Papa Ivan Pavao II. u Mariji Bistrice

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.50 – TV kalendar
10.00 – Biblija
10.15 – Putovanje na sveta mjesta
10.45 – Portret mjesta i Crkve
11.00 – Osijek: Misa, prijenos
12.00 – Crno bijelo u boji
12.45 – Opera Box – W. A. Mozart: Così fan tutte (1/2)
14.25 – Kinoteka: Hoffmanove priče, britanski film
16.25 – Vjetar u leđa 5., serija
17.15 – Mermaid, američki film (oko 90')
18.45 – Papa Ivan Pavao II u Mariji Bistirici

19.30 – Carstvo divljine
20.05 – Massimo, snimka koncerta
21.30 – Kalaripayat
22.25 – Po ure torture
22.55 – Spas 911
23.45 – Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.45 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.25 – Snaga želje, serija (R 5 tjednih epizoda)
- Magazin Lige prvaka
- Pariz: SP u stolnom tenisu
- HNL, prijenos
- Košarka PH
- Španjolska nogometna liga: Valencia – Real, pr.
22.20 – Sport danas
22.35 – Nedjeljom u 2
23.35 – Pregled programa za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 26. 5. 2003.

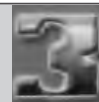
HTV 1

HUGO, interaktivna
dječija TV igra,
HRT 1, 16.35 sati

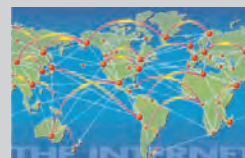
07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
08.00 – Vijesti
09.30 – Putnici kroz vrijeme, serija za djecu
10.00 – Vijesti
10.05 – Najava
10.10 – Predškolska nastva
10.55 – Učilica
11.05 – Športret
11.20 – Symfollies, crtani film
11.40 – Baš sam fora!
12.00 – Vijesti
12.10 – TV kalendar
12.30 – Snaga želje, serija
13.25 – Glazbena TV
14.10 – Vijesti
14.15 – Zvezdane staze
15.20 – Učilica
16.00 – Vijesti
16.05 – Športret
16.30 – Jezikomjer
16.35 – Hugo, TV igra
17.00 – Zagreb: Obje strane
17.30 – Hrvatska danas
17.45 – S Međunarodne smotre folklor:
Hrvati Boke i Bačke
18.15 – Alpe-Dunav-Jadran
18.50 – Upitnik, kviz
19.30 – Dnevnik
20.00 – Škrinja (oko 47')
20.55 – Latinica: Monopol
22.35 – Burzovno izvješće
22.40 – Meridijan 16
23.15 – Na rubu znanosti
00.25 – Vijesti
00.30 – Glavni grad 2., serija
01.15 – Ciklus filmova Meryl Streep: Žena francuskog poručnika
03.15 – Centre Street 100

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.10 – Prizma
10.00 – Mir i dobro
10.30 – Plodovi zemlje
11.20 – Željka Ogresta i gosti
12.15 – Živi zid, sportsko-zabavna emisija
14.05 – Obiteljski vrtuljak
14.40 – Francuzov zaton, britanski film
16.20 – Snaga želje, serija
17.30 – Stažist, humoristična serija
18.00 – Panorama
18.45 – One su takve, serija
19.30 – Carstvo divljine
20.05 – Glavni grad 2., serija
20.50 – Vijesti
21.00 – Frasier 5., serija
21.25 – The Newton Boys, američki film
23.25 – Državnik novog kova 1., humoristična serija
23.55 – Zvezdane staze
00.40 – Pregled programa za utorak

HTV 3

09.05 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
14.40 – Sportski program
16.30 – Ciklus filmova Meryl Streep:
Žena francuskog poručnika
18.30 – Ženskim rukopisom: Katarina Zrinska
19.00 – Planet Internet

19.30 – Nacionalni parkovi
20.10 – Petica – europski nogomet (zadnja)
21.25 – Sport danas
21.30 – Centre Street 100
22.15 – Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
23.00 – Reprizni program
00.15 – Pregled programa za utorak

UTORAK ► 27. 5. 2003.

HTV 1

Naš svijet: Tigar, emisija o tigrovima u okviru razredne nastave, **HRT 1, 10.20 sati**

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
08.00 – Vijesti
09.30 – Putnici kroz vrijeme, serija za djecu
10.00 – Vijesti
10.05 – Iz bakinog vrta
10.10 – Biljkovnica
10.20 – Naš svijet: Tigar
10.30 – Velika otkrića
11.05 – Mali veliki svijet
11.20 – Ovceee, crtani film
11.55 – Burzovno izvješće
12.00 – Vijesti
12.30 – Snaga želje, serija
13.25 – Glazbena TV
14.10 – Vijesti
14.15 – Zvezdane staze
15.05 – Biljkovnica
15.25 – Velika otkrića
16.00 – Vijesti
16.05 – Mali veliki svijet
16.35 – Hugo, TV igra
17.00 – Zagreb: Obje strane
17.30 – Hrvatska danas
17.45 – Svijet poduzetništva
18.15 – Govorimo o zdravlju
18.50 – Upitnik, kviz
19.30 – Dnevnik
20.05 – Globalno sijelo
20.40 – Forum
21.50 – Internacional, vanjskopolitički magazin
22.30 – Meridijan 16
23.00 – Ivan Pavao II. od Berlinskog zida do Jubileja
23.15 – Koncert Zagrebačke filharmonije
00.05 – Pravda za sve 7., serija
00.50 – Prijatelji 9., serija
01.15 – Poslušaj svoje srce, američki film
02.50 – Opet iznova 3., serija
03.35 – Iz daleke zemlje, film

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.25 – S Međunarodne smotre folklora
09.55 – Glas domovine
10.25 – Škrinja
11.10 – Alpe-Dunav-Jadran

11.40 – Latinica: Monopol
13.10 – Na rubu znanosti
14.15 – Tko će voljeti moju djecu, film
15.55 – Snaga želje, serija
16.45 – Vijesti za gluhe
16.50 – TV kalendar
17.00 – Državnik novog kova
17.30 – Zeko Greg, serija
18.00 – Panorama
18.45 – One su takve, serija
19.30 – Carstvo divljine
20.05 – Opet iznova 3., serija
20.50 – Vijesti
21.00 – Prijatelji 9., serija
21.30 – Pravda za sve 7., serija
22.20 – Iz daleke zemlje, film
00.20 – Državnik novog kova
00.50 – Zvezdane staze – nova generacija 3., serija
01.35 – Pregled programa za srijedu

HTV 3

17.20 – Petica – europski nogomet (zadnja)
18.35 – Nogomet: Magazin Lige prvaka

19.30 – Jedrima oko svijeta: U Brazdi Kolumba
20.05 – Poslušaj svoje srce, američki film
21.50 – Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 28. 5. 2003.

HTV 1

U Hrvatskoj živi 14 vrsta zmija, emisija o zmijama, **HRT 1, 21.00 sati**

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
08.00 – Vijesti
09.30 – Putnici kroz vrijeme, serija za djecu
10.00 – Vijesti
10.05 – Percepcija
10.30 – Taktina
11.05 – Kokice
11.30 – Baltazar, crtani film
12.00 – Vijesti
12.10 – TV kalendar
12.30 – Snaga želje, serija
13.25 – Glazbena TV
14.15 – Zvezdane staze
15.00 – Percepcija
15.30 – Taktina
16.00 – Vijesti
16.05 – Kokice
16.35 – Hugo, TV igra
17.00 – Bjelovar: Obje strane
17.30 – Hrvatska danas
17.45 – S. O. S. – oni nas trebaju, dokumentarna emisija
18.15 – Iz jezične riznice
18.50 – Upitnik, kviz
19.30 – Dnevnik
20.05 – Znakovi vremena, kontakt-emisija
21.00 – Život zmija, popularnoznanstvena serija
21.50 – Poslovni klub
22.30 – Meridijan 16
23.00 – Ivan Pavao II. od Berlinskog zida do Jubileja
23.15 – Kult., emisija o kulturi
00.10 – Vijesti
00.15 – Gilmoreice 2., serija
01.00 – Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
01.25 – Madame Sin, film
03.40 – Bez svjedoka, film

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.05 – Riječ i život: Papi ususret – Rijeka
11.35 – Svijet poduzetništva
12.05 – Globalno sijelo
12.35 – Internacional, vanjskopolitička emisija
13.05 – Forum
14.20 – Dr. Quinn – žena vrač, američki film

15.55 – Snaga želje, serija
16.45 – Vijesti za gluhe
16.50 – TV kalendar
17.00 – Državnik novog kova 1., humoristična serija
17.30 – Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
18.00 – Panorama
18.30 – TV izložba
18.45 – One su takve, serija
19.30 – Carstvo divljine: Operacija geneza (1.)
20.05 – Gilmoreice 2., serija
20.50 – Vijesti
21.05 – Rough Treatment, serija
21.50 – Bez svjedoka, američki film
23.25 – Državnik novog kova 1., humoristična serija
23.55 – Zvezdane staze – nova generacija 3., serija
00.40 – Pregled programa za četvrtak

HTV 3

19.30 – Jedrima oko svijeta
20.15 – Nogometna Liga prvaka – emisija
20.35 – Manchester: Nogometna Liga prvaka, prijenos finala
22.50 – Sport danas
23.00 – Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 29. 5. 2003.

HTV 1

Video spotovi aktualnih
glazbenih brojeva,
Glazbena TV,
HRT 1, 13.25 sati

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
08.00 – Vijesti
09.30 – Putnici kroz vrijeme,
serija za djecu
10.00 – Vijesti
10.05 – Zagreb
11.05 – Športerica
11.35 – Mamemo, crtani film
12.00 – Vijesti
12.10 – TV kalendar
12.30 – Snaga želje, serija
13.25 – Glazbena TV
14.10 – Vijesti
14.15 – Zvezdane staze
15.00 – Zagreb
15.50 – Učilica
16.00 – Vijesti
16.20 – Ptice, crtani film
16.35 – Hugo, TV igra
17.00 – Rijeka: Obje strane
17.30 – Hrvatska danas
17.45 – Turističke špilje
Hrvatske, putopisna serija
18.15 – Trenutak spoznaje
18.50 – Upitnik, kviz
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti
milijunaš?, kviz
21.10 – Brisani prostor,
politički magazin
22.00 – Pozivnica,
emisija o kulturi
22.30 – Meridijan 16
23.00 – Ivan Pavao II. od
Berlinskog zida do Jubileja
23.15 – Vrijeme je za jazz
00.15 – Vijesti
00.25 – Ekipa za očevid 2.
01.10 – Kafić »Uzdavljak«
01.35 – Don Juan, film
03.10 – Presuda, serija
04.00 – Let straha, TV film
05.40 – Carstvo divljine

HTV 2

08.00 – TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.20 – Gradski ritam
09.50 – SOS – oni nas trebaju
10.20 – Iz jezične riznice
10.50 – Fenomeni – za
umirovljenike: Treća dob
11.20 – Split: More
11.45 – Znakovi vremena
12.35 – Poslovni klub
13.05 – Kult., emisija o kulturi
14.05 – Djevojka za zlogom,
američki film
15.55 – Snaga želje, serija
16.45 – Vijesti za gluhe
16.50 – TV kalendar
17.00 – Državnik novog kova
17.30 – Kafić »Uzdavljak«
18.00 – Panorama
18.30 – Crtani film

18.45 – One su takve, serija
19.30 – Carstvo divljine
20.05 – Presuda, serija
20.50 – Vijesti
21.05 – Ekipa za očevid
21.50 – Let straha, TV film
23.20 – Državnik novog kova
23.50 – Zvezdane staze
00.35 – Pregled programa za
petak

HTV 3

09.30 – Zasjedanje Hrvatskog
sabora, prijenos
19.30 – Jedrima oko svijeta
20.05 – Don Juan,
francuski film
21.40 – Savršeni svijet,
emisija o filmu
22.10 – Sport danas
22.20 – Hit-depo
23.50 – Pregled programa za
petak

TV PREPORUKA

PRVI PROGRAM SUBOTA, 24.5.2003. u 20.55

EUROSONG 2003. – RIGA

Iz Skonto Halla u Rigi, glavnog grada Letonije, Hrvatska televizija večeras izravno prenosi 48. Eurosong, na kojem sudjeluju predstavnici dvadeset šest zemalja: Islanda, Austrije, Irske, Turske, Malte, Bosne i Hercegovine, Portugala, Cipra, Njemačke, Rusije, Španjolske, Izraela, Nizozemske, Velike Britanije, Ukrajine, Grčke, Norveške, Francuske, Poljske, Letonije, Belgije, Estonije, Rumunjske, Švedske i Slovenije.

Hrvatska predstavnica Claudija Beni nastupit će osma, sa skladbom »Više nisam tvoja« za koju je glazbu i tekst napisao Andrej Babić, a aranžman Aleksandar Valenčić. Izvedbom će ravnati maestro Silvije Glojnarčić. Domaćini ovogodišnjeg Eurosonga bit će Marie N i Renars Kaupers, oboje sudionici Eurosonga. Marija Naumova prošlogodišnja je pobjednica Eurosonga u Tallinu s pjesmom »I Wanna«, a Renars Kaupers je pjevač grupe »Brainstorm« koja je 2000. predstavljala Letoniju na Eurosongu. Ovaj trosatni show gledat će više od 100 milijuna ljudi u zemljama članicama EBU-a, kao i u Australiji, Hong Kongu i Sjedinjenim Državama.

Pobjednik ovogodišnjeg Eurosonga bit će, kao i do sad, izabran televotingom. Hrvatski gledatelji moći će glasovati telefonom i SMS-om. SMS glasovanje odvija se slanjem SMS poruke na brojeve telefona 061 6501 do 061 6526, neovisno o pružatelju usluga (HT mobile ili VIP). Kao i kod telefonskog glasovanja, zadnje dvije znamenke u broju telefona predstavljaju redni broj pjesme za koju se glasuje. Podsjećamo da gledatelji pojedine zemlje ne mogu glasovati za svog predstavnika. Broj telefona naše predstavnice je 061 6508 i glasovi poslani na taj broj se ne broje. Cijena svake SMS poruke je ista i iznosi 0,75 kn + PDV (0,915 kn). Svaka poslana SMS poruka treba sadržavati bilo koju riječ ili jedno slovo. Prazne poruke nije preporučljivo slati, jer neki tipovi mobilnih telefona ne podržavaju slanje praznog SMS-a. Glasovanje počinje oko 23.00 i traje 5 minuta. Za gledatelje u Hrvatskoj prijenos će komentirati Daniela Trbović Vlajki.

DRUGI PROGRAM SUBOTA, 24.5.2003. u 20.05

ENEMY OF THE STATE, američki film

Robert Dean (W. Smith) uspješan je odvjetnik predan svom poslu i uspjehu. Privatno prolazi kroz novi bračni početak sa suprugom Carlom (R. King) nakon okončane veze s ljubavnicom Rachel Banks (L. Bonnet). Agencija za nacionalnu sigurnost (NSA) najavljuje mogućnost donošenja novog zakona koji bi joj omogućio nadgledanje i prisluškivanje osoba bez njihovog prethodnog dopuštenja. Da bi spriječio suprotstavljanje kongresmena, visoki dužnosnik NSA-e Thomas Reynolds (J. Voight) naruči njegovo ubojstvo na jezeru. Sasvim slučajno tamo se zatekne kamera prirodoslovca (J. Lee) koji snima migracije gusaka i tako zabilježi što se dogodilo. Kad shvati što je snimio i da su mu progonitelji već za petama, pokušava se riješiti dokaznog materijala. U bijegu naliže na Deana i neopazice spušta dokaz u njegovu vrećicu s božićnim darovima. Dean se odjednom nađe u vrtlogu nejasnih zbivanja, ne shvaćajući što se zbiva... Tony Scott jedan je od onih redatelja čije su filmove svi gledali, ali rijetki prepoznaju njegovo ime. Ironično, jer stoji iza nekih od najpopularnijih naslova – »Top Gun«, »Policajac s Beverly Hillsa II«, »Dani groma«, »Špijunska igra«, a uz to je i mlađi brat oskarovca Ridleya Scotta (Gladijator). U ovom se filmu odlučio za ponovnu suradnju s jednim od najpoznatijih američkih producenata, Jerryjem Bruckheimerom (Armageddon, Opasan let, Hrid), poznatom po akcijskim spektaklima koji nisu prolazili dobro kod kritike. Ovaj put postigli su pogodak, jer je »Enemy of the State« jedan od boljih filmova koji se bave temom gubitka privatnosti zbog sve većeg napretka tehnologije. I glavni glumac Will Smith (Men in Black, Dan nezavisnosti) ostvario je jednu od svojih najboljih uloga. Uloge: Will Smith, Gene Hackman, Jon Voight

Novinarska greška - izvor daljnjih nesporedazuma

U broju od 2. svibnja 2003. godine, na strani 27 donijeli ste nepotpisani člančić o koncertu i izložbi u povodu 50. obljetnice praiizvedbe prve opere bunjevačkih Hrvata »Dužijanica« sa nizom manjkavosti i netočnih podataka i krivo navedenih imena. Budući da je članak nepotpisan, po novinarskoj praksi odgovornost za takove članke preuzima Uredništvo. No, nisam reagirao, jer mi je poznata stara latinska uzrečica: »Ljudski je griješiti«, ali nakon objavljenog »pisma« autora, čije je ime poznato uredništvu, bio sam prisiljen reagirati, jer vidite da članak s netočnim informacijama postaje izvorom daljnjih nesporedazuma i nepotrebnih prepucavanja. U tom kontekstu bih se posebno osvrnuo na onaj dio članka, koji govori o mojoj osobi i ulozi u svezi s obnavljanjem partiture opere

»Dužijanica«. Posve je netočan navod da sam ja »sačinio« rekonstrukciju partiture, jer je to svakom pametnom čovjeku jasno. Ja sam čovjek koji se nisam bavio glazbom, nego me je na ovaj pothvat gonilo moje rodoljublje i želja da sačuvam jednu jedinstvenu kulturnu vrijednost moga naroda u Bačkoj. No, istovremeno bih se kratko osvrnuo i na primjedbu da je moja zasluga bila sva u tome da sam »pronašao dionice« spomenute opere. Sigurno je za sluga obitelji Ištvana i Marte Harkai nemjerljiva i onaj koji je bio na koncertu mogao je vidjeti da im je zato bilo odano javno priznanje, a da to novinar nije zapazio, to je njegov veliki propust. No, do izvedbe i postavljanja opere na scenu nije bilo dovoljno samo »pronaći dionice«, osobito u ona teška ratna i poratna vremena i posao koordinirati u tri države, u onakvoj političkoj situaciji. Umnožiti partituru u deset primjeraka, za što ide najveće priznanje Bajskoj hrvatskoj manjinskoj samoupravi i

ljudima oko »Bajske bunjevačke čitaonice«, uvezati je... Ni ovogodišnje obilježavanje te obljetnice nije bila jednostavna stvar, ostvariti je gotovo bez ičije potpore, uz velikodušnu podršku kako Osječke gradske uprave, samog gradonačelnika dr. *Zlatka Kramarića*, tako i operne, odnosno kazališne kuće u Osijeku, što je na koncertu, također, bilo vrlo jasno istaknuto. Smatram velikim propustom novinara izvještava da nije zapazio da smo partituru te opere poklonili svim četirima hrvatskim opernim kućama: u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci, te Subotičkom tamburaškom orkestru, a dobit će je i operna kuća u Novom Sadu.

Kada već pišem, želio bih Vam skrenuti pažnju da se list u Đurđinu vrlo teško može nabaviti i koliko mi je poznato to nije jedinstven slučaj, pa Vas molim, povedite o tom računa.

**Mr. Lazar Ivan Krmpotić
Đurđin**

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
 - ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
 - ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
 - ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%
- POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.**

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2, telefon
(danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon
(danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

»KOSMOS«

SUBOTICA

TELEFON:

++381 063/865-55-96

- Consalting - Financije
- Vođenje poslovnih knjiga - Porezi

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

**SHEMA programa na hrvatskom jeziku
19,00 h**

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 800 dinara

☐ 1 godina = 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara
1/2 = 3.600 dinara
1/4 = 2.000 dinara } + 20% p.p.

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara
1/2 = 3.000 dinara
1/4 = 1.700 dinara } + 20% p.p.

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara
1/2 = 1.800 dinara
1/3 = 1.300 dinara
1/6 = 700 dinara
1/12 = 450 dinara } + 20% p.p.

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA
gencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

158. LJETNJA TURISTIČKA SEZONA NA PALIĆU

U toplim ljetnjim danima Palić ostaje centar zbivanja uz priliku da se po dobrim navikama družimo, veselimo, radujemo.

21. – 22. VI.

Otvaranje sezone kupanja na Paliću

29. VI.

Dan riblje čorbe na Ludašu

18. – 25. VI.

X. Međunarodni filmski festival "Palić"

20. – 21. IX.

"Berbanski dani" na Paliću i
Sabor narodnog stvaralaštva

VAŠI – Turistička organizacija Opštine Subotica
JP Palić – Ludaš

JAVNO PREDUZEĆE - KÖZVÁLLALAT - PUBLIC ENTERPRISE

PALIĆ·LUDAŠ

Park Narodnih heroja 9, 24413 Palić

Tel.: 024/753-121, fax: 024/753-474

Turistinfo: 024/753-111, 024/753-119, 024/9861

e-mail: jp.palic@tippnet.co.yu www.palic.co.yu

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024 561 533
agria@suonline.net

